

Totalkalkylen for jordbruket

Jordbrukets totalregnskap 2017 og 2018
Budsjett 2019

AVGITT JUNI 2019

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

NIBIO er sekretariat for Budsjettnemnda for jordbruket

Årlig utkommer:

«Totalkalkylen for jordbruket» (Jordbrukets totalregnskap og budsjett)

«Referansebruksberegninger»

«Resultatkontroll for gjennomføringen av landbrukspolitikken»

«Volum- og prisindeksar for jordbruket» som ligger på:
http://nilf.no/statistikk/Volum-_og_prisindeksar

BUDSJETTNEMNDEN FOR JORDBRUKET

Totalkalkylen for jordbruket

Jordbrukets totalregnskap 2017 og 2018
Budsjett 2019

AVGITT
JUNI 2019

Forord

Årets totalkalkyle for jordbruket omfatter beregninger for revidert regnskap 2017, foreløpig regnskap 2018 og budsjett for 2019. I tabellform er det også tatt med resultater for beregningene for enkelte år tilbake til 1959.

Beregningene i Utredning nr. 1 Totalkalkylen danner grunnlaget for totalkalkylepublikasjonen. Årets beregninger ble avsluttet 12 april og bygger på data som var kjent på beregningstidspunktet. I tillegg er også effekten av resultatene fra jordbruksoppjøret i 2019 innarbeidet for året 2019.

Tallseriene til jordbrukets totalregnskap og totalbudsjett ligger ajourført på elektronisk form tilbake til 1959 på NIBIOs nettsider (<http://www.nibio.no>).

Det presenteres også normaliserte regnskapstall. De normaliserte regnskapstallene er basert på totalkalkylens tallserier, men seriene er justert til normalårsnivå for avlinger, priser mv. Normaliserte regnskapstall gir et bedre grunnlag for vurdering av de mer varige endringer i jordbruket. Etter 1993 er de normaliserte regnskaper brukt til å bedømme inntektsutviklingen i jordbrukssektoren i forbindelse med jordbruksforhandlingene.

Knut Børve

Oddmund Hjukse

Innholdsfortegnelse

	Side
1 KORT OM BUDSJETTNEMNDEN FOR JORDBRUKET	7
1.1 Mandat og arbeidsområder	7
1.2 Budsjettnemndens sammensetning	9
1.3 Sekretariat	9
2 GRUNNLAG FOR TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET	11
2.1 Prinsipper	11
2.2 Produksjonsgrunnlaget	12
2.2.1 Arbeidsforbruket i jordbruket	12
2.2.2 Areal og avlinger	15
2.2.3 Husdyrbestanden og ytelsen	22
2.3 Tørkesommeren 2018	25
2.4 Produktpriser og kostnader	28
2.5 Produktivitet	30
3 INNTEKTER	33
3.1 Innledning	33
3.2 Planteproduksjon	34
3.2.1 Korn, erter og oljefrø	34
3.2.2 Poteter	39
3.2.3 Hagebruksprodukter	41
3.3 Husdyrproduksjoner	51
3.3.1 Melk	51
3.3.2 Kjøtt	57
3.3.3 Egg	65
3.3.4 Pelsdyr	66
3.3.5 Andre husdyrproduksjoner	67
3.4 Andre inntekter	68
3.4.1 Inntekter fra kjøring med mer	68
3.4.2 Arbeidsinntekter ved investeringer	69
3.5 Endringer i buskap og lager av fôrmidler	69
3.5.1 Endringer i buskapsverdien	69
3.5.2 Medlemsbonus	70
3.5.3 Fôrregnskapet og lagerendringer av fôrmidler	70
4 DIREKTE TILSKUDD	71
4.1 Oppsummering	71
4.2 Generelt	72
4.2.1 Regnskapsårene	72
4.2.2 Budsjettåret	73
4.3 Utbetalinger fra Landbrukets utviklingsfond	73
4.4 Tilskudd til erstatninger m.m.	76
4.5 Direkte tilskudd (underpost)	76
4.6 Utviklingstiltak	78
4.7 Velferdsordninger	79

4.8	Ordninger utenom jordbruksavtalen	80
4.8.1	Erstatninger ved tiltak mot dyre- og plantesykdommer	80
4.8.2	Tilskudd til avløsning ved repetisjons- og heimevernsøvelser	80
4.8.3	Erstatninger for rovviltskader	80
4.8.4	Driftsplanlegging	81
5	KOSTNADER	83
5.1	Innledning	83
5.2	Ikke-varige kostnader	86
5.2.1	Handelsgjødsel og kalk	86
5.2.2	Innkjøpt fôr	90
5.2.3	Såfrø og planter	91
5.2.4	Energi og smøremidler	92
5.2.5	Andre kostnader	93
5.2.6	Vedlikehold	94
5.3	Leasing	95
5.4	Investeringer og kapitalslit	96
5.4.1	Innledning	96
5.4.2	Bruttoinvesteringer	97
5.4.3	Kapitalslit	102
5.4.4	Bokført kapital	103
5.5	Rentekostnader på lånt kapital	104
6	DET ØKONOMISKE RESULTAT	107
6.1	Innledning	107
6.2	Totalkalkylen og skatt	108
6.3	Vederlag til arbeid og kapital	109
6.4	Vederlag til arbeid og egenkapital	111
6.5	Justeringer av tidligere serier	111
7	NORMALISERTE REGNSKAPER	113
7.1	Innledning	113
7.1.1	Tørkesommeren 2018	114
7.2	Prinsippene for normaliseringen	114
7.2.1	Planteproduksjonen	114
7.2.2	Husdyrproduksjonen	117
7.2.3	Kostnader	117
7.2.4	Direkte tilskudd	117
7.2.5	Leasing	117
7.2.6	Renter på lånt kapital	118
7.3	Resultater av beregningene	118
8	BUDSJETTOVERFØRINGER TIL JORDBRUKET	125
	VEDLEGG	131

Vedlegg

Vedlegg I: INNTEKTER

Vedleggstabell	1.1	Korn, erter og oljefrø
- ” -	1.2	Poteter
- ” -	1.3	Hagebruksprodukter
- ” -	1.4	Andre planteprodukter
- ” -	1.5	Melk
- ” -	1.6	Kjøtt
- ” -	1.7	Egg
- ” -	1.8	Ull
- ” -	1.9	Pelsdyr
- ” -	1.10	Andre husdyrproduksjoner
- ” -	1.11	Kjøreinntekter mv.
- ” -	1.12	Arbeidsinntekter ved investeringer
- ” -	1.13	Endringer i buskapsverdien
- ” -	1.14	Medlemsbonus

Vedlegg II DIREKTE TILSKUDD TIL JORDBRUKET

Vedleggstabell	2.1	Direkte tilskudd
----------------	-----	------------------

Vedlegg III: KOSTNADER

Vedleggstabell	3.1	Handelsgjødsel og kalk
- ” -	3.2	Innkjøpt kraftfôr
- ” -	3.3	Annet innkjøpt fôr
- ” -	3.4	Såfrø og planter
- ” -	3.5	Energi og smøremidler
- ” -	3.6	Andre kostnader
- ” -	3.7	Vedlikehold
- ” -	3.8	Leasing av maskiner
- ” -	3.9	Kapitalslit
- ” -	3.10	Realrente. Lånt kapital
- ” -	3.11	Bruttoinvesteringer. Løpende priser
- ” -	3.12	Bruttoinvesteringer. Faste priser
- ” -	3.13.1	Bokført kapital etter historisk kost
- ” -	3.13.2	Bokført kapital etter prisjustert saldo
- ” -	3.14.1	Arbeidsforbruk, timeverk
- ” -	3.14.2	Arbeidsforbruk, årsverk

Vedlegg IV:	AREAL, AVLING OG BRUKEN AV AVLINGEN	
Vedleggstabell	4.1	Areal, avling og bruken av avlingen
- ” -	4.2	Utvikling i jordbruksareal i drift. Fordeling på de enkelte vekster
Vedlegg V:	HUSDYRSTATUS OG HUSDYRPRODUKSJON	
Vedleggstabell	5.1	Husdyrstatus
- ” -	5.2	Utviklingen i husdyrproduksjonen til salg og hjemme- forbruk
Vedlegg VI:	FÔRTILGANG OG FÔRBEHOV	
Vedleggstabell	6.1	Fôrtilgang i alt
- ” -	6.2	Fôrtilgang. Kraftfôr
- ” -	6.3	Fôrbehov

STANDARD BETEGNELSER SOM ER ANVENDT I TABELLENE:

Tall forekommer ikke	.
Oppgave mangler	..
Null	-
Mindre enn en halv av den brukte enhet	0 eller 0,0
Foreløpige tall	*
Anslag (budsjett)	**

Sammendrag

Tabell 1 viser hovedresultater fra totalkalkylens normaliserte regnskap.

Tabell 1 Resultater etter normalisert regnskap. Mill. kr¹

	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**	
						Før avt.	E. avt.
Sum produksjonsinntekter	30 694	32 594	33 926	34 354	34 210	33 955	34 299
+ Direkte tilskudd	10 770	10 756	10 509	10 269	12 081	11 709	11 618
= Totale inntekter inklusive direkte tilskudd (A)	41 464	43 350	44 435	44 624	46 291	45 665	45 917
Sum ikke-varige produksjonsmidler	19 664	20 272	20 797	20 869	22 351	22 036	22 047
+ Sum kapitalkostnader	7 546	7 736	8 077	8 361	8 675	8 974	8 974
= Sum kostnader eksklusive realrentekostnad (B)	27 210	28 008	28 874	29 231	31 026	31 010	31 021
Vederlag til arbeid og kapital (A-B)	14 254	15 342	15 561	15 393	15 265	14 655	14 895
- Realrente på lånt kapital (C)	1 332	833	310	393	271	854	854
Vederlag til arbeid og egenkapital (A-B-C)	12 922	14 509	15 251	15 000	14 993	13 801	14 042
Antall årsverk	47 650	47 200	46 750	46 300	45 650	45 000	45 000
Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk, kr	271 200	307 400	326 200	324 000	328 400	306 700	312 000
Endring per årsverk, kr	16 600	36 200	18 800	-2 200	4 400	-21 700	-16 400
Endring per årsverk, prosent	6,5	13,3	6,1	-0,7	1,4	-6,6	-5,0
Inntektseffekt per årsverk av jordbruksfradraget, kr	28 500	28 700	26 400	26 100	25 100	23 300	23 700
Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk inklusive effekt av jordbruksfradraget, kr	299 700	336 100	352 600	350 100	353 500	330 000	335 700
Endring per årsverk, kr	14 500	36 400	16 500	-2 500	3 400	-23 500	-17 800
Endring per årsverk, prosent	5,1	12,1	4,9	-0,7	1,0	-6,6	-5,0

* Foreløpig regnskap ** Budsjett

1) De seks nederste linjene er ikke i mill. kroner

Generelt

Totalkalkylen for jordbruket, inkludert det normaliserte regnskapet, utarbeides årlig av Budsjettnemnda for jordbruket. Totalkalkylen viser totalverdiene som skapes i norsk jordbruk ved utnyttelse av jordbrukets produksjonsfaktorer. Seriene i Totalkalkylen går tilbake til 1959.

På grunnlag av produksjonsinntekter, kostnader og budsjettoverføringer beregnes ulike resultatmål i jordbruket. Videre tallfestes antall jordbruksbedrifter, arbeidsforbruket, areal og avlinger, husdyrbestander og husdyrytelser.

Fordi beregningene skal vise det økonomiske resultatet for jordbrukssektoren, holdes intern omsetning utenfor. Dette gjelder kjøp og salg innen sektoren av for eksempel fôr, dyr og maskintjenester. Leie/bortleie av jord, regnes også som intern omsetning. Bruk av jordbrukets maskiner utenfor jordbruket, inntektsføres som kjøreinntekter. Arbeidsforbruket som registreres i Totalkalkylen er alt arbeid utført i jordbrukssektoren, uavhengig av hvem som utfører arbeidet.

Fra 1993 har totalkalkylens normaliserte regnskap blitt lagt til grunn i jordbruksforhandlingene ved vurdering av inntektsutviklingen. Dessuten danner den grunnlag for beregninger i nasjonalregnskap og nasjonalbudsjett. Også i matvareforbruksberegninger, i statistikk til internasjonale organisasjoner og gjennom forskning og utredninger gjøres det bruk av Totalkalkylen.

Tørkesommeren 2018

Den omfattende tørken sommeren 2018 påførte jordbruket betydelige inntektstap og det ble gjennomført en rekke tiltak som ga økte kostnader på en rekke poster i regnskapet både i 2018 og 2019. I årets situasjon har det ikke vært måter å utarbeide normalisert regnskap på som ikke har svakheter. Det er større usikkerhet i den beregnede inntektsutviklingen fra regnskapsåret 2017, til foreløpig regnskap for 2018 og budsjettet for 2019, enn normalt. Det gjelder både registrert og normalisert regnskap. Det er derfor større grunn enn vanlig til å vurdere inntektsutviklingen over flere år.

Tørkesommeren er mer utførlig omtalt i kap. 2.3.

Resultater for regnskapsårene og budsjettåret

Det primære resultatmålet som nyttes i Totalkalkylen er «vederlag til arbeid og egenkapital». Resultatmålet uttrykker hva som er igjen til godtgjøring av all arbeidsinnsats, medregnet leid arbeid, og egenkapital innsatt i drifta. Beregningen skjer ved at alle kostnader, inkludert renter på lånt kapital, blir trukket fra produksjonsinntekter og tilskudd.

Totalkalkylen beregnes før skatt. I resultatmålet «vederlag til arbeid og egenkapital» er derfor ikke inntektsvirkningen av skattemessig fradrag i positiv næringsinntekt fra jordbruket regnet inn. Dette fradraget ble innført med virkning fra og med innteksåret 2000. Budsjettnemnda beregner den inntektsmessige virkningen av jordbruksfradraget, som en separat operasjon ved siden av totalkalkylen. Etter at endringene ved jordbruksoppjøret i 2019 er regnet inn, er verdien av fradraget beregnet til 23 700 kr per årsverk. I jordbruksforhandlingene er det resultatmålet inklusive inntektsverdien av jordbruksfradraget som benyttes.

Resultater etter normalisert regnskap

Det normaliserte regnskapet skal vise utviklingen i jordbruket ved «normale» forhold, hvor det blant annet forutsettes normalårsavlinger i planteproduksjonen. Avlingsvariasjoner som skyldes forskjeller i værforhold fra år til år kommer til syne i det registrerte regnskapet mens dette jevnes ut i det normaliserte regnskapet. I tillegg normaliseres prisene i grøntsektoren. Også enkelte kostnader som kan variere sterkt mellom år, eksempelvis realrentekostnaden, er normalisert.

Regnet per årsverk økte vederlaget til arbeid og egenkapital fra 2017 til 2018 ifølge det normaliserte regnskapet med 4 400 kr, fra 324 000 kr til 328 400 kr. Etter at jordbruksoppgjøret 2019 er innregnet er det regnet med at vederlaget i budsjettåret 2019 går ned med i alt 951 mill. kr. Pr. årsverk vil det si en nedgang på 16 400 kr til 312 000 kr. Jordbruksoppgjøret 2019 gjelder i hovedsak endringer for kalenderåret 2020, men har også virkning i 2019 på grunn av endringer i målpriser fra 1. juli 2019 samt omdisponeringer og overføringer i budsjettet.

Resultater etter registrert regnskap

Registrert regnskap viser det faktiske regnskapet for jordbruket hvert enkelt år. Resultatene kan svinge betydelig fra år til år, eksempelvis på grunn av at værforholdene påvirker mengder og kvalitet på avlingene. Dessuten blir prisene påvirket av markedsforholdene.

Vederlaget til arbeid og egenkapital gikk ned med 421 mill. kr, til 14 276 mill. kr i 2018. En sterkere nedgang enn i normalisert regnskap skyldes først og fremst effekten av tørkesommeren 2018 med lavere inntekter i planteproduksjonen, særlig for korn.

I 2019 øker vederlaget til arbeid og egenkapital med 77 mill. kr. Da er endringer i priser og tilskudd fra jordbruksoppgjøret i 2019 innregnet.

Inntekter i normalisert regnskap

Tabell 2 viser et sammendrag av inntektene i totalkalkylens normaliserte regnskap.

Tabell 2 Inntektssammendrag. Normalisert regnskap. Mill. kr¹

	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**	
						Før avt.	E. avt.
Korn, erter og oljefrø	2 928	3 053	3 136	3 264	3 270	3 433	3 582
+ Poteter	650	718	727	781	790	852	902
+ Hagebruksprodukter	4 196	4 528	4 934	5 155	4 998	5 196	5 319
+ Andre planteprodukter	337	336	344	375	371	389	389
= Sum planteprodukter	8 111	8 636	9 140	9 574	9 430	9 871	10 192
Melk	8 705	9 422	9 486	9 243	9 580	9 189	9 211
+ Kjøtt	11 174	11 716	12 308	12 608	12 697	12 237	12 237
+ Egg	1 028	1 042	1 048	1 112	1 119	1 149	1 149
+ Ull	119	128	149	133	129	125	125
+ Pelsdyr	414	371	343	294	216	227	227
+ Andre husdyrproduksjoner	128	137	184	194	223	222	222
= Sum husdyrprodukter	21 568	22 817	23 518	23 584	23 964	23 148	23 169
Sum plante- og husdyrprodukter	29 679	31 453	32 658	33 158	33 394	33 018	33 362
Kjøreinntekter mv.	524	531	554	566	568	574	574
+ Arbeidsinnt. ved investeringer	199	216	248	277	265	264	264
= Sum andre inntekter	724	747	802	842	833	838	838
Endringer i buskapsverdien	103	191	219	116	-239	-136	-136
Medlemsbonus	189	203	248	238	222	236	236
Sum produksjonsinntekter	30 694	32 594	33 926	34 354	34 210	33 955	34 299
Direkte tilskudd	10 770	10 756	10 509	10 269	12 081	11 709	11 618
Totale inntekter inkl. direkte tilskudd (A)	41 464	43 350	44 435	44 624	46 291	45 665	45 917

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkningen av jordbruksfradraget ved skatteligningen

Den totale inntekten i jordbruket i 2018, det vil si summen av produksjonsinntekter og tilskudd, var ifølge foreløpige tall 46 291 mill. kr. Etter at endringene ved jordbruksoppgjøret i 2019 er tatt hensyn til, er totalinntekten i 2019 budsjettert til 45 917 mill. kr. Av produksjonsinntektene kommer ca. 70 prosent fra husdyrproduksjoner, med kjøtt og melk som de viktigste produktene. Produksjonsinntektene er inkl. pristilskudd som grunntilskudd og distriktstilskudd på kjøtt og melk. Innen planteproduksjonene er verdien av hagebruksprodukter størst. Hagebruksproduktene (grønnsaker, frukt, bær og blomster) står for ca. halvparten av produksjonsinntektene innen plante-produksjonen. De direkte tilskuddene, medregnet produksjonstilskuddene, utgjorde 26 prosent av totalinntekten i jordbruket i 2018. Dette er litt høyere enn vanlig og skyldes de store erstatningsutbetalingene etter tørkeskadene i 2018.

Kostnader i normalisert regnskap

Tabell 3 viser et sammendrag av kostnadene i totalkalkylens normaliserte regnskap.

Tabell 3 Kostnads- og resultatsammendrag. Normalisert regnskap. Mill. kr¹

	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**	
						Før avt.	E. avt.
Handelsgjødsel og kalk	1 718	1 808	1 866	1 598	1 795	1 855	1 855
+ Innkjøpt kraftfôr	7 057	7 198	7 276	7 431	7 762	7 738	7 751
+ Annet innkjøpt fôr	574	617	574	572	820	595	595
+ Såfrø og planter	931	940	1 040	1 062	1 151	1 133	1 133
+ Energi og smøremidler	2 448	2 370	2 452	2 716	3 220	3 091	3 091
+ Andre kostnader	4 849	5 039	5 216	5 220	5 310	5 311	5 309
+ Vedlikehold	2 087	2 301	2 373	2 272	2 295	2 312	2 312
Sum ikke-varige prod.midler	19 664	20 272	20 797	20 869	22 351	22 036	22 047
Leasing av maskiner	1 398	1 487	1 603	1 737	1 887	2 072	2 072
+ Kapitalslit	6 147	6 248	6 474	6 624	6 788	6 902	6 902
Sum kapitalkostnader	7 546	7 736	8 077	8 361	8 675	8 974	8 974
Sum kostn. ekskl. realrentekost. (B)	27 210	28 008	28 874	29 231	31 026	31 010	31 021
Vederlag til arbeid og kapital (A-B)	14 254	15 342	15 561	15 393	15 265	14 655	14 895
Realrente på lånt kapital (C)	1 332	833	310	393	271	854	854
Vederlag til arbeid og egenkap. (A-B-C)	12 922	14 509	15 251	15 000	14 993	13 801	14 042

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkningen av jordbruksfradraget ved skatteligningen

De totale kostnadene, inkludert realrentekostnader, er beregnet til 31 297 mill. kr i 2018 (B + C i tabellen over). Kapitalslit (avskrivninger) og leasing utgjør til sammen 28 prosent av totalkostnaden. Kostnadene til innkjøpt fôr, vesentlig kraftfôr, står for 27 prosent. «Andre kostnader», som er en samlepost for en mengde ulike kostnader, utgjorde 17 prosent i 2018. Resten av totalkostnaden fordeler seg på hovedpostene «handelsgjødsel og kalk», «såfrø og planter», «energi og smøremidler», «vedlikehold» og «realrente på lånt kapital».

Utviklingen i jordbrukets produksjonsfaktorer

Arbeidsforbruk: Arbeidsforbruket for 2019 er budsjettert til 83,0 mill. timeverk, eller 45 000 årsverk à 1 845 timer. For 2017 og 2018 er antall årsverk beregnet til henholdsvis 46 300 og 45 650. Nedgangen i 2019 er budsjettert til 1,4 prosent.

Registrert jordbruksareal: Det totalt registrerte jordbruksarealet i 2018 var 9 864 mill. da. Dette er 6,0 prosent lavere enn det var på sitt høyeste nivå i 1998. Fra 2005 til 2013 gikk det registrerte arealet ned med 483 000 dekar, tilsv. 4,7 prosent. Oppgaver viser at innføringen av digitalt kartverk som nytt grunnlag for arealmålingene i denne perioden, innebar en reduksjon i arealet på ca. 3,3 prosent. En vet ikke om nedgangen skyldes mer nøyaktige målinger eller om tidligere nedgang ikke har blitt fanget opp før

det nye kartverket ble tatt i bruk. Arealnedgang utenom nytt kartverk var dermed på ca. 1,4 prosent i samme periode. I årene etter innføringen av nytt kartverk, dvs. fra 2013 til 2018, har arealnedgangen vært på 6 800 da eller 0,07 prosent.

I det totale jordbruksarealet inngår også overflatedyrket jord og innmarksbeite. Slikt areal utgjør om lag 18 prosent av totalarealet i slutten av perioden, mens andelen var drøyt 10 prosent i 1989.

Investeringer: Medregnet nye leiekontrakter (leasing) er investeringene i jordbruket beregnet til 10,3 mrd. kr i 2018 mot 10,5 mrd. kr i 2017. For 2019 er det budsjettert med 10,2 mrd. kr. Bygninger sto for 47 prosent av totalinvesteringene i 2018 mens investeringer i maskiner og redskaper inkl. leasing utgjorde 47 prosent. Resten av investeringene gjelder grøfter, biler og nydyrking.

Produksjon – forbruk – markedsituasjon

Husdyrprodukter: For de aller fleste årene på 2000-tallet har meierileveransen ligget i overkant av 1 500 mill. liter. For budsjettåret 2019 er meierileveransen prognosert til litt under, dvs. 1 493 mill. liter.

Produksjonen av kjøtt var på 352,4 mill. kg i 2018 mot 351,4 mill. kg året før. For 2019 ventes en produksjon på 346,1 mill. kg. Som følge av bl.a. færre melkekyr, har det vært en relativt stor underdekning av norsk storfekjøtt de siste årene men denne er nå en del redusert. For svin og sau/lam har en hatt en overproduksjon som har medført pristap og dermed inntektsnedgang.

For egg bidrar førtidsslakting av høner til så godt som balanse i markedet.

Planteproduksjon: De siste årene inntil 2018 var kornavlingene relativt gode med avlinger over normalårsnivå. Tørkesommeren i fjor medførte imidlertid historisk lave avlinger, dvs. 43 prosent under normalårsnivå.

Produksjonen av norske poteter har i mange av de seinere årene ligget noe lavere enn det innenlandske forbruket. Markedsdekningen varierer med avlingene i det enkelte året. Differansen dekkes opp med import. Over tid har forbruket av matpoteter gått ned mens forbruket av bearbejdede produkter har økt en god del. Forbruket av frukt, bær og grønnsaker har økt gjennom lengre tid. Størsteparten av forbruket av frukt dekkes ved import.

1 Kort om Budsjettnemnda for jordbruket

Budsjettnemnda for jordbruket (BFJ) ble offisielt opprettet ved kongelig resolusjon av 18. juni 1948. BFJ er en fagnemnd som er sammensatt av representanter for partene i jordbruksavtalen. Fem medlemmer representerer staten, fem er fra organisasjonene i jordbruket, og to (heriblant lederen) er nøytrale.

1.1 Mandat og arbeidsområder

BFJ har som hovedoppgave å legge fram materiale som kan danne grunnlag for vurdering av den økonomiske situasjonen i jordbruket. Materialet brukes først og fremst under forhandlingene om jordbruksavtaler.

Hovedavtalen for jordbruket av 17. februar 1992, § 2–6 sier:

«BFJ skal framskaffe og bearbeide grunnlagsmateriale for forhandlinger om jordbruksavtaler, og framlegge resultatene i rapports form. Partene og organisasjonene hver for seg kan anmode BFJs sekretariat om å framskaffe eller bearbeide grunnlagsmateriale ut over det som er nevnt i første ledd, og om å foreta spesielle beregninger. Rapporter fra BFJ eller fra dennes sekretariat skal leveres uten omkostninger for den part som har anmodet om rapporten».

I St.meld. nr. 9 (2011–2012) «Landbruks- og matpolitikken» og Innst. 234 S (2011–2012) er det trukket opp retningslinjer for det materialet som BFJ skal utarbeide til jordbruksforhandlingene. Retningslinjene sier at totalregnskapet for jordbruket skal vise inntektsutviklingen i jordbruket over tid, men at vurderingene i forhandlings-sammenheng gjøres på basis av avtaleår.

Videre er det angitt at *referansebruk* skal benyttes som grunnlag for å vurdere virkemiddelbruken. Referansebrukene gjør det mulig å analysere forskjeller i inntektene innenfor og mellom produksjoner og regioner. Referansebruk er «gjennomsnittbruk» innenfor bestemte grupper av jordbruksbedrifter i driftsgranskingsmaterialet. Referansebrukssystemet ble lagt om til jordbruksoppgjøret i 2001. Fra da av brukes driftsgranskingsmaterialet mest mulig direkte, uten normering av arbeid og kapital.

Materialet som BFJ utarbeider til jordbruksforhandlingene består av:

- Jordbrukets totalregnskap og budsjett. Beregningene viser registrerte og normaliserte tall for inntekter, kostnader, arbeidsforbruk og vederlag til arbeid og egenkapital.
- Referansebruksberegninger for jordbruket. Beregningene er basert på NIBIO's driftsgranskinger og brukes til å vurdere hvilke utslag et oppgjør får for ulike produksjoner, distrikter og bruksstørrelser.
- Resultatkontroll for gjennomføring av landbrukspolitikken. Resultatkontrollen viser utviklingen innenfor sentrale områder som produksjonsgrunnlag og struktur inkl. areal og arbeidsforbruk, produksjon og forbruk, matvaretrygghet og dyrevelferd og -helse, distriktpolitikk og sysselsetting, miljø- og ressursvern, inntekter og økonomiske forhold, priser, innsatsfaktorer og kostnadsutvikling, likestilling samt internasjonale rammevilkår.

BFJ foretar løpende forbedringer av forhandlingsmaterialet:

- I kapittel 6.5 er det gitt en oversikt over poster hvor tallseriene ved årets beregninger er endret bakover i tid.

BFJs sekretariat har i forbindelse med forhandlingsmaterialet blitt pålagt:

- Diverse beregninger i forbindelse med gjennomføringen av jordbruksforhandlingene. Effektene av alternative forutsetninger om priser og tiltak er beregnet ved hjelp av referansebruk. Beregningene utføres for både organisasjonene og staten.

1.2 Budsjettnemndas sammensetning

Landbruks- og matdepartementet oppnevner medlemmene for to-års perioder etter forslag fra organisasjonene og departementene. Fra 1.7.2018 til 30.6.2020 har Budsjettnemndas følgende sammensetning:

Medlemmer

Knut Børve, leder	Ekspedisjonssjef i Kunnskapsdepartementet
Steinar Helgen	Spesialrådgiver i Landbruks- og matdepartementet
Maria Finne Krekling	Seniorrådgiver i Landbruks- og matdepartementet
Per Arne Skjeflo	Avdelingsdirektør i Finansdepartementet
Liv Kristin R. Korssjøen	Førstekonsulent i Finansdepartementet (fra 1.1.19)
Siril Kvam	Underdirektør i Finansdepartementet (til 31.12.18)
Lajla Tunaal White	Seniorrådgiver i Klima- og miljødepartementet
Anne Snellingen Bye	Seniorrådgiver i Statistisk sentralbyrå
Olaf Godli	Generalsekretær i Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Elin Bergerud	Styremedlem i Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Anders Huus	Seniorrådgiver i Norges Bondelag
Elin Marie H. Stabbetorp	Rådgiver i Norges Bondelag
Ole Nikolai Skulberg	Direktør i Nortura, fellesrepr. Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag

1.3 Sekretariat

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) har ansvaret for å stille nødvendig sekretariatskapasitet til disposisjon for BFJ. Det praktiske arbeidet med sekretariatsfunksjonen i NIBIO er lagt til divisjon kart og statistikk, avdeling landbruksøkonomisk analyse. Flere av avdelingens medarbeidere har nemndas saker som sitt viktigste arbeidsområde. Andre sakkyndige medarbeidere trekkes inn i sekretariatsarbeidet etter behov.

2 Grunnlag for Totalkalkylen for jordbruket

2.1 Prinsipper

Totalkalkylen viser hvilke verdier som er skapt i hvert kalenderår ved utnyttelse av jordbrukets produksjonsfaktorer.

Inntektene omfatter verdien av jordbruksprodukter til salg og til bruk i produsentens egen husholdning (hjemmeforbruk). Videre inntektsføres endringer i buskapsverdien gjennom året, kjøring med jordbrukets maskiner utenfor jordbruket og verdien av eget arbeid ved investeringer i driftsbygninger, grøfting og nydyrking.

På kostnadssida inngår samlet forbruk av produksjonsmidler og tjenester som er levert fra andre sektorer, samt kapitalslit. Kapitalslit er slitasje på det varige produksjonsutstyret i jordbruket. Maskiner, bygninger og grøfter er eksempler på varig produksjonsutstyr.

Bruk av hjemmeavlet fôr, eget såkorn og egne settepoteter inngår i den interne omsetningen i jordbrukssektoren og blir som hovedregel verken inntekts- eller kostnadsført (nettoprinsipp). Intern omsetning av livdyr, maskiner og redskaper blir heller ikke inntekts- eller kostnadsført. Dette gjelder heller ikke leie/bortleie av jord. I de delene av Totalkalkylen hvor det er hensiktsmessig, og praktisk mulig, framgår likevel totale inntekter og totale kostnader fullt ut (bruttoføring).

Leasingavtaler i jordbruket blir behandlet som finansiell leasing (en finansieringsmåte). Kapitalslitet er beregnet etter saldoprinsippet, med prisjustering i henhold til konsumprisindeksen.

Rentekostnaden på lånt kapital blir beregnet ved realrente. Realrenten beregnes ved at nominell rente fratrekkes prisstigningen (konsumprisendringen).

Resultatet «vederlag til arbeid og egenkapital» er samlet godtgjørelse for alt arbeid som er utført i jordbruksbedriften og egenkapitalen som brukerfamilien har satt inn i foretaket. Det skilles ikke mellom brukerfamiliens arbeid og leid arbeid. «Vederlag til arbeid og egenkapital» framkommer som differansen mellom sum inntekter (inkludert tilskudd) og sum kostnader (inkludert realrente på lånt kapital).

Beregningene av både inntekter, kostnader og arbeidsforbruk er avgrenset til jordbrukssektoren, som også omfatter hagebruk, gartneri og pelsdyrnæring. Produksjonen i villahager er holdt utenom.

Ved verdiberegningen inntektsføres all produksjon som har skjedd i kalenderåret. Alle produksjonsmidler som er satt inn i produksjonen i det aktuelle året, kostnadsføres. For planteproduktene innebærer denne metoden at hele avlingsårets produksjon blir

inntektsført, selv om omsetningen for en del av produksjonen først skjer i det påfølgende kalenderåret. Handelsgjødsel som er solgt i perioden fra 1.7 til 30.6, kostnadsføres på det kalenderåret hvor gjødselen forutsettes brukt, det vil si etter årsskiftet.

Merverdiavgift holdes utenom beregningene.

Hvert år gjøres noen justeringer av tallserier bakover i totalkalkylen. Slike endringer skyldes enten nye vurderinger eller nye og sikrere data. I kapittel 6.5 er tidligere framlagte verdiberegninger korrigert for disse justeringene.

2.2 Produksjonsgrunnlaget

2.2.1 Arbeidsforbruket i jordbruket

Den historiske og budsjetterte utviklingen for arbeidsforbruket er vist i tabell 2.1 og i figur 2.1.

Tabell 2.1 Arbeidsforbruket i jordbruket¹

	1959	1969	1979	1989	1999	2005
Mill. timeverk	594,0	404,3	265,8	194,8	152,9	117,2
Timeverk/årsverk	2 340	2 100	1 975	1 925	1 875	1 845
Årsverk i alt, 1 000 stk.	253,8	192,5	134,6	101,2	81,6	63,5
Jordbruksbedrifter, 1 000 stk.	198,3	155,0	125,3	99,4	70,7	53,0
Timer/bedrift	2 996	2 609	2 121	1 960	2 161	2 211
Årsverk/bedrift	1,28	1,24	1,07	1,02	1,15	1,20
Jordbruksareal, 1 000 daa	10 107	9 863	9 597	9 942	10 383	10 354
Daa/bedrift	51	64	77	100	147	195
Timer/daa	59	41	28	20	15	11
Årsverk/1 000 daa	25,1	19,5	14,0	10,2	7,9	6,1
		1959-69	1969-79	1979-89	1989-99	1999-2005
Årlig endring i antall årsverk		-6 100	-5 790	-3 340	-1 960	-3 020
Årlig endring i %		-2,7	-3,5	-2,8	-2,1	-4,2

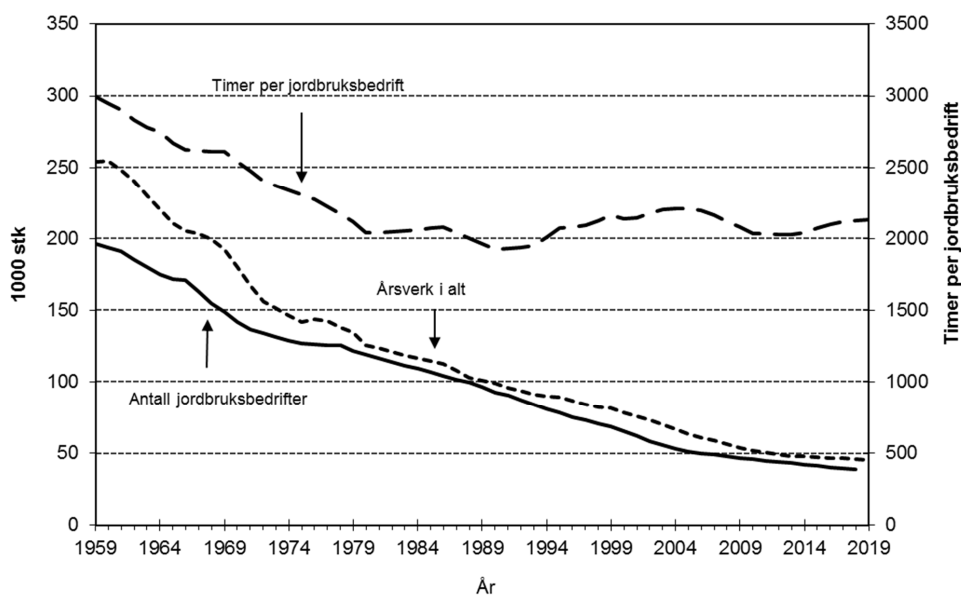
1) Gjelder driftsenheter over 5 daa fram til 1999. Fra 0 daa og over f.o.m. 1999

Tabell 2.1 (forts.) Arbeidsforbruket i jordbruket¹

	2010	2013	2017	2018*	2019**	2020**
Mill. timeverk	94,8	88,7	85,4	84,2	83,0	81,8
Timeverk/årsverk	1 845	1 845	1 845	1 845	1 845	1 845
Årsverk i alt, 1 000 stk.	51,4	48,1	46,3	45,65	45,00	44,35
Jordbruksbedrifter, 1 000 stk.	46,6	43,7	40,3	39,6	39,0	38,3
Timer/bedrift	2 035	2 029	2 117	2 125	2 131	2 132
Årsverk/bedrift	1,10	1,11	1,15	1,15	1,16	1,16
Jordbruksareal, 1 000 daa	10 060	9 872	9 851	9 864	9 870	9 870
Daa/bedrift	216	226	244	249	253	258
Timer/daa	9	9	9	9	8	8
Årsverk/1 000 daa	5,1	4,9	4,7	4,6	4,6	4,5

	1999–10	2005–10	2010–13	2013–17	2017–20
Årlig endring i antall årsverk	-2 745	-2 420	-1 108	-447	-646
Årlig endring i %	-4,1	-4,2	-2,2	-0,9	-1,4

1) Gjelder driftsenheter over 5 daa fram til 1999. Fra 0 daa og over f.o.m. 1999

Timetallet i et årsverk ble endret fra 1975 til 1 875 timer i 1989, til 1 860 timer i 2001 og til 1 845 timer i 2002

Figur 2.1 Utviklingen i antall jordbruksbedrifter, årsverk i alt og timer per jordbruksbedrift

Totalkalkylens serie for arbeidsforbruket er basert på SSBs arbeidsforbrukstillinger, sist ved SSBs landbruksundersøkelse for 2017. Årsverksserien er fastsatt med basis i 1 975 timer per årsverk fra 1977 og endringene i arbeidstiden i industrien for tidligere år. Timetallet ble satt ned til 1 875 timer per årsverk fra 01.07.89, til 1860 timer for 2001 og til 1845 timer fra 2002.

Etter vedtak fra 2004 har det fom. 1999 vært regnet med en avgrensning ved beregningen av arbeidsforbruket i jordbruket for bedrifter fra 0 daa og oppover, mens det fram til 1999 ble regnet med en avgrensning fra 5 daa og oppover. Det er regnet med at dette bruddet utgjør en økning på ca. 1 100 årsverk for 1999.

Arbeidsforbruket i honningproduksjonen for bedrifter uten areal, men med minimum 25 bikuber, er inkludert da disse ble tilskuddsberettiget fra 2009. Etter oppgaver fra tellingen i 2010 er det regnet med at arbeidsforbruket for disse enhetene utgjør ca. 100 årsverk.

Arbeidsforbruket i pelsdyrholdet inngår ikke i SSBs utvalgstillinger for arbeidsforbruket i jordbruket, men ble registrert i jordbruks-/landbrukstillingene i 1999 og 2010. Arbeidsforbruket i pelsdyrholdet inngår i Totalkalkylens serie for arbeidsforbruk.

Arbeidsforbruksregistreringene i SSBs fullstendige tellinger-, som er basert på oppgaver for alle bedriftene i jordbruket, danner grunnlaget for arbeidsforbruket i Totalkalkylen. I mellomliggende år beregnes arbeidsforbruket med utgangspunkt i SSBs utvalgstillinger. Arbeidsforbruket i utvalgstillingene vil kunne ha en usikkerhet knyttet til metode for oppblåsing til totalnivå.

SSBs undersøkelse for 2017 viste et høyere arbeidsforbruk enn lagt til grunn i fjor. Nedgangen i arbeidsforbruket fra forrige telling i 2013 er dermed lavere, 0,9 prosent eller ca. 450 årsverk pr år, enn regnet med i fjor. For årene 2018 til 2020 har nemnda anslått en nedgang på 1,4 prosent pr. år, ca. 650 årsverk pr. år.

Antall jordbruksbedrifter

Antall jordbruksbedrifter er redusert mye over tid, men etter hvert med avtakende takt.

For 2018 er det regnet med en nedgang på 1,8 prosent, etter en nedgang på 1,9 prosent i 2017. I perioden 1999–2010 var det en gjennomsnittlig nedgang i antall jordbruksbedrifter på 3,7 prosent per år. For budsjettåret 2019 har BFJ regnet med en nedgang på 1,7 prosent.

For arealgruppen under 50 daa har det vært særlig store endringer. Dette har sammenheng med at gruppen består av uensartede type produksjoner/bedrifter som samtidig er særlig påvirket av endringer i regelverk, eks. for samdrifter og mulighet for kvoteleie i melkeproduksjonen.

Med unntak av gruppen over 500 daa og til dels gruppen under 50 daa jf. ovenfor, har det vært nedgang i antall bedrifter i alle størrelsesgrupper i siste ti-års periode.

Arbeidsforbruket per jordbruksbedrift

En lavere nedgang i arbeidsforbruket iflg. SSBs undersøkelse for 2017 enn lagt til grunn i fjor, har gitt en økning i arbeidsforbruket per bedrift fra forrige telling i 2013. Arbeidsforbruket i 2017 er registrert til 2 117 timer. Over tid har arbeidsforbruket pr. bedrift vært relativt stabilt til tross for strukturrasjonalisering og utvikling mot større bedrifter og økt areal per bedrift. Dette kan sees på bakgrunn av økte investeringer i arbeidssparende teknisk utstyr og økt teknisk framgang.

BFJ har regnet med en svak økning i arbeidsforbruket per bedrift i budsjettårene.

2.2.2 Areal og avlinger

Totalareal

Tabell 2.2 Arealet fordelt på de enkelte vekster. 1 000 dekar

	1959	1969	1979	1989	1999	2010	2018*	2019**	2020**
Korn og oljevekster	2 182	2 524	3 255	3 530	3 345	3 071	2 825	2 825	2 900
<i>herav hvete</i>	93	38	170	383	516	721	586	850	750
« <i>rug/rughvete</i>	11	14	17	4	27	68	33	50	50
« <i>bygg</i>	1 409	1 848	2 002	1 760	1 826	1 462	1 477	1 305	1 400
« <i>havre</i>	669	547	1 012	1 322	913	761	697	570	650
« <i>oljefrø</i>		78	53	61	64	59	33	50	50
Poteter	553	346	223	193	149	132	116	115	115
Grovfôrvekster ¹	266	278	333	408	317	119	110	100	95
Grønnsaker ²	54	57	57	53	46	61	73	75	75
Andre vekster ³	424	461	279	223	138	153	146	145	145
Sum åker/hage	3 479	3 667	4 147	4 401	3 995	3 536	3 270	3 260	3 328
Eng og beite på fulldyrket jord	4 864	4 602	4 211	4 445	4 876	4 766	4 791	4 810	4 740
Fulldyrket jord i drift	8 343	8 269	8 358	8 846	8 871	8 302	8 061	8 070	8 070
Endring fra året før	1	-72	292	185	-184	-93	16	9	0
Omdisp. dyrka jord ⁴	..	17	8	11	15	7
Eng og beite på overflatedyrket jord	1 764	1 594	1 239	1 096	1 511	1 758	1 803	1 800	1 800
Jordbruksareal i drift i alt	10 107	9 863	9 597	9 942	10 382	10 060	9 864	9 870	9 870

1) Rotvekster og grønnfôrvekster. Inkl. korn til krossing fra 2002

2) Inkl. rotvekster til mat fra 2002

3) Inkl. brakkareal

4) LMD-tall. SSB/Kostra fom. 2005

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Arealoppgavene bygger på produksjonstilskuddsstatistikken, med et beregnet tillegg for bedrifter som ikke søker om produksjonstilskudd.

For 2018 er det registrert en økning på 16 000 daa for fulldyrket areal og en nedgang på 3 000 daa for ikke-fulldyrket jordbruksareal. Det totale jordbruksarealet økte med 12 000 daa i 2018. For 2019 ventes en økning i det samlede arealet på 6 000 da.

Omdisponering av dyrket jord

Landbruks- og matdepartementets rapporteringsrutiner for registrert omdisponering av dyrket jord ble lagt om fra 2005. Omleggingen medførte en nedgang i det arealet som registreres som omdisponert og nedgangen regnes ikke for å være reell. Før omleggingen utgjorde den registrerte omdisponeringen av dyrket jord mellom 10 000 og 15 000 daa per år, men har de siste årene vært på 6 000–7 000 daa årlig.

Nydyrking

Omfanget av nydyrking er satt til 23 000 daa i 2017 og 2018. Samme anslag er benyttet for budsjettåret.

Tidligere dyrket jord

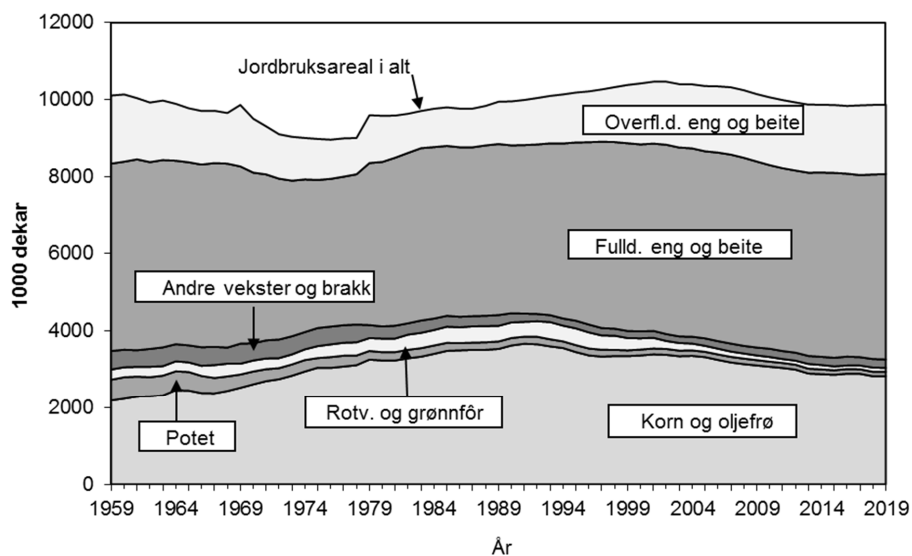
BFJ regner med at det årlig gikk ut 29 000 daa dyrket jord i perioden 1999–2010, i tillegg til registrert omdisponert dyrket areal. For perioden 2010–2018 er det regnet med det årlig gikk ut 24 500 daa dyrket jord.

Areal ifølge nytt kartverk

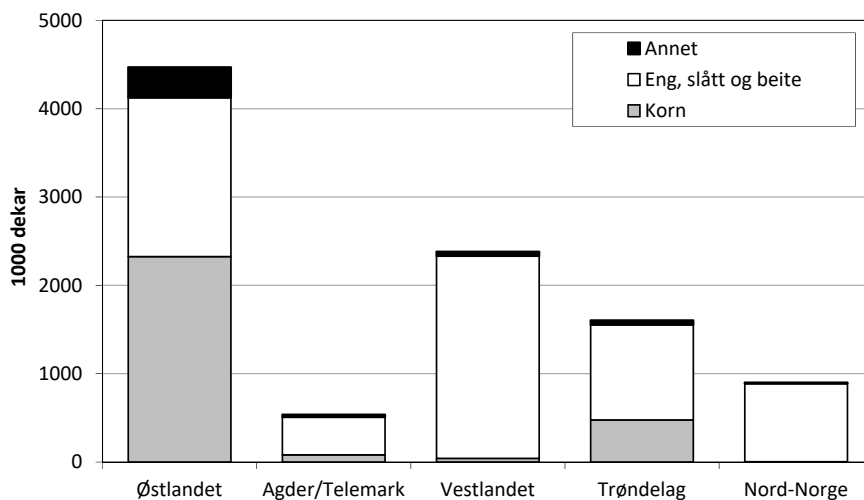
I perioden 2005–2013 ble nytt digitalt kartgrunnlag tatt i bruk som grunnlag ved søknad om produksjonstillegg. Tall fra Landbruksdirektoratet viser at det nye kartverket i denne perioden innebar en reduksjon i arealet på ca. 3,3 prosent mens arealet samlet sett gikk ned 4,7 prosent. Arealnedgangen utenom nytt kartverk var dermed på ca. 1,4 prosent. En kan ikke si om nedgangen ifølge kartverket skyldes mer nøyaktige målinger eller om tidligere nedgang ikke har blitt fanget opp før det nye kartverket ble tatt i bruk.

Areal fordelt på vekster

Utviklingen i arealet fordelt på vekster samt arealfordeling på regioner er vist i tabell 2.2 og i figur 2.3.

Figur 2.2 Utviklingen i jordbruksarealet 1959–2019

Figur 2.3 Jordbruksarealet fordelt på regioner i 2018

Det totale jordbruksarealet økte så å si hvert år i perioden 1986–2001, men har deretter gått ned og er 6 prosent lavere i 2018 enn i 2001. Mye av nedgangen fra 2005 er knyttet til nye arealmålinger etter at nytt digitalt kartverk er tatt i bruk, jf. ovenfor. Nedgangstrenden for åkervekstene etter 1990 ser ut til å fortsette mens engarealet i større grad holder seg oppe.

For budsjettåret forventer BFJ et uendret jordbruksareal.

Kornareal

Arealet av korn og oljefrø har sunket og var 16 prosent mindre i 2018 enn i 1999.

Forskjeller i lønnsomhet, mulighetene for såing høst og vår samt overvintring, spesielt for hvete, gir endringer i arealfordelingen mellom de forskjellige kornslagene. Bla. har lavere etterspørsel fra kraftfôrindustrien medført redusert havre dyrking. Såkorn-tilgang spiller også inn.

Arealet av oljeverkster ligger de fleste årene rundt 40–50 000 dekar.

Potetareal

Økende spesialisering medfører at produsenter med mer enn 100 daa nå har over 90 prosent av potetarealet. Det har vært en nedgang over flere år og potetarealet var 116 200 daa i 2018. I budsjettåret er det regnet med 115 000 dekar. Til tross for økte målpriser ved de siste jordbruksoppkjørene og noteringspriser opp mot øvre prisgrense, er det betydelig import.

Andre grovfôrvekster

Siden 1999 er arealet av andre grovfôrvekster, det vil si grønnfôr og rotvekster til fôr, redusert med nærmere 70 prosent. Årsaken er arbeidsmessige og økonomiske forhold ved dyrking av slike fôrvekster i forhold til dyrking av andre vekster, eks. gras, og innkjøpt kraftfôr.

Annet areal

Arealet av andre vekster på åker og i hage er en samlepost for en rekke forskjellige vekster, hvor også brakkareal inngår. Arealet forventes å endre seg lite i budsjettåret.

Fulldyrka eng og beite

Dette er areal hvor det dyrkes flerårige grovfôrvekster som kan fornyes ved pløying. Engarealet på fulldyrket jord økte i 1990-årene, som følge av forskyvning fra åker til eng. Etter 1999 var det fulldyrkede engarealet tilnærmet uendret, men har gått litt ned de seinere årene.

Overflatedyrket jord og innmarksbeite

Arealet av ikke-fulldyrket jord økte over flere år. Etter en kulminasjon viser arealtypen en økning igjen i 2017.

Avlinger

Avlingsnivå og avlingsutvikling er vist i tabell 2.3 og i figur 2.4. For budsjettårene forutsettes det normalårsavlinger, beregnet som en trend basert på 12 treårs glidende gjennomsnitt.

Tabell 2.3 Avlinger av forskjellige jordbruksvekster. Kg per dekar. Avlingene i prosent av normalåret (=100) i parentes

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Hvete ¹	290 (98)	394 (100)	374 (86)	445 (98)	460 (104)	529 (118)	216 (45)	473 (100)
Bygg ¹	263 (98)	324 (98)	338 (87)	342 (94)	370 (99)	426 (111)	273 (67)	414 (100)
Havre ¹	258 (97)	379 (110)	311 (87)	389 (104)	393 (107)	418 (111)	212 (50)	406 (100)
Poteter	2 037 (99)	2 028 (91)	2 424 (101)	2 561 (104)	2 517 (100)	2 690 (102)	2 810 (104)	2 804 (100)
Eng til slått	582 (93)	664 (98)	665 (93)	555 (104)	558 (90)	621 (97)	466 (71)	643 (100)
Jordbr.prodakter i alt ²	(97)	(96)	(95)	(101)	(94)	(102)	(100)	(100)
Vinterkål ³	3 518 (95)	2 909 (83)	4 419 (115)	4 688 (99)	4 395 (92)	4 280 (105)	-	-
Gulrot ³	3 096 (101)	2 981 (85)	3 819 (109)	3 877 (103)	3 309 (101)	3 182 (101)	-	-
Grønnsaker i alt ³	(99)	(89)	(107)	(97)	(102)	(106)	-	-
Epler ^{3,4}	-	-	-	522	804	918	-	-
Jordbær ³	-	-	-	587	623	552	-	-
Bringebær ^{3,4}	-	-	-	588	741	738	-	-

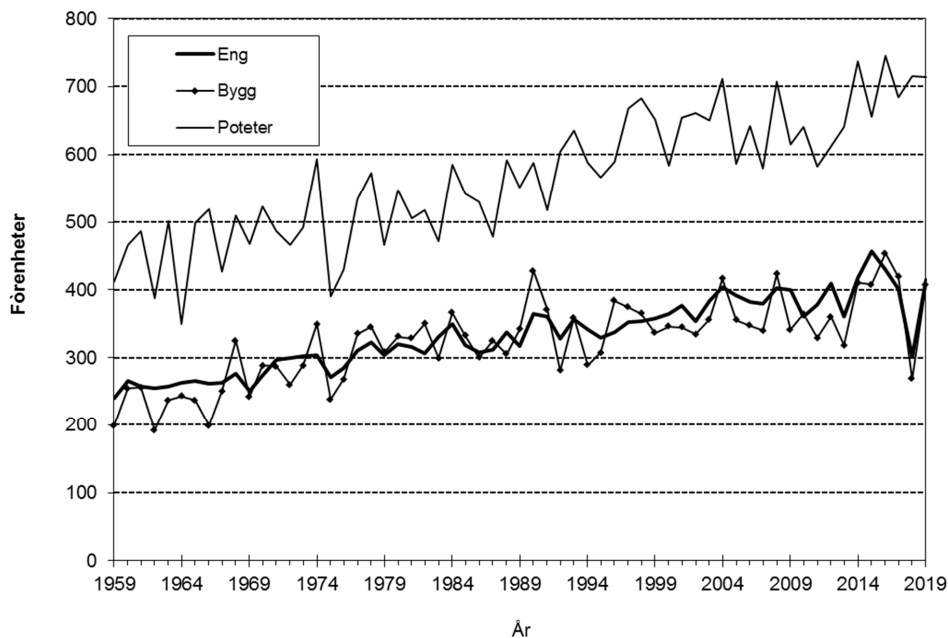
1) Avling med 15 % vann fom. 1989

2) På førenhetsbasis tom. 1992, på mengdebasis fom. 1993

3) 2016 siste reg. avlingsår

4) Avlingsreg. per da. fom. 1992

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.4 Utviklingen i avlingene for noen vekster, FEM per daa

Det har vært relativt liten endring i avlingsnivået for flere vekster i det seinere.

Beregningsprinsippene for engavlinger har blitt endret flere ganger, sist med virkning fra 2000. Liten endring i avlingene deretter kan ha sammenheng med ekstensivering av driften og med reglene for produksjonstilskudd. Engarealet er holdt oppe selv om grovfôrbasert husdyrproduksjon har gått noe ned og andelen kraftfôr har økt noe.

Avlinger for 2017

Vekstsesongen var preget av en kald vår og til dels store nedbørmengder med bla. kjøreskader og førmangel som følge i noen områder. Avlingene ble likevel gode for poteter, forvekster, gras og korn, men med noe redusert kvalitet, spes. på hvete. For landet under var grasavlingene på 97 prosent av normalårsnivå mens de for korn ble 12 prosent høyere.

Potetproduksjonen- og kvaliteten ble som for andre vekster også preget av sein vår og til dels store nedbørmengder i vekstsesongen og innhøstingen, men avlingene ble likevel 2 prosent over normalåret.

Avlinger for 2018

Vekstsesongen 2018 ble preget av sterk varme og vedvarende tørke i store deler av landet. Utslagene dette medførte på avlinger, inntekter og kostnader er omtalt i kap. 2.3 lenger ned.

Samlet planteproduksjon

Det er regnet med at den samlede planteproduksjonen gikk ned med 29 prosent fra 2017 til 2018 pga. den sterke og vedvarende tørken. Med forutsetning om normalårsavlinger er det regnet med en økning i produksjonen på 42 prosent i 2019.

Tabell 2.4 Samlet planteproduksjon. Mill. Fem og Fem per dekar¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Korn, oljefrø, erter	609	988	1 118	1 174	1 182	1 286	668	1 197
Poteter	173	103	107	97	85	80	83	82
Grønnsaker o.a. ²	22	23	10	6	7	8	8	8
Høy	694	386	391	267	94	53	36	49
Silo	363	782	1 003	1 456	1 450	1 627	1 285	1 779
Grønnsfôr ³	49	85	115	85	23	21	14	20
Halm	118	27	33	18	9	6	34	18
Beite ⁴	682	595	586	811	792	838	669	810
Planteprod. i alt ⁴	2 711	2 989	3 362	3 914	3 642	3 919	2 796	3 963
Fem/daa jordbr. areal	279	309	339	377	362	398	283	401

1) FFE (fetningsfôreheter) tom. 1992. FEm (fôreheter melk) fom. 1993.

2) Ekskl. rotvekster til fôr fra 2002

3) Inkl. rotvekster til fôr fra 2002

4) Inkludert utmarks- og fjellbeite

2.2.3 Husdyrbestanden og ytelsen

Husdyrbestanden

Tabell 2.7 viser utviklingen i bestanden av de forskjellige dyreslagene. Bestanden er registrert 1. januar hvert år.

Tabell 2.5 Husdyrbestanden per 1. januar, 1 000 stk.

	1969	1979	1989	1999	2009	2017	2018*	2019**
Hest i alt	41,9	22,0	17,6	22,7	30,7	25,5	25,5	24,9
Storfe i alt	973	1 008	979	1 046	876	865	872	856
<i>herav melkekyr¹</i>	437	392	344	323	249	221	218	215
" ammekyr	..	2	7	30	58	83	90	94
Vinterfôra sau ²	838	968	1 013	1 103	1 029	1 129	1 068	997
Geit i alt ³	92	62	66	54	37	34	34	35
Svin i alt ⁴	658	601	593	439	526	502	556	528
Verpehøner	3 836	4 116	3 575	3 113	3 837	4 363	4 406	4 018
Kylling				3 655	9 155	14 065	14 617	15 333
Mink ⁵	792	420	134	70	125	155	155	110
Rev ⁵	40	80	209	105	60	40	35	30

1) Inkludert ammekyr 1959 og 1969

2) Sau > 1 år tom. 1978

3) Fra 1979: Melkegeiter

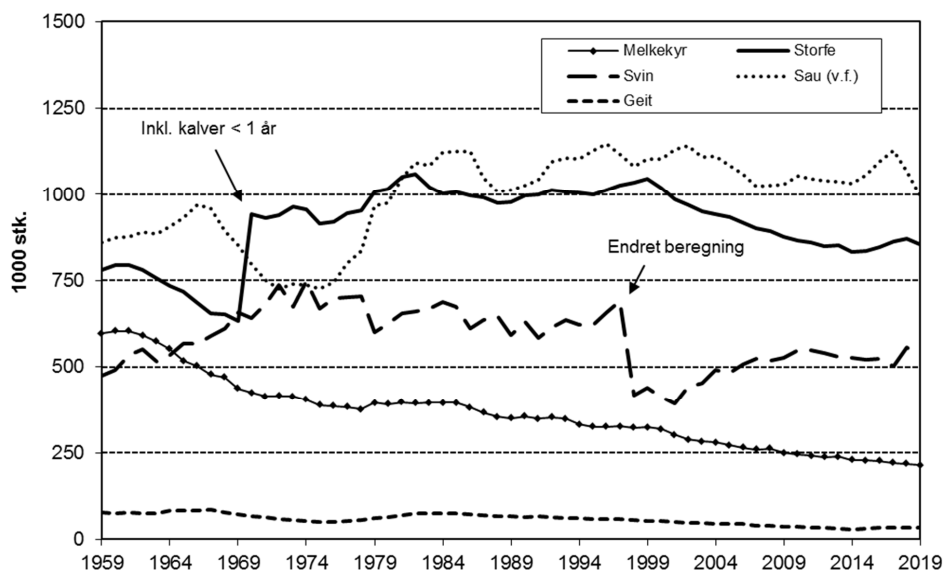
4) Fom. 1997: Avls- og slaktesvin

5) Avlsdyr

Kilder: Stat. sentralbyrå, Landbruks- og matdep, Landbr.dir.

Storfebestanden har gått markert ned etter 1999. Reduksjonen i antall melkekyr har sammenheng med tilpasningen til et lavere melkeforbruk og høyere ytelse. Ammekutallet øker, men ikke nok til å oppveie nedgangen i antall melkekyr.

Bestanden av sau varierer noe men går ned de siste par årene. Bestanden av melkegeiter reduseres. Bestanden av kylling har økt i takt med forbruksøkningen, men falt ifb. med forbruksnedgang i 2015. Bestanden av mink har økt noe, mens bestanden av rev har gått nedover.

Figur 2.5 Utviklingen i husdyrbestanden. Registreringsdato 1. januar

Ytelse

Avdrått per dyr i tabell 2.8 er beregnet på grunnlag av produksjon og dyretall for de forskjellige dyreslagene. For kumelk er det den totale produksjonen, inkludert svinn, som danner grunnlaget. Det samme gjelder for egg, mens beregningen for geit er basert på nettoproduksjonen. Et svinn på 3 prosent er da holdt utenom. For kjøttslagene er beregningen bygd på samlet matproduksjon til salg og hjemmeforbruk. Den delen av kjøttproduksjonen som går til dyrefôr, er altså ikke med i beregningsgrunnlaget.

Til beregningen av melkeytelsen per ku nytter BFJ et antall årskyr som er beregnet av Prognoseutvalgene for kjøtt og melk.

Avdrått i storfekjøttproduksjonen, hvor også kalvekjøtt er inkludert, beregnes for kyr i alt inkl. ammekyr. For sauekjøtt beregnes avdrått per vinterfôra sau per 1. januar. For svinekjøtt benyttes totalt antall avlsdyr per 1. januar.

Tabell 2.6 Produksjon av melk, storfekjøtt, sauekjøtt, svinekjøtt og egg regnet per avlsdyr

År	Melk ¹ per årsku (melkeku) Liter	Melk ² per melkegeit ⁴ >1 år Liter	Storfe ³ og kalvekjøtt per årsku ⁵ Kg	Sau/lamme- kjøtt per vinterfôra sau ³ Kg	Svinekjøtt ³ per avlssvin Kg	Egg per høne ⁶ Kg
1959	2 564	283	82	17,3	746	..
1969	4 001	386	134	20,2	805	8,8
1979	4 900	383	177	19,4	725	10,9
1989	5 787	396	216	23,7	852	15,3
1999	5 776	420	273	20,8	1 122	17,5
2009	6 655	559	276	23,4	1 235	15,4
2012	6 977	587	255	22,0	1 346	16,3
2013	7 079	628	273	22,8	1 307	15,8
2014	7 189	628	264	23,5	1 327	15,8
2015	7 323	640	265	24,3	1 436	15,1
2016	7 372	630	270	23,8	1 488	15,5
2017	7 390	633	280	24,4	1 542	16,0
2018*	7 502	628	290	25,4	1 458	16,0
2019**	7 535	628	279	25,6	1 540	18,1

- 1) Bruttoproduksjon
- 2) Nettoproduksjon
- 3) Salg og hjemmeforbruk
- 4) Uten ammegeiter fra og med 1999
- 5) Melk- og ammekyr per 1.8 (1.1 fra 2013)
- 6) Per årshøne tom. 2007. Per verpehøne > 20 uker per 1.1 fom. 2008. Ekskl. høner i rugeeggprod. fom. 2019

Avdråten til melkekyr har økt med 30 prosent fra 1999 til 2018 mens ytelsen for geitemelk har økt med 50 prosent.

Kjøttproduksjonen per årsku var økende fra 2001 til 2009 og litt lavere deretter, men har økt igjen. Økningen i 2018 skyldes økt slakting som følge av tørkesommeren dette året. For de seinere årene har det vært underdekning av norskprodusert storfekjøtt med import også utover import med tollettelser.

For sauekjøtt har avdråten målt i kg kjøtt per vinterfôra sau holdt seg på omtrent samme nivå, men har litt de siste par årene. Variasjonene fra år til år har blant annet sammenheng med beiteforholdene.

I perioden 1999–2018 var det en produksjonsøkning per avslgris på 30 prosent. Variasjoner i enkelte år kan bla. skyldes produksjonsreguleringer ved overproduksjon.

2.3 Tørkesommeren 2018

Tørkesommeren i 2018 påvirket mange bønders inntekt i betydelig grad, både gjennom delvis sterkt reduserte inntekter og økte kostnader, særlig til kjøp av fôr. Kornproduksjonen ble redusert med 48 prosent fra 2017. I forhold til normalårsavlingen for 2018 var nedgangen på 43 prosent. Det var også betydelig avlingssvikt for noen grønnsaker, mens andre grønnsaker, poteter og frukt og bær ble mindre påvirket økonomisk, delvis som følge av vanning av arealene og økte priser. Engavlingene ble redusert med 25 prosent i forhold til avlingene i 2017, mens reduksjonen var på 29 prosent målt i forhold til normalårsavlingen for 2018. Nedbør på slutten av vekstsesongen, gjorde at grovfôravlingene for vekstsesongen samlet ble klart høyere enn prognosene som lå til grunn for tilleggsforhandlingene til jordbruksavtalen i slutten av august.

I husdyrholdet medvirket risikoen for fôrmangel gjennom vinteren til bla. økt slaktning av storfe. Melkekvotene for kvoteåret 2018 ble økt med 6 prosent for å unngå for lav produksjon. Det kan ha gitt utsatt slaktning av kyr til 2019, og kvoteøkningen ga betydelig produksjonsrespons. Totalt sett ble endringene i bruttoinntektene i husdyrholdet mindre enn for planteproduksjonene.

Avlingssvikten gjorde at forbruket av kraftfôr økte og det ble importert betydelige mengder grovfôr. Halm fra kornproduksjonen ble også tatt i bruk i fôringen i vesentlig større omfang enn på mange år. Geografisk variasjon i behov og tilgang til grovfôr, ga unormalt høye fraktkostnader for grovfôr. Det finnes ingen sikre datakilder til samlede fraktavstander og -kostnader. Basert på det man har hatt tilgjengelig av data har Budsjettnemnda gjort et anslag på disse kostnadene. Svært dårlig plantevekst og lave avlinger ga samtidig reduserte kostnader for noen poster, som plantevernmidler, overgjødning, fôr høsting, skurtresking, tørking og transport av korn. Mange brukte ekstra diesel og strøm til vanning, men det ble også spart en del diesel til mindre kjøring i sprøyting overgjødning og frakt. Tørkesituasjonen ga også økt arbeidsinnsats til halmberging, flytting av dyr, gjerding og økt utnytting av utmarksbeite. Men på noen områder ga også tørken redusert arbeidsforbruk pga. mindre fôr høsting, overgjødning og sprøyting, Det har ikke vært mulig å framskaffe data for å beregne nettoeffekten på arbeidsforbruket samlet..

Totalkalkylen er et sektorregnskap for jordbrukssektoren. Det er omsetning til og fra sektoren som måles, med sikte på å måle utviklingen i avkastningen til arbeid og egenkapital satt inn i jordbruksproduksjon. Når en bonde kjøper grovfôr fra en annen bonde, blir kostnaden for den ene til inntekt for den andre. Lave avlinger ga betydelige kostnader til kjøp av fôr for husdyrprodusenter, mens selgere av grovfôr fikk klart høyere pris for en lavere avling og inntekten ble påvirket i mindre grad. Det er derfor økt import av grovfôr og innleid transport ved internomsetningen som er den økte kostnaden for sektoren jordbruket. På samme måte blir det ført økte kostnader til innkjøp av driftsmidler for fôrbehandling av halm.

Tørken i 2018 vil ikke bare påvirke regnskapsåret 2018, for eksempel ved endringer i husdyrbestanden, økt førkjøp og forskyvinger som påvirker periodiseringen av inntekter, tilskudd og kostnader i regnskapet. Det har gitt betydelige nye utfordringer i utarbeidingen av normalisert regnskap i 2019.

For planteproduksjonene har nemnda gjennomført normaliseringen på vanlig måte, bl.a. ved å beregne inntektene ut fra normalårsavlinger basert på en dataserie på 14 år. Erstatningsutbetalingene over avlingsskadeordningen til planteproduksjoner for salg er glattet over samme 14-årsperiode. Avlingsskaden for grovfôr kommer hovedsakelig inn i regnskapet gjennom økte kostnader på en rekke poster, som økt kjøp av kraftfôr, import av grovfôr, halmberging, omfattende og delvis lange frakter av fôr. Det er også mindre innsparinger på noen poster. I stedet for å forsøke å korrigere alle relevante kostnadsposter til "normalårsnivå", har nemnda i normaliserte regnskaper valgt å bruke kostnadstallene fra registrert regnskap for 2018 og 2019 for disse postene. Samtidig er de registrerte utbetalingene over avlingsskadeordningen til grovfôr utbetalt i 2018 og 2019, ført direkte på inntektssiden, uten normalisering. Det innebærer at inntektsutviklingen ikke er normalisert for det grovfôrbaserte husdyrholdet, verken kostnader eller erstatningsutbetalinger. På denne måten unngår en å trekke med seg store beløp på inntekts- og kostnadssida over den samme perioden som avlingene normaliseres.

Siden året 2018 har medført store avlingsreduksjoner og erstatningsutbetalinger, samtidig som en har hatt store kostnadsøkninger på flere poster, mens andre poster har gitt kostnadsbesparelser, har Budsjettnemnda ikke funnet en metode for normalisering som ikke har svakheter. Budsjettnemnda vil derfor understreke at det er større usikkerhet i den beregnede inntektsutviklingen fra regnskapsåret 2017, til foreløpig regnskap for 2018 og budsjettet for 2019, enn normalt. Dette gjelder både registrert og normalisert regnskap. Det er derfor større grunn enn vanlig til å vurdere inntektsutviklingen over flere år.

I tabell 2.4 er det gitt et anslag over inntektstapet og de viktigste postene som har fått økte kostnader som følge av tørken sett i forhold til om 2018 hadde vært et normalår. Tapene vil fordele seg over både 2018 og 2019, og er derfor vist samlet i tabellen. Siden en ikke normaliserer husdyrproduksjonen og med noen få unntak heller ikke kostnadene, er tapet avhengig av hvilken «normalårsinntekt/-kostnad» en legger inn for disse postene. For storfe, kraftfôr, importert høy og halm, ammoniakk, plantevernmidler og frakt av grovfôr, er budsjettet for 2018 fra i fjor benyttet som sammenligningsgrunnlag.

Tabell 2.7 Anslag inntektstap og økte kostnader pga. tørken i 2018¹. Mill. kr.

Korn, erter og oljefrø ²	-1 340
Grønnsaker ²	-70
Innenlandsk salg av høy ²	-30
Storfe ³	70
Buskapsverdi storfe	-280
Anslag inntektstap	-1 650
Anslag lagerendring grovfôr	-540
Kraftfôr drøvtyggere ⁴	450
Importert høy og halm ³	280
Frakt grovfôr ³	180
Frakt korn ²	-20
Fyringsolje korntørker ²	-30
Vanningskostnader ³	70
Fôrkonserveringsmidler, ammoniakk ³	50
Plantevernmidler ³	-90
Anslag økte kostnader	890
Anslag tap totalt	-3 080

- 1) Samlet virkning for 2018 og 2019
- 2) Målt i forhold til normalisert regnskap for 2018
- 3) Målt i forhold til Totalkalkylens budsjett for 2018
- 4) Regnskap 2018 i forhold til budsjett 2018 og økt kraftfôrforbruk 2019

Effekten av tørken i 2018 målt i forhold til 2018 som et normalår viser at produksjonsinntektene er anslått å bli redusert med totalt 1 650 mill. kr mens kostnadene er anslått å øke med 890 mill. kr. I tillegg viser fôrregnskapet for jordbrukssektoren som Budsjettnemnda har utarbeidet, at verdien av manglende tilgang på grovfôr for å dekke opp fôrbehovet til husdyra, tilsvarer om lag 540 mill. kr. Kraftfôrprisen er da lagt til grunn som alternativverdi på grovfôret. Det er da tatt hensyn til økt kraftfôrforbruk, import av grovfôr og at det ble berget store mengder halm. I beregningen av manglende grovfôr som følge av skadeåret 2018, er det tatt utgangspunkt i fôrbalansen for 2018 og 2019 gjengitt i tab. 2.5 nedenfor.

Tabell 2.8 Fôrbalanse 2017-19. Mill. Fem

	Fôrtilgang	Fôrbehov	Differanse
2017	4453	4351	102
2018	4128	4331	-203
2019	4348	4280	68

Samlet produksjonstap, kostnadsvekst og lagernedbygging utgjør om lag 3,1 mrd. kroner jf. tab. 2.4. Med normale engavlinger i 2019 og Budsjettnemndas anslag for

areal, husdyr og kraftfôrforbruk, vil det være mulig å bygge opp deler av grovfôrlageret i 2019.

Som kompensasjon for tørkeskadene ved tilleggsforhandlingene i fjor høst ble arealtilskuddet for 2018 økt med 24 mill. kr, mens husdyrtillegget ble økt med 285 mill. kr. I tillegg ble satsen for grovfôr i avlingsskadeerstatningen økt til 5,40 kr/Fem og maksimal utbetaling økt til 1,5 mill. kroner pr vekstgruppe, tilsvarende 216 mill. kroner. For skadeåret 2018 utgjør kompensasjonen og erstatningene totalt 2 408 mill. kr.

Målt som vederlag til arbeid og egenkapital går likevel ikke inntektene fra 2017 til 2018 like mye ned i registrerte regnskaper som vist over. Det skyldes flere forhold. Tapet anslått over fordeler seg over to år, både 2018 og 2019. I tillegg er det andre poster som trekker resultatet opp. Blant annet ble avlingene av frukt, bær og en del grønnsakskulturer relativt gode, blant annet pga. vanning. Samtidig var også prisene gode. Realrenta gikk ned med 550 mill. kroner i 2018, blant annet pga. økt prisvekst.

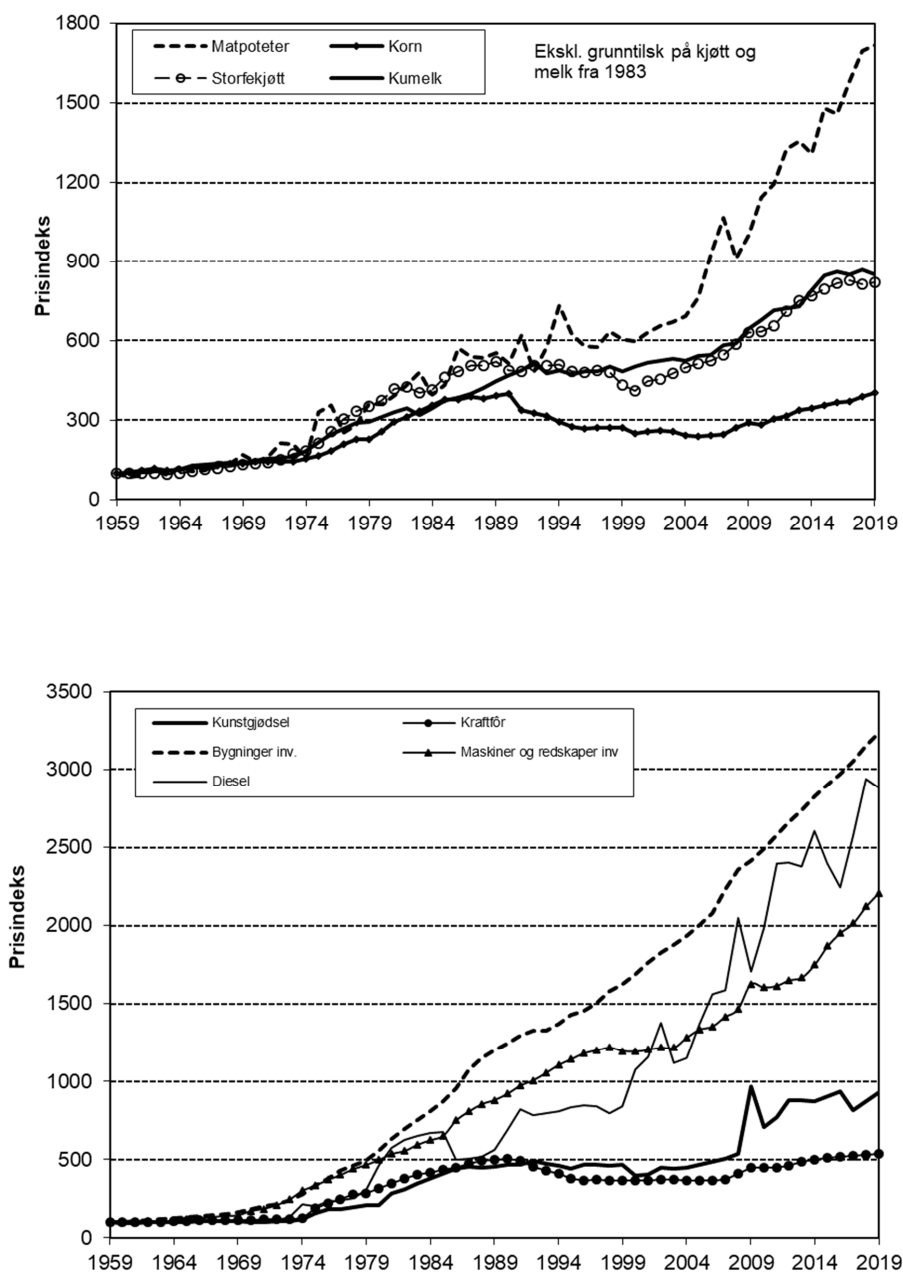
2.4 Produktpriser og kostnader

Totalkalkylen skal vise de faktiske utbetalingsprisene til produsent i hvert enkelt år. Disse prisene vil gjenspeile markedsforholdene. Eksempelvis vil overproduksjon gi lavere utbetalingspriser og økt omsetningsavgift.

Priser og tilskudd for budsjettåret 2019 er anslått med utgangspunkt i de forholdene som var kjent i februar/mars 2019. I tillegg er endringene i jordbruksavtalen i 2019, tatt inn i beregningene. Målprisene endres med virkning fra 1. juli.

Under de enkelte postene er det gjort mer detaljert rede for hvilke forutsetninger prisanslagene for hver enkelt vare er basert på.

For kostnadsposter som er påvirket av den generelle prisutviklingen, er beregningene for budsjettåret bygd på anslaget for konsumprisindeksen (KPI) på 2,3 prosent fra SSBs rapport 2019/1 om konjunkturtendensene.

Figur 2.6 Prisutviklingen for noen produkter og produksjonsmidler

2.5 Produktivitet

Utgangspunktet for årets beregning av produktivitetsutviklingen er normalisert regnskap for årene 2008-2018, målt i faste priser. Omregningen er basert på prisindekser fra normalisert regnskap. Det er så langt råd benyttet spesielle prisindekser for hver gruppe av inntekts- og kostnadsposter. Også for investeringer og kapitalslit i driftsbygninger og maskiner og redskaper brukes spesielle indekser. For hydrotekniske anlegg, grøfter og biler brukes derimot konsumprisindeksen (KPI) da en har ansett de spesielle indeksene som for usikre. Også for kjøre- og arbeidsinntekter er KPI benyttet. At en bruker spesielle indekser for bygninger, maskiner og redskaper betyr at det kapitalslitet og de kapitalmengder som benyttes i produktivitetens beregningene, avviker fra det som benyttes ellers i Totalkalkylen.

At en bruker normalisert regnskap betyr at inntektene for planteprodukter er litt endret i forhold til fjorårets beregning. Sammenlignet med beregninger i 2018 for årene 2007-2017 vil resultatene også være påvirket av at året 2007 er gått ut og året 2018 er kommet til i datagrunnlaget, endringer fra foreløpig regnskap til endelig regnskap for 2017, og korrigeringer av noen inntekts- og kostnadsposter for tidligere år.

Det er flere mål for produktivitetsutvikling. Her presenteres bare resultater basert på bruttoprodukt i jordbruket. Brutttoprodukt vil si produksjonsverdi minus vareinnsats. Grunntilskudd og distriktstilskudd er med i produksjonsverdien. Andre tilskudd, eks. direkte tilskudd, er ikke med.

Tabell 2.9 viser at brutto arbeidsproduktivitet økte med 27 prosent fra 2008 til 2018. Det tilsvarer 2,4 prosent i gjennomsnitt per år. Brutto kapitalproduktivitet var uendret i perioden. Sammenveid produktivitet for arbeid og kapital økte med 17 prosent for hele perioden eller 1,6 prosent i gjennomsnitt per år.

Som kapitalinnsats regnes summen av kapitalslit og rentekostnader. For maskiner er det beregnet kapitalslit separat for kjøpt og leaset utstyr, men ellers er kjøpt og leaset utstyr behandlet likt. Rentekravet på all kapital er satt til 0,8 prosent per år i hele perioden. Denne rentefoten er lik gjennomsnittlig realrente for lånt kapital i årene 2015-2017. Jordkapitalen er beregnet på grunnlag av areal i drift og gjennomsnittlig bokført kapital per dekar i år 2017. Denne var kr 3 478 per dekar.

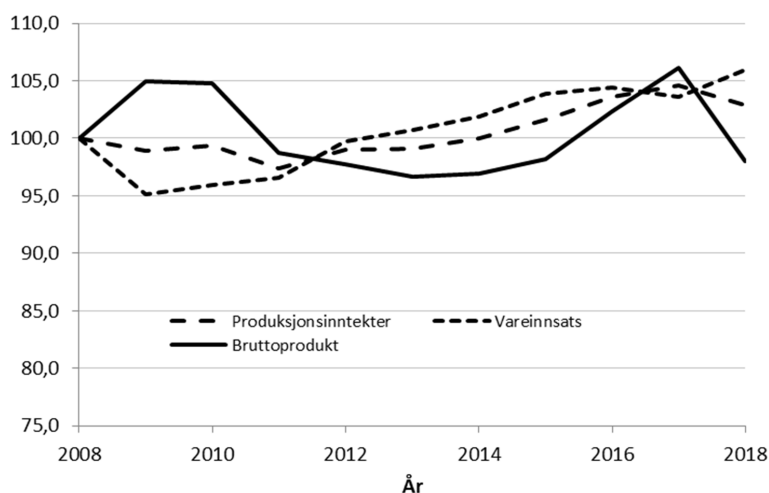
For arbeid er det regnet en pris på kr 200 per time i hele perioden. Dette er basert på hva NIBIOs driftsgranskinger brukte som uttrykk for kostnader ved å leie arbeidshjelp i 2017.

Tabell 2.9 Produktivetsutvikling 2008-2018 i jordbruket beregnet på indekser for bruttoprodukt

År	Arbeids- produktivitet	Kapital- produktivitet	Sammenveid arbeids- og kapitalproduktivitet
2008	100	100	100
2018	127	100	117
Årlig endring, %	2,4	0	1,6

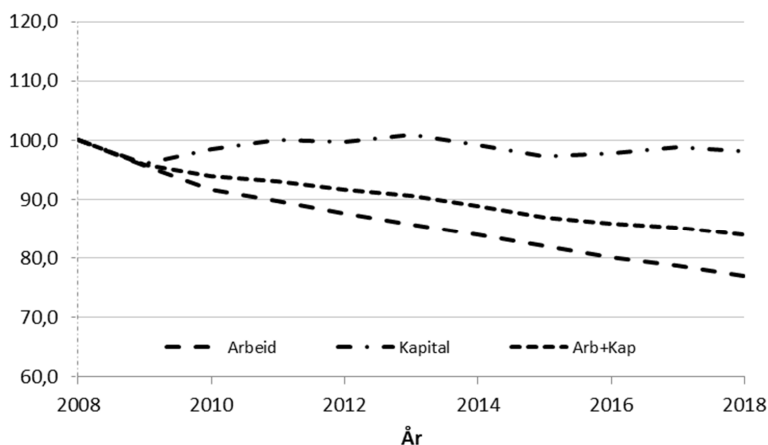
I de tre følgende figurene presenteres noe av grunnlaget for beregningene. Bruttoprodukt har økt jevnt fra 2013 til 2017, men fikk en sterk nedgang i 2018. Det er både lavere inntekt og høyere vareinnsats som er grunnen til dette (fig. 2.7).

Reduksjon i arbeidsinnsatsen er totalt på 23 prosent for hele perioden. Kapitalinnsatsen er relativt stabil og redusert med bare 1,9 prosent i hele perioden (figur 2.8). Til sammen har arbeids- og kapitalinnsats har totalt minket med 16 prosent. Produktivetsframgangen er først og fremst knyttet til redusert arbeidsforbruk. Dette går fram av figur 2.7–2.9.

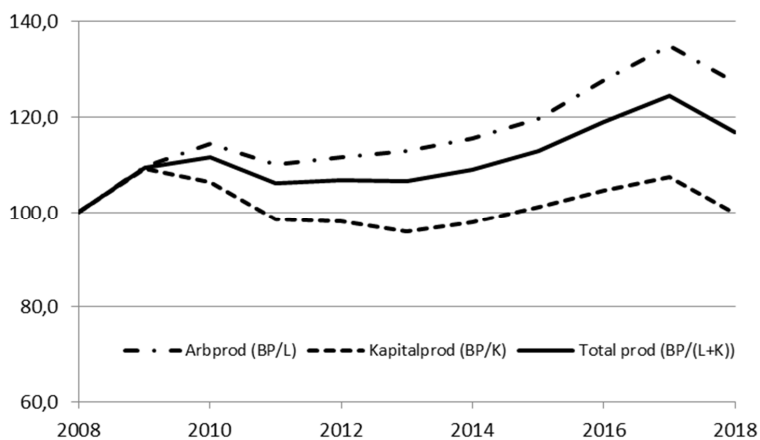
Figur 2.7 Utvikling i bruttoinntekt, vareinnsats og bruttoprodukt 2008–2018, relative tall

Figur 2.8 viser utviklingen i innsatsen av arbeid og kapital.

Figur 2.8 Utvikling i faktorinnsats 2008-2018, relative tall

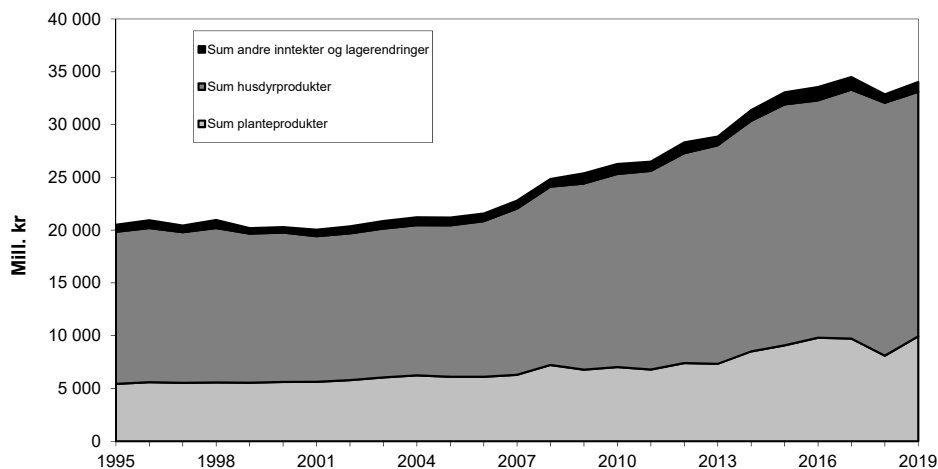
Figur 2.9 viser utviklingen for de tre produktivetsmålene som er med i tabell 2.9. Figuren viser at etter en jevn stigning siden 2013, er det en klar nedgang siste år. Det er den klare nedgangen i bruttoprodukt i 2018 som er grunnen til dette, da kapitalinnsats har holdt seg relativt stabil og arbeidsinnsats har en jevn nedgang.

Figur 2.9 Utviklingen i produktivitet 2008-2018 uttrykt ved tre produktivetsmål basert på bruttoprodukt (BP). L =Arbeid, K= Kapital

3 Inntekter

3.1 Innledning

Figur 3.1 Sum bruttoinntekter ekskl. direkte tilskudd, 1995–2019

Inntektene i jordbruket kommer i grove trekk fra salg av produkter og fra tilskudd. I Totalkalkylen inntektsføres også endringer i buskapsverdi, kjøring med jordbrukets maskiner og arbeid knyttet til investeringer. Jf. kapitlene 3.4.1 og 3.4.2.

I kapittel 3 er det gitt en oversikt over inntektene for de enkelte produktgruppene, mens kapittel 4 handler om posten «direkte tilskudd».

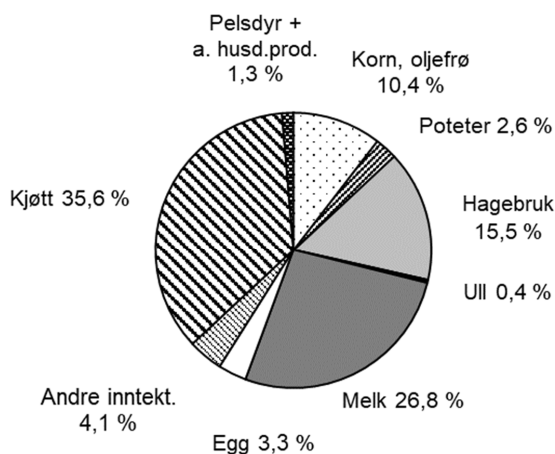
I tabellvedleggene bak i rapporten gis et detaljert bilde av produktmengder, priser og produktverdier. Vedleggene gjelder regnskapsårene 2017 og 2018 og budsjettåret 2019. I budsjettet for 2019 er endringene i priser og tilskudd som følger av jordbruksoppjøret i 2019, innarbeidet.

En oversikt over inntekter fra de forskjellige planteproduktene er gitt i vedlegg I. Direkte tilskudd presenteres i vedlegg II. Vedlegg IV inneholder oversikt over jordbruksarealet, med fordeling på de enkelte vekstene. Dessuten blir størrelsen på den totale planteproduksjonen, og bruken av planteproduktene, vist der. Husdyrstatus og husdyrproduksjon kartlegges i vedlegg V.

Inntektene i jordbruket, utenom direkte tilskudd, er delt inn i fire hovedgrupper:

1. Inntekter fra planteprodukter
2. Inntekter fra husdyrprodukter
3. Andre inntekter
4. Lagerendringer i buskap og formidler

Figur 3.2 viser hvordan produksjonsinntektene i 2019 fordeler seg på ulike produkter. I denne sammenhengen er ikke direkte tilskudd med i produksjonsinntektene. Virkningen av de produksjonsnøytrale tilskuddene, for eksempel arealtilskudd, kommer dermed ikke til uttrykk i figuren.

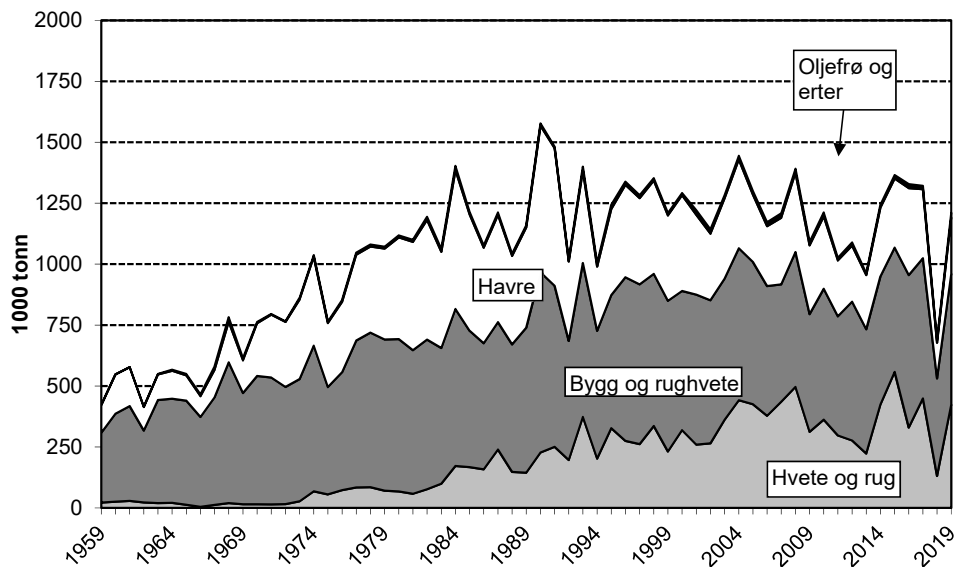
Figur 3.2 Inntektene (ekskl. direkte tilskudd) fordelt på forskjellige produkter 2019

3.2 Planteproduksjon

3.2.1 Korn, erter og oljefrø

Produksjonsutvikling

I 2018 var kornavlingene, ifølge de foreløpige oppgavene, 41,8 prosent under normalårsnivå. Kornproduksjonen dette året ble på 678 mill. kg. Med normalårsavlinger er kornproduksjonen i 2019 beregnet til 1 191 mill. kg.

Figur 3.3 Utviklingen i korn- og oljefrøproduksjonen. 1 000 tonn

Produksjonen av korn og oljevekster går også fram av tabell 3.1.

Tabell 3.1 Produksjon av korn og oljevekster, mill. kg 15 prosent vann (8 % for oljefrø)

	Korn	Oljevekster	Erter
1959	422
1969	605	9,4	..
1979	1 064	7,9	..
1989	1 151	8,7	..
1999	1 219	10,0	..
2010	1 202	10,2	6,5
2011	1 017	8,6	2,3
2012	1 077	11,3	1,9
2013	955	6,0	1,0
2014	1 231	9,6	2,3
2015	1 351	10,4	3,6
2016	1 318	11,5	5,2
2017	1 307	10,2	3,8
2018*	678	7,1	2,7
2019**	1 191	16,5	4,0

Priser og verditall

Oppgaver fra Landbruksdirektoratet og Norske Felleskjøp ligger til grunn for verdiberegningen for korn og oljvekster. I tillegg hentes det inn oppgaver fra såvarefirmaer og enkelte andre aktører.

Priser som er fastsatt ved jordbruksoppkjørene, går fram av tabell 3.2.

Ved jordbruksoppkjøret i 2019 ble målprisene fra 1.7.2019 økt med 14 øre per kg for hvete og rug av matkvalitet. For bygg og havre, fôrkorn av hvete og rug, erter, oljefrø og såkorn, ble prisen økt med 12 øre per kg.

Tabell 3.2 Grunn- og målpriser på korn. Øre per kg^{1,2}

	1969	1979	1990	2000	2010	2016	2017	2018	2019
Hvete, matkval.	112	176	321	217	248	317	326	336	350
Rug, matkval.	105	163	302	201	232	282	282	294 ³	308
Bygg	93	151	277	178	214	270	276	284	296
Havre	86	143	249	159	195	245	250	258	270

1) Grunnpris tom. 2000, målpris fra 2001. Teknisk oppjustering 14 øre/kg ved overgang til målpris

2) 17 prosent vanninnhold tom. 1988, 15 prosent deretter

3) Inkl. teknisk oppjustering på 2 øre pga. endret hektolitervekt

Ved prisberegningen for 2018 er det tatt utgangspunkt i registrerte produsentpriser fra Landbruksdirektoratet og noteringspriser fra Norske Felleskjøp (markeds-regulator). Avregningspris til produsent er fratrukket omsetningsavgift og kostnader til analyse og avregning.

I 2017 og 2018 ble det trukket omsetningsavgift på henholdsvis 4 øre/kg og 1 øre/kg. Det regnes med et trekk på 2,0 øre/kg i 2019, det vil si gjennomsnittet av trekket de siste tre årene.

Kostnaden til analyse og avregning var 2,17 øre/kg i snitt for 2018. Det regnes med samme trekk i 2019.

Det var et gjennomsnittlig trekk for tørking og kvalitet på 8,40 øre/kg i 2017. For 2018 er det regnet med et trekk på 5,28 øre/kg. For budsjettåret regner BFJ med 7,26 øre/kg i trekk for alt solgt korn. Dette tilsvarer gjennomsnittlig kvalitetskorreksjon i perioden 2007–2016.

Tillegg for økologisk vare og leveringsavtaler samt korreksjon for KSL-tillegg/trekk inngår også i produsentprisene. Tillegg for kontraktproduksjon av mathavre er tatt inn under posten «lokale tillegg».

Tabell 3.3 Mengder, priser og verditall for korn, erter og oljevekster

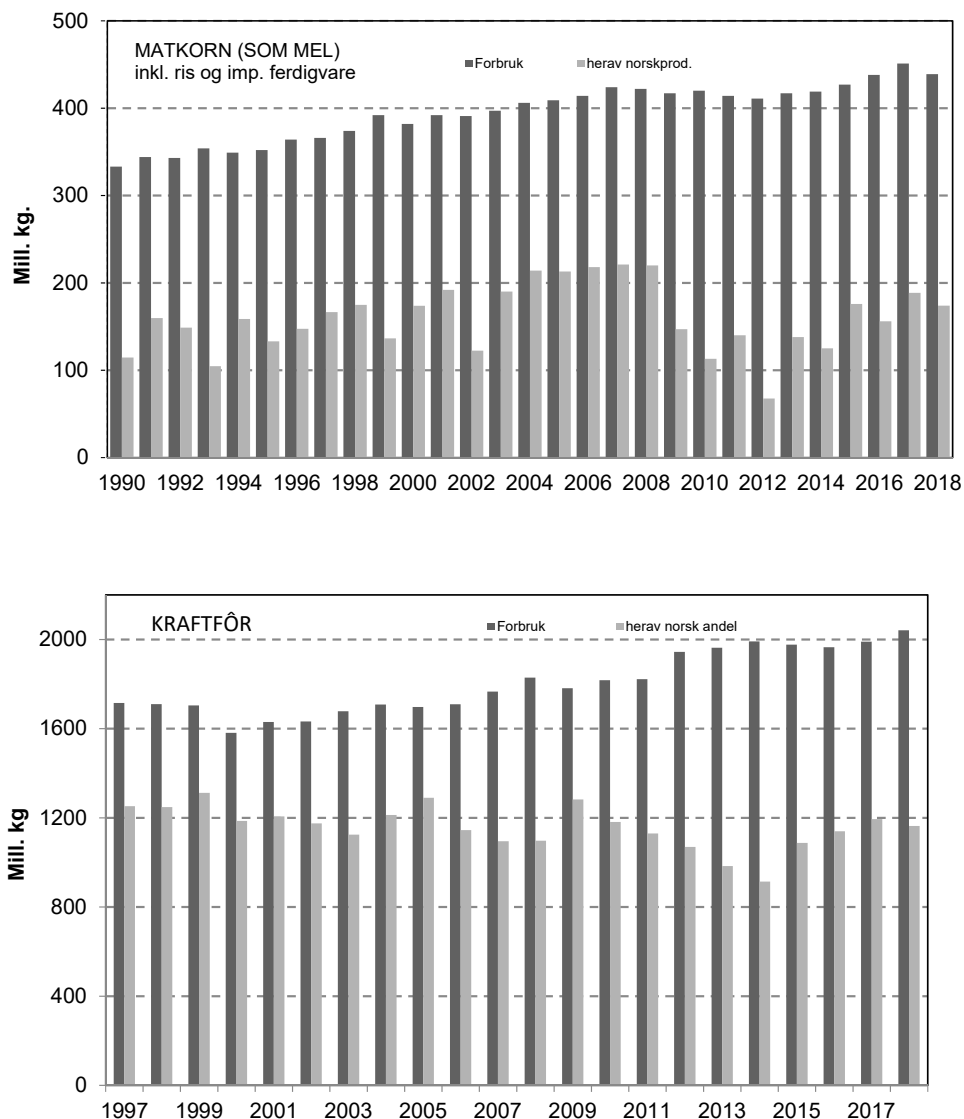
	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Produksjon i alt, mill. kg</u>	605	1 064	1 151	1 219	1 232	1 337	707	1 220
<i>herav salg:</i>	424	848	1 026	1 200	1 202	1 311	680	1 195
- Hvete	9	63	136	226	328	399	123	399
- Rug + Rughvete	2	3	1	9	34	50	8	25
- Bygg	316	468	503	614	536	575	400	537
- Havre	96	314	386	350	297	289	147	230
 <u>Priser, øre/kg</u>								
Hvete	114	183	330	236	231	296	324	327
Rug + Rughvete	107	169	295	209	210	267	281	295
Bygg	97	162	284	196	207	270	282	293
Havre	88	150	254	178	187	244	255	266
 <u>Verdi, mill. kr</u>								
Hvete	10	116	449	532	758	1 183	400	1 303
Rug + Rughvete	3	5	2	20	72	133	21	73
Bygg	306	757	1 423	1 204	1 108	1 553	1 127	1 574
Havre	85	470	979	623	554	689	373	612
Erter					18	13	10	15
Korn og erter i alt	404	1 348	2 859	2 379	2 511	3 570	1 931	3 577
Oljevekster, mill. kr	11	22	45	46	48	51	36	86
Tørking/kvalitet, mill. kr	1	-26	-26	-22	-74	-106	-34	82
Tilskudd mm., mill. kr ²	56	49	142	3	1	1	1	1
Sum korn, erter og oljev., mill. kr	472	1 393	3 053	2 404	2 485	3 517	1 934	3 582

1) Inkl. termintillegg

Omfatter korntrygd, særtillegg bygg, geogr. prod.tillegg og lokale tillegg

Anvendelse av norskprodusert korn

Mesteparten av norskprodusert korn går til kraftfôr i husdyrproduksjonen. Andelen som går til kraftfôr og særlig til mat, varierer mye pga. utslagene værforholdene gir på mengde og kvalitet, jf. figur 3.4. Totalforbruket av matkorn inkluderer importerte kornprodukter, som for eksempel ris, kjeks og knekkebrød mens kraftfôret er på råvarebasis, dvs. karbohydrat, protein og fettråvarer.

Figur 3.4 Forbruk av matkorn og kraftfôr og norskprodusert andel. Mill. kg

3.2.2 Poteter

Produksjonsutvikling

Tabell 3.4 viser omfanget og anvendelsen av den norske potetproduksjonen. Nettoproduksjonen beregnes ved å trekke fra bruttoproduksjonen et anslått svinn på 10 prosent. Poteter til fôr framkommer som en rest når all registrert anvendelse til salg, pluss det beregnede hjemmeforbruket av matpoteter og settepoteter, og det anslåtte svinnet, er trukket fra.

Tabell 3.4 Omfang og anvendelse av norsk potetproduksjon. Mill. kg.

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Bruttoprod. ¹	705	503	494	386	338	321	332	329
Svinn	70	43	49	39	34	32	33	33
Nettoprod.	635	460	445	347	304	289	299	296
<u>Anvendelse:</u>								
<i>Salg:</i>								
Matpoteter ²	198	163	180	111	75	62	59	66
Ekspert	0	–	–	–	–	–	–	–
Statskontr. settepoteter					7	10	10	10
Potetmel og sprit ³	61	65	60	37	46	70	48	54
Potetmos/– flak, pommes frites, chips etc.	20	30	76	104	130	115	130	133
Salg i alt	279	258	316	252	258	230	249	264
<i>Hjemmeforbruk:</i>								
Matpoteter ¹	95	73	35	4	3	3	3	3
Fôrpoteter	178	70	43	53	18	37	28	10
Settepoteter ⁴	84	60	50	38	26	19	19	19

1) Inkl. potetareal i villahager

2) Ny beregningsmetode fra 1984

3) Til sprit regnes fra 1999 bare poteter brukt direkte til sprit

4) Fra 2000: Settepoteter av egen avl

Priser og verdi

Prisene på matpotet i regnskapsårene blir beregnet på grunnlag av ukentlige prisnoteringer som Landbruksdirektoratet utfører. For industripotet er prisene i regnskapsårene innhentet direkte fra foredlingsbedriftene.

Oppgaver over omsatte kvanta av matpotet i regnskapsårene er innhentet fra Landbruksdirektoratet. Foredlingsbedriftene oppgir hvor store kvanta potet som har gått til industriformål i regnskapsårene og gir dessuten kvantumsanslag for forbruket av industripotet i budsjettåret.

Totalkalkylen baserer seg på foredlingsbedriftenes oppgaver over forventede priser på industripotet i budsjettåret. Potetprisene og verdien av den yrkesmessige potetproduksjonen er vist i tabell 3.5. Se også vedleggstabell 3.2. Prisen i budsjettåret 2019 tar

hensyn til målprisøkningen på 25 øre/kg ved jordbruksoppjøret i 2019. Fra 1.7.2019 er målprisen 519 øre per kg.

Tabell 3.5 Verdiregning av produksjonen av poteter til salg og hjemmeforbruk

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Salg og hjemmeforbruk</u>								
Til mat og industri ¹ , mill. kg	389	295	341	265	254	230	249	264
<u>Priser, øre/kg</u>								
Matpoteter	59	125	191	208	393	544	583	590
Poteter til potetmel	30	54	72	79	51	53	86	87
Poteter til sprit	29	54	45	63	6	0	0	0
Poteter til mos/flak chips, pommes frites etc.	31	79	132	148	207	261	273	308
Statskontr. settepoteter					471	602	607	619
Tilskudd, mill. kr ²	6	6	9,9	1,9	3,1	4,5	3,5	3,8
Sum poteter, mill. kr	204	310	522	424	601	722	797	902

1) Inkl. statskontrollerte settepoteter f.o.m. 2000

2) Omfatter potettrygd, tilsk. statskontr. settepoteter og distr.tilsk. Nord-Norge

Forbruk av poteter og potetprodukter

Forbruksmønsteret for poteter har endret seg mye over de siste 50 årene. Regulering av matpotetmarkedet ved å la poteter gå til fôr, har fått mindre betydning etter hvert. Matpotetforbruket per person har fram til nylig gått stadig nedover, mens forbruket per person av bearbeidede poteter (pomes frites, mos og chips etc.) har økt. De aller siste årene har imidlertid forbruket av både matpoteter og bearbeidede poteter stabilisert seg noe.

Tabell 3.6 gir en oversikt over forbruksutviklingen for poteter.

Tabell 3.6 Forbruk (engrosnivå) av poteter til mat

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Salg og hj.forbr. norsk</u>								
matpotet, mill. kg ¹	308	236	215	115	78	65	62	69
Imp. matpoteter, mill. kg	14	19	5	31	43	51	56	50
Forbr. matpoteter, mill. kg	322	255	220	147	120	98	99	100
« , kg/innb.	84	63	52	33	25	19	19	19
Forbr. bearb. poteter, kg/innb. ^{2,3}	5,1	12,0	19,9	30,4	31	30	30	30
Forbr. poteter i alt kg/innb. ^{2,3}	89	74	71	63	56	49	49	49

1) Inklusive produksjon fra villahager

2) Eksklusive poteter til potetmel og sprit

3) Beregnet som friske poteter

3.2.3 Hagebruksprodukter

Tabell 3.7 Verditall for hagebruksproduktene. Mill. kr¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Grønnsaker og urter ²	171	357	687	956	1 571	2 981	2 886	3 114
<i>herav i veksthus³</i>	45	111	227	360	517	954	791	891
Frukt	81	46	117	86	165	216	249	221
Bær	87	127	161	173	447	589	661	550
Blomster etc.	169	521	1 319	1 336	1 410	1 230	1 137	1 167
Tilskudd ⁴		12	45	43	60	96	109	144
Tillegg jordbr. oppgj. 2019								123
Sum hagebruksprod.	508	1 064	2 330	2 595	3 653	5 112	5 042	5 319

1) Ekskl. produksjon i villahager fom. 1979

2) Inkl. uspesifiserte vekster og kjøkkenhager på gårdsbruk

3) Tomat, agurk, salat og urter i veksthus

4) Emballasjetilsk. (1979) og distr. og kval.tilsk.

Hagebruksproduktene omfatter grønnsaker og urter, frukt, hagebær og blomster. I vedleggstabell 1.3 er det gitt en detaljert oversikt over kvanta, priser og produksjonsverdi for de forskjellige hagebruksproduktene. Hjemmeforbruket i jordbruket verdiberegnes på lik linje med salgsproduksjonen.

Produksjonsutvikling

Areal- og avlingsutviklingen for grønnsaker, frukt og bær går fram av kap. 2.2.2, men er også nærmere omtalt nedenfor.

Grønnsaker

Areal: Arealet av grønnsaker til salgsproduksjon på friland har økt over tid.

Tabell 3.8 Grønnsakareal, dekar

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Blomkål	5 162	6 059	5 781	5 248	4 201	5 558	5 558	5 558
Hvitkål	13 630	11 934	7 829	5 527	4 043	4 787	4 787	4 787
Gulrot	16 540	11 897	11 678	11 825	13 901	14 761	14 761	14 761
Purre	1 180	1 176	1 454	1 239	1 344	1 434	1 434	1 434
Løk	2 378	3 940	5 322	6 147	6 237	8 780	8 780	8 780
Kålrot til mat	5 354	4 649	4 569	4 569	4 569
Kinakål	3 771	3 493	1 864	1 093	1 093	1 093
Hageerter ¹	5 194	6 037	6 748	7 309
Broccoli	2 308	4 348	3 980	3 980	3 980
Isbergsalat	2 783	4 507	5 112	5 112	5 112
Tomater (veksthus)	626	508	390	309	340	328	328	328
Agurker (veksthus)	211	249	230	240	225	277	277	277
Andre vekster, friland	1 352	5 874	6 038	8 194	15 720	20 489	20 489	20 489
Sum areal ³⁾	46 273	47 674	49 241	59 427	60 814	71 336	71 336	71 336
herav kontrakt dyrket ²	7 392	11 864	12 843	11 250

1) Ikke oppgaver etter 2006

2) Ufullstendige oppgaver etter 1993

3) Inkludert areal i veksthus

Kilde: SSB. LDI 1996–2004

Avlinger: Nedenfor er det gitt en oversikt over avlingene per daa for de viktigste grønnsakene.

Tabell 3.9 Avlinger for de viktigste grønnsakene. Kg per daa

	1969	1979	1989	1999	2010	2016	2017	2018*
Blomkål	1 285	1 297	1 519	1 609	1 862	1 531	1 487	1 176
Høst/vinterhvitkål	3 518	2 909	4 419	4 688	4 393	4 362	4 280	3 856
Gulrot	3 096	2 981	3 819	3 877	3 308	3 237	3 182	3 051
Purre	1 844	2 146	2 562	1 833	1 827	2 017	2 013	1 782
Løk	2 198	2 596	3 971	3 109	2 827	2 853	2 647	1 721
Kålrot til mat	3 299	2 735	2 593	2 663	2 451
Kinakål	2 697	2 439	2 488	2 217	2 574	1 903
Hageerter ¹	571	525	577	605
Broccoli	844	917	1 019	828	634
Isbergsalat	1 831	1 535	2 139	2 308	2 946
Tomater, veksthus	13 600	16 200	22 300	32 000	38 009	32 239	32 235	29 971
Agurker, "	23 800	31 800	38 700	37 200	64 236	67 502	55 531	58 631

Ikke oppgaver etter 2006

Kilde: SSB. LDI 1996–2004

Nettoproduksjonen og verdiberegningen bygger på Landbruksdirektoratets data for grossistomsetningen, samt på oppgaver fra Kontraktdyrkernes landslag. Det beregnes et tillegg for uregistrert grossistomsetning, direkte salg og hjemmeforbruk.

Tabell 3.10 viser utviklingen i salgsproduksjonen av de viktigste grønnsakvekstene i de siste årene, med anslag for 2019.

Tabell 3.10 Salgsproduksjon av de viktigste grønnsakene. Tonn

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Blomkål	4 975	5 894	8 133	6 151	7 824	8 264	6 861	8326
Hvitkål (høst/vinterkål)	33 494	27 481	28 185	19 033	13 285	14 953	13 521	14 841
Gulrot	40 966	28 372	35 679	36 048	45 991	46 975	46 490	48 507
Purre	2 056	1 893	3 467	2 504	2 456	2 886	2 767	2 978
Løk	4 181	8 899	19 604	13 262	17 630	23 241	14 603	20 478
Kålrot til mat	13 141 ²	12 492	12 713	12 168	11 544	12 057
Kinakål			13 195	8 117	4 637	2 813	2 372	2 566
Erter	2 373	2 536	4 090	3 510	3 360	3 548	1 941	3 071
Broccoli	1 145	3 986	3 295	2 720	3 431
Isbergssalat	2 883	6 919	11 800	11 268	10 403
Tomater	7 066	7 623	8 596	9 275	12 923	10 573	10 030	10 581
Agurker ³	5 775	7 850	10 102	13 512	16 455	15 382	14 482	15 287

1) Inkluderer villahageproduksjon

2) Inkluderer neper i 1989

3) Agurk i veksthus og agurk på friland

Kilde: SSB (Landbr.dir./Kontraktdyrkernes landslag)

Frukt

Omsetningsoppgavene viser at det ble levert 7 375 tonn epler klasse I til konsum i 2018. For pærer 454 tonn klasse I levert til konsum.

Areal: Yrkesproduksjonen er representert ved bedrifter med produksjon på minst ett dekar. Tabell 3.11 viser antall daa frukt i yrkesproduksjonen. Tendensen har vært en gradvis reduksjon i arealet.

Tabell 3.11 Antall daa frukt i yrkesproduksjonen

	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Epler	22 577	18 941	14 286	13 784	14 551	14 551
Pærer	4 067	2 152	893	606	620	620
Plommer	3 460	3 108	4 151	4 282	4 354	4 354
Moreller	1 734	2 549	1 956	1 397	1 366	1 366
Kirsebær	830	451	476	446	436	436
Frukt i alt	32 668	27 201	21 762	20 515	21 327	21 327

Kilde: SSB/Landbr.dir.

Avlinger: Tabell 3.12 viser registrerte avlinger i kg per daa regnskapsårene. Normalårsavlinger er satt inn for 2019.

Tabell 3.12 Avlinger i kg per dekar

	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Epler	1 311	522	804	918	985	890
Pærer	578	432	547	411	1 174	425
Plommer	639	277	393	279	246	294
Moreller	433	194	325	411	614	455
Kirsebær	..	590	539	107	416	268

Kilde: SSB/Landbr.dir.

I tabell 3.13 er beregnet netto fruktproduksjon for salg og hjemmeforbruk sammenholdt med registrert engrossalg av frukt. Avviket mellom nettoproduksjonen og registrert engrossalg skyldes at sistnevnte kun omfatter frukt kl. I til friskkonsum. Her kommer frukt til saftpresseri og hjemmeforbruk ikke med.

Tabell 3.13 Nettoproduksjon og registrert engrossalg av frukt. Tonn

	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Epler	12 644	19 134	8 732	10 154	14 008	15 004	13 515
<i>herav reg. salg²</i>		6 928	6 665	7 800	6 909	7 375	6 856
Pærer	1 651	912	868	362	220	514	277
<i>herav reg. salg²</i>		381	647	246	159	454	217
Plommer	1 638	1 535	554	1 097	1 786	1 576	1 454
<i>herav reg. salg²</i>		381		1 070	1 763	1 553	1 432
Kirsebær ³		318	186	121	48	143	99
Moreller ³	527	346	295	335	462	683	513
Frukt i alt, nettoprod.	16 460	22 245	10 635	12 068	16 524	17 920	15 858
<i>Herav:</i>							
<i>– salgsproduksjon</i>		21 266	9 741	11 671	16 181	17 582	15 525
<i>– herav reg. salg²</i>		7 743	7 312	9 116	9 311	10 178	10 021

- 1) Inklusive fruktproduksjon i villahager
- 2) Registrert engrossalg kl. I til konsum
- 3) Engrossalg er ikke registrert

Hagebær

Posten omfatter solbær, jordbær, bringebær, «andre bær» (rips, stikkelsbær og hageblåbær) samt bær i veksthus.

Areal: Tall fra Landbrukstelingen i 2010 viste at bærarealet i yrkesproduksjonen lå på 20 333 dekar.

Tabell 3.14 Areal av bær i yrkesproduksjon, dekar

	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Solbær	2 451	2 737	2 397	2 408	2 872	2 907	2 907
Jordbær	15 172	13 774	16 076	13 907	14 657	14 170	14 170
Bringebær	798	1 924	2 111	2 892	4 052	4 076	4 076
Andre bær				1 126	739	510	510
Sum	18 421	18 435	20 584	20 333	22 320	21 663	21 663

Kilde: SSB/Landbr.dir.

Avlinger: Tabell 3.15 viser registrerte avlinger i kg per daa regnskapsårene. Normalårsavlinger er satt inn for 2019.

Tabell 3.15 Avlinger i kg per dekar

	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Solbær	789	659	363	188	242	238	235
Jordbær	900	788	587	599	552	673	542
Bringebær	632	718	588	741	738	681	701
Andre bær				277	328	321	279

Kilde: SSB/Landbr.dir.

Tillegget for hjemmeforbruk av bær er, som for frukt, beregnet med utgangspunkt i forbruk per person.

Tabell 3.16 viser netto bærproduksjon, som omfatter både salgsproduksjon og hjemmeforbruk.

Tabell 3.16 Nettoproduksjon av hagebær. Tonn

	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Jordbær	11 033	8 770	7 739	8 364	8 091	9 532	7 680
Bringebær	439	1 134	1 012	2 154	2 990	2 774	2 857
Solbær	1 601	1 487	646	379	575	613	648
Andre bær				249	194	131	114
Hagebær i alt.	14 705	12 775	10 008	11 146	11 903	13 103	11 352
<i>herav salgsprod.</i>	<i>14 506</i>	<i>12 617</i>	<i>9 916</i>	<i>11 085</i>	<i>11 850</i>	<i>13 052</i>	<i>11 300</i>

1) Inklusive villahager

Blomster

Totalkalkylens mengdetall for blomsterproduksjonen går fram av tabell 3.17.

Tabell 3.17 Produksjon av blomster og andre prydplanter. 1 000 stk.

	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Snittblomster	81 214	92 924	114 893	90 363	72 547	67 477	66 803
Blomstrende potteplanter	16 536	30 383	38 176	34 176	23 296	20 176	19 975
Dekorasjonsplanter	3 541	10 084	4 477	3 152	1 506	1 203	1 213
Utplantingsplanter	20 250	28 112	32 369	55 611	46 919	38 529	36 988

Kilde: SSB/ Norsk Gartnerforbund

Priser og verditall for grønnsaker, frukt, bær og blomster

Verdien av grønnsakproduksjonen var 3,2 prosent lavere i 2018 enn i 2017, ifølge beregningene i totalkalkylen. Dette skyldes en nedgang i produksjonen på 8,8 prosent. Under forutsetning av normalårsavlinger i 2019 og at prisene utvikler seg i samsvar med målprisene fra jordbruksoppkjøret 2019, er det regnet med at verdien av grønnsakproduksjonen går opp med 11,7 prosent.

Landbruksdirektoratets prisregistreringer ligger til grunn for mesteparten av prisberegningen for grønnsaker. For kontrakt dyrkede grønnsaker brukes oppgaver fra Kontrakt dyrkernes landslag.

Priser på epler og pærer til konsum beregnes ved hjelp av oppgaver fra Landbruksdirektoratet. Priser på pressfrukt er oppgitt av Gartnerhallen. Verdien av fruktproduksjonen viser en oppgang på 14,9 prosent fra 2017 til 2018. Dette skyldes en oppgang i volumet på 8,5 prosent. Med normalårsavlinger i 2019, og med de målprisene som jordbruksoppkjøret 2019 legger opp til, vil verdien av fruktproduksjonen gå ned med 5,9 prosent.

Verdien av bærproduksjonen er beregnet til å gå opp med om lag 12,2 prosent fra 2017 til 2018. Volumet i 2018 gikk opp med 10 prosent, mens for eksempel prisen på jordbær gikk opp med ca. 0,6 prosent. For budsjettåret 2019 er verdien beregnet å bli 16,8 prosent lavere enn året før.

Priser som gjelder blomstersektoren, innhentes fra utvalgte engrosforhandlere.

Distrikts- og kvalitetstilskudd for frukt, bær og grønnsaker inntektsføres under hagebruksposten. Beløpene framgår av tabell 3.18.

Tabell 3.18 Mengder, priser og verditall for hagebruksvekstene¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Grønnsaker								
Mill. kg	167	169	187	175	171	216	197	208
Kr/kg blomkål	2,35	3,71	4,36	6,68	8,44	11,29	13,02	14,71
« hvitkål	0,77	1,56	1,69	2,22	3,60	5,92	6,37	6,72
« gulrot	0,91	1,59	2,84	3,58	5,42	8,42	9,10	9,51
« tomat	3,90	6,70	9,89	14,65	14,81	20,97	17,47	18,43
Mill. kr ²	171	357	687	956	1 570	2 981	2 886	3 223
<i>herav i veksthus</i>	45	111	227	360	517	954	791	920
Frukt								
Mill. kg	86,6	30,0	34,5	12,4	12,1	16,5	17,9	15,9
Kr/kg epler	1,07	2,52	4,38	6,90	10,97	10,18	10,38	10,93
« plommer	1,95	3,23	8,91	16,81	26,17	20,76	20,73	27,98
Mill. kr	81	46	117	86	166	217	248	234
Bær								
Mill. kg	32,5	25,5	18,0	12,4	11,2	11,9	13,1	11,4
Kr/kg jordbær	4,25	9,01	13,26	17,79	39,52	48,84	49,13	46,70
« solbær	3,43	8,98	11,45	7,02	10,64	9,68	9,80	9,56
Mill. kr	87	127	161	173	447	587	659	548
Blomster								
Kr/stk. snittblomster		2,62	4,64	3,73	3,10	2,80	2,89	3,01
« blomstr. pottepl.		9,75	13,24	11,53	16,52	18,16	19,20	19,94
Mill. kr	169	521	1 320	1 336	1 410	1 230	1 137	1 167
Tilskudd, mill. kr ³		12,4	45,2	42,7	59,5	95,8	109,3	144,0
Sum hagebruksprodukter, mill. kr	508	1 064	2 330	2 594	3 652	5 112	5 042	5 319

1) Ekskl. villahager f.o.m. 1979

2) Inklusive uspesifiserte vekster og kjøkkenhager på gårdsbruk

3) Emballasjetilskudd (1979) og distrikts- og kvalitetstilskudd

Forbruk av grønnsaker, frukt og bær

Grønnsaker

Tabell 3.19 viser, på engrosnivå, det totale norske forbruket av grønnsaker. Summen av norsk produsert og importert mengde er fratrukket det kvantumet som har gått til eksport. «Sum norsk produksjon» i tabellen omfatter bare grønnsaker som er dyrket hagebruksmessig sammenheng. I beregningen av forbruket årene før 1999 er produksjonen i villahager inkludert. Forbruket per person er stigende, men varierer beregningsmessig mellom år, særlig på grunn av variasjoner i norsk produksjon.

Tabell 3.19 Engrosforbruk av grønnsaker. Mill. kg¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Norsk produksjon</u>								
Hovedkulturene ²	97	97	112	97	117	126	112	124
Andre grønnsaker inkl. salatvekster og kålrot	21	34	41	45	47	70	68	65
Uspes. vekster og kjøkkenhager	16	15	16	5	7	13	11	14
Sopp	0	1	1	1	1	1	1	1
Sum norsk produksjon	134	147	170	148	172	210	192	204
<u>Import³</u>								
– friske		31	34	67	109	122	132	127
– konserver	19	11	27	48	69	87	89	86
Eksport i alt ³	0	0	6	2	0	0	0	0
Forbruk i alt ⁴	153	189	225	270	350	420	413	418
« , kg/innbygger ⁴	39,7	46,4	53,2	60,4	71,3	79,6	77,9	78,2

1) Ikke direkte sammenlignbar serie før/etter 1996 pga. ny hagebruksstatistikk

2) Hovedkulturene: Blomkål, hvitkål, gulrot, purre, løk, salatgurk og tomat

3) Nettoimport fra 2007

4) Ekskl. villahageproduksjon fra og med 1979

Frukt og bær

Norsk produksjon utgjør en liten del av totalforbruket av frukt og bær, import står for over 90 prosent. Tabell 3.20 presenterer engrosforbruket av frukt og bær. For årene etter 1998 er ikke forbruket av frukt og bær fra villahager, og heller ikke forbruket av skogsbær, tatt med.

Tabell 3.20 Engrosforbruk av frukt og bær. Mill. kg¹.

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Norsk produksjon								
Frukt	64	23	29	11	12	17	18	16
<i>herav registrert salg²</i>	8	7	10	9	10	10
Hagebær	26	20	17	10	9	12	13	11
Skogsbær ³	10	11	11
Forbruk norsk prod.	100	54	57	21	21	29	31	27
Import, frisk frukt ⁴	143	182	189	224	307	325	317	322
<i>herav epler og pærer</i>	27	60	53	62	73	64	61	63
Import konservert og tørket frukt ⁴	26	34	40	51	76	76	73	75
Import, bær ⁴	0	3	10	14	26	39	39	39
Eksport, frukt og bær ⁴	2	2	3	3				
Forbruk i alt ⁵	267	271	293	307	429	468	460	462
Forbruk, kg/innb. ⁵	69,2	75,6	77,8	68,7	88,0	88,7	86,6	86,5

1) Ikke direkte sammenlignbar serie før/etter 1996 pga. ny hagebruksstatistikk

2) Registrert engrossalg kl. 1 til konsum

3) Ikke beregnet etter 1998

4) Nettoimport fra 2007

5) Inkl. produksjon i villahager tom. 1998

Andre planteprodukter

Posten omfatter salg av stråfôr og «andre frø til modning». «Andre frø til modning» er norskproduserte frø fra engvekster, rotvekster og grønnsaker. Stråfôr omfatter høy, rundballefôr og halm til sektorer utenom jordbruket, foruten gras til framstilling av grasmel og fôrpellets.

Tabell 3.21 Mengder, priser og verditall for andre planteprodukter

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Salg av stråfôr, mill. kg:</u>								
Høy	4,4	11,1	18,1	33,7	65,8	86,1	42,4	83,5
Rundballefôr				10,4	32,9	43,1	21,2	41,7
Grasmel, fôrpellets, briketter	9,1	14,2	10,7	1,5	–	–	–	–
Halm	6,1	6,0	6,0	2,7	–	–	–	–
Eksport av stråfôr	0,3	–	–	0,0	0,1	0,2	0,1	0,2
<u>Priser, øre/kg</u>								
Høy	40	107	175	200	264	321	577	449
Rundballefôr				39	42	64	128	96
Grasmel, fôrpellets, briketter	22	46	66	41				
Halm	16	30	57	51	–	–	–	–
Mill. kr.	5	20	42	73	187	304	272	415
<u>Andre frø til modning:</u>								
<u>Engfrø</u>								
– tonn			3 094	2 198	2 038	2 233	1 632	1 459
– kr/kg			31,24	21,25	24,77	31,55	34,34	34,21
<u>Rotvekst- og grønnsakfrø</u>								
– tonn			4	1	1	1	1	1
– kr/kg			50	327	456	101	136	136
Mill. kr			97	47	51	71	56	50
Sum andre planteprod., mill. kr	8	20	187	128	295	375	329	465

Innenlandsk salg av høy og rundballefôr (og tidligere også halm til fôr) blir beregnet på grunnlag av antall hester utenom jordbruket. I de siste årene har eksporten av høy og halm vært ubetydelig.

Priser på høy og rundballefôr hentes nå inn fra noen av de største aktørene i markedet på Østlandet. Prisene er omregnet til å gjelde avlingsår.

Salget av høy og rundballefôr øker som følge av en økende hestebestand utenom jordbruket. Salget av grasmel og pellets er satt lik produksjonstillene. Se tabell 3.21 og vedleggstabell 1.3.

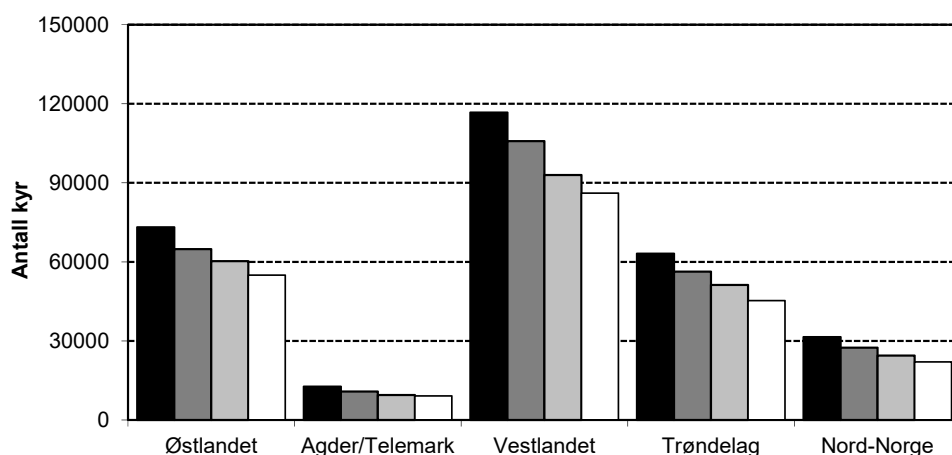
3.3 Husdyrproduksjoner

3.3.1 Melk

Produksjonsgrunnlag for kumelk

Kubestand og besetningsstørrelse: Det har vært en nedgang i totalt antall melkekyr over lang tid. Melkekubestanden per 1. januar 2018 var på 217 496 kyr, ned 3 704 kyr i forhold til 1. januar 2017. Melkekubestanden per 1. januar 2019 var på 214 713 kyr, altså en nedgang på 2 783 kyr i 2018. Til inngangen av 2020 er det prognosert en nedgang i melkekubestanden på 4 876 dyr. Antall ammekyr fortsetter å stige og var på 90 000 1. januar 2018. I 2018 økte antallet med ca. 4 000 og regnes å øke med ytterligere 4 000 dyr i 2019.

Den regionale fordelingen av kubestanden er vist i figur 3.5.

Figur 3.5 Antallet melkekyr i henholdsvis 2000, 2005, 2010 og 2018 fordelt på regioner

Totalt var det i Norge 7 814 jordbruksbedrifter med melkekyr per 31. juli 2018, en nedgang på 336 bedrifter fra 2017. Den gjennomsnittlige besetningsstørrelsen var på 27,8 kyr i 2018. Året før var den på 26,9 kyr.

Regionvis varierte den gjennomsnittlige besetningsstørrelsen i 2018 fra 23,5 kyr på Vestlandet (eks. Rogaland) til 33,4 kyr i Rogaland. I figur 3.5 inngår Rogaland i Vestlandet. Rogaland hadde 45,4 prosent av kyrne for hele Vestlandet i 2018. For 2019 er det forventet en gjennomsnittlig besetningsstørrelse per jordbruksbedrift for landet totalt på 28,4 kyr.

Ytelse: Ved beregningen av ytelse per ku benytter BFJ et beregnet gjennomsnittlig kutall for året. Dette gjennomsnittlige kutallet blir beregnet av Prognoseutvalget for melk. Fra 2017 til 2018 gikk ytelsen opp med 113 liter per årsku. Melkeytelsen er anslått å øke med om lag 33 liter per årsku i 2019 til en gjennomsnittlig avdrått per på 7 535 liter per årsku.

Produksjon og anvendelse av kumelk

Over tid har meierileveransen blitt redusert, men har i en del år fram til og med 2016 vært relativt stabil på i overkant av 1 500 mill. liter. I 2017 var leveransene litt under 1 500 mill. liter, mens i 2018 var meierileveransene 1 522 mill. liter. For 2019 er det forventet en nedgang i meierileveranse til 1 493 mill. liter.

Tabell 3.22 Produksjon og ytelse, kumelk

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Nettoprod., mill. liter	1 679	1 816	1 945	1 790	1 591	1 579	1 591	1 562
Bruttoprod., mill. liter	1 731	1 872	1 980	1 824	1 623	1 609	1 621	1 592
Liter/årsku, (brutto)	4 001	4 900	5 787	5 776	6 761	7 390	7 502	7 535
Endring liter/år ²	144	90	89	-1	106	18	113	33

1) Gammel metode for beregning av årskyr

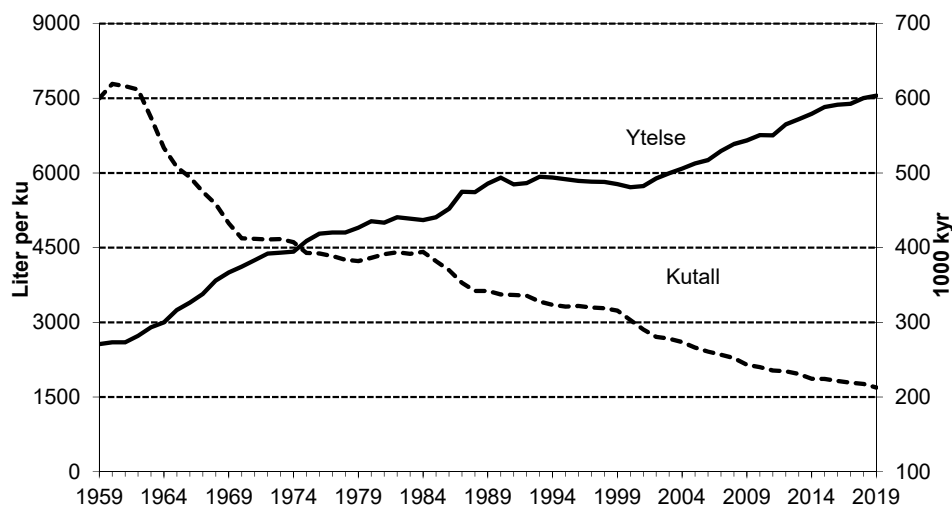
2) Endring i gjennomsnitt per år i perioden fra forrige oppgitte tall

Tabell 3.23 Produksjonen og bruken av melk. Mill. liter

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Kumelk</u>								
Nettoproduksjon	1 679	1 816	1 945	1 790	1 591	1 579	1 591	1 562
Meierileveranse ¹	1 528	1 742	1 835	1 647	1 506	1 495	1 522	1 493
Direkte salg	32	12	5	-	-	-	-	-
Hjemmeforbruk	74	28	13	7	2,4	1,3	1,2	1,2
Lokal foredling					1,1	2,2	2,2	2,2
Fôr ²	42	29	92 ²	135	82	81	67	66
<u>Geitemelk</u>								
Nettoproduksjon	26,5	23,6	27,0	22,0	21,1	21,5	21,7	21,3
Meierileveranse	25,1	22,2	25,7	21,5	20,0	19,9	20,1	19,7
Annet salg	1,0	1,0	0,9	0,2	0,7	1,1	1,1	1,2
Hjemmeforbruk	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-
Fôr	0,1	0,1	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4

1) Inkl. salg av gårdssmør fra og med 1996

2) Beregningen er, fra og med 1989, endret fra normert behov for kalver til en restmengde: «Ikke levert meieri» og «ikke hjemmeforbruk eller svinn»

Figur 3.6 Kuttall og ytelse per ku.

Priser og verditall

Verdiberegningene for melk tar utgangspunkt i regnskap fra TINE SA og Q-Meieriene AS.

Verdien av meierienes produsentveiledning inntektsføres under «melk» i totalkalkylen, men føres samtidig som en kostnad under «andre kostnader».

Inntektene i meieribruket er avhengige av salgsutviklingen for de ulike melkeproduktene. Dette gjelder først og fremst det innenlandske salget, men også for produktene som eksporteres. Salg av konsummelk, som krever minst behandling på meieriene, gir de høyeste inntektene. Deretter følger ost, og til sist smør og tørrmelk.

Melkeprisene er beregnet uten distriktstilskudd og grunntilskudd. Produsentenes fraktandel er trukket direkte i melkeoppkjøret og kommer ikke til syne på verken inntekts eller kostnadssiden. I verdiberegningen føres distrikts- og grunntilskuddet som egne poster under «melk». I budsjettåret beregnes etterbetalingen som gjennomsnittet av de fem siste årenes etterbetalinger. Det gir isolert sett en nedgang i melkeprisen fra 2018 til 2019 på 1 øre/l. I prisen for 2019 er virkningen av målprisøkningen på ku- og geitemelk på 3 øre/liter ved jordbruksoppkjøret innregnet. Målprisen på melk er etter dette 5,47 kr/liter fra 1.7.2019.

Som følge av WTO-avtalen i 2015 skal eksportsubsidiene (eksport av ost) avvikles fra 2021. Dette vil redusere melkeproduksjonen. Som et ledd i finansieringen av avviklingen er det i sluttprotokollen fra årets jordbruksforhandlinger jf. Prop. 120 S (2018-2019), nevnt at omsetningsavgiften bør økes fra 1.7.19 for å styrke likviditeten i

Omsetningsrådets fond for melk. Budsjettnemnda har ikke regnet inn en eventuell økning av avgiften i melkeprisen for 2019.

Av tabell 3.24 framgår priser, mengder og de andre variablene som tas hensyn til når verdien av melkeproduksjonen beregnes. Posten for salg av melkekvoter gjelder betaling for kvoter som er solgt, men ikke videresolgt.

Tabell 3.24 Produksjon, priser, tilskudd og verditall i melkeproduksjon

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Kumelk</u>								
Mill. liter	1 679	1 816	1 945	1 790	1 591	1 579	1 591	1 562
<i>herav salg og hj.forbr.</i>	<i>1 634</i>	<i>1 782</i>	<i>1 854</i>	<i>1 654</i>	<i>1 509</i>	<i>1 498</i>	<i>1 524</i>	<i>1 496</i>
Øre/liter ¹	92,20	191,87	293,81	317,87	445,27	558,50	571,17	557,34
Mill. kr	1 507	3 419	5 446	5 258	6 712	8 368	8 712	8 340
<u>Geitmelk</u>								
Mill. liter	26,5	23,6	27,0	22,0	21,1	21,5	21,7	21,3
<i>herav salg</i>	<i>26,2</i>	<i>23,3</i>	<i>26,6</i>	<i>21,6</i>	<i>20,7</i>	<i>21,1</i>	<i>21,3</i>	<i>20,9</i>
Øre/liter ¹	134,96	310,00	450,80	305,01	443,56	558,20	571,59	557,50
Mill. kr	35	72	120	66	92	118	122	116
Prod.tjenesten, mill. kr			153	133	153	148	111	103
Grunntilskudd, mill. kr				123	64	69	70	70
Distriktstilskudd, «	66	365	688	447	482	527	549	583
Andre tilskudd ² , «	32	566	1 939					
Salg av melkekvoter, «				189	2	11,9	17,4	-1,3
Melk i alt inkl.								
tilskudd, mill. kr	1 639	4 321	9 176	6 216	7 505	9 243	9 580	9 211

1) Ekskl. grunntilskudd fra og med 1983. Geitmelktillegget er overført fra prisutjevningsordningen til grunntilskuddet fra 1. juli 1998. Ekskl. meierifinansiert produsenttjeneste fra 1999

2) Omfatter kvantumsavgr. tilskudd, frakttilskudd og distriktsmeieritillegg

Forbruk av melk og melkeprodukter

Konsummelk

Tabell 3.25 viser at forbruket av konsummelk har gått ned over lang tid, men er litt forskjellig fordelt på typer. Nedgangen har til en viss grad blitt oppveid av en økning i forbruket av konserverte melkeprodukter.

I tallene for helmelk er forbruket av egenprodusert melk i produsentenes husholdninger tatt med (beregnet til 1,5 mill. kg for 2015). Yoghurt er inkludert fram til 1999, men deretter skilt ut.

Fløte og rømme

Forbruket av fløte og rømme er noe høyere enn tidligere, jf. tabell 3.25.

Tabell 3.25 Forbruk av helmelk, lettmelk, skummet melk og fløte på engrosnivå

	1969	1979	1989	1999	2010	2016	2017	2018*
Helmelk, ¹ mill. kg	674	652	269	145	93	90	89	88
<i>Kg/innb.</i>	175	160	64	32	19	17	17	17
Lettmelk, mill. kg	335	324	254	216	209	211
<i>Kg/innb.</i>	79	73	52	41	40	40
Skummet melk ² , mill. kg	54	107	136	99	139	152	137	138
<i>Kg/innb.</i>	14	26	32	22	29	29	26	26
Konsummelk i alt,	726	759	739	568	486	458	435	437
<i>Kg/innb.</i>	189	186	175	127	99	88	83	82
Yoghurt ³ , mill. kg				30,0	44,7	54,7	53,0	51,2
<i>Kg/innb.</i>				6,7	9,1	10,4	10,0	9,6
Fløte og rømme ⁴ , mill. kg	25	27	29	30	34	38	38	36
<i>Kg/innb.</i>	6,5	6,6	6,9	6,7	6,9	7,3	7,2	6,8

1) Inkludert yoghurt tom. 1998

2) Inkl. ekstra lett melk. Ekskl. skummetmelk til prod. av smørbl. lettmarginer fom. 2. halvår 1998

3) Som melk

4) Beregnet som 35 prosent fett. 38 prosent fett f.o.m. 1991

Konserverte melkeprodukter

Endringer i beregningsmetoder gjør at eldre og nyere tall for forbruket av konserverte melkeprodukter ikke er helt sammenlignbare. Forbruk av slike produkter har likevel økt mye gjennom den perioden som omfattes av tabell 3.26.

Tabell 3.26 Forbruk av konserverte melkeprodukter beregnet som råvare

	1979	1984 ¹	1989	1999 ²	2010	2016	2017	2018*
Helmelk i kons. prod, mill. kg ³	21	31	35					
Skummet melk «	38	55	44					
Fløte «		0,9	0,6					
Melkefett (100 %) «			0,5					
Tørket myse til konsum, mill. kg	..	0,6	0,7					
Sum konserverte melkeprodukter, mill. kg	59	87	80	93	158	136	133	130
<i>Kg per innbygger</i>	15	21	19	21	32	26	25	24

1) Ny beregningsmetode fom. 1982

2) Ny beregningsmetode fom. 1999

3) Kondensert melk, tørket melk. Inkl. melk i andre konserverte produkter (milkshake, puddinger, sauser ol.) fom. 1982

Smør

Økt forbruk av magre konsummelktyper og lavere smørforbruk, ga fra midten av 1980-tallet et overskudd av fett i melkesektoren. Dette medførte betydelig eksport av smør. Samtidig ble fettinnholdet i returmilken økt. I løpet av 1990-årene gikk både produksjonen og eksporten av smør ned, parallelt med nedgangen i melkeproduksjonen. Fra 2010 er det en liten økning i smørforbruket.

Tabell 3.27 Produksjon, eksport, import, lagerendring og forbruk av smør på engrosnivå

	1969	1979	1989	1999	2010	2016	2017	2018*
Produksjon, mill. kg ¹	21,2	20,5	24,2	19,6	16,8	17,9	18,3	19,0
Eksport, «	1,4	0,4	9,2	5,1	2,2	1,1	0,2	0,6
Import, «	1,3	1,7	—	0,2	0,1	0,4	0,3	0,4
Lagerendring, « ²	+0,2	+0,2	-0,7
Forbruk, mill. kg	21,3	22,0	14,3	14,7	14,7	17,2	18,4	18,7
<i>Kg/innb.</i>	5,5	5,4	3,4	3,3	3,0	3,3	3,5	3,5

1) Inkl. smør til margarinproduksjon

2) – betyr lagerøkning og + betyr lagernedgang

Ost

Tabell 3.28 viser at produksjonen er relativt stabil og at forbruket har en økende tendens.

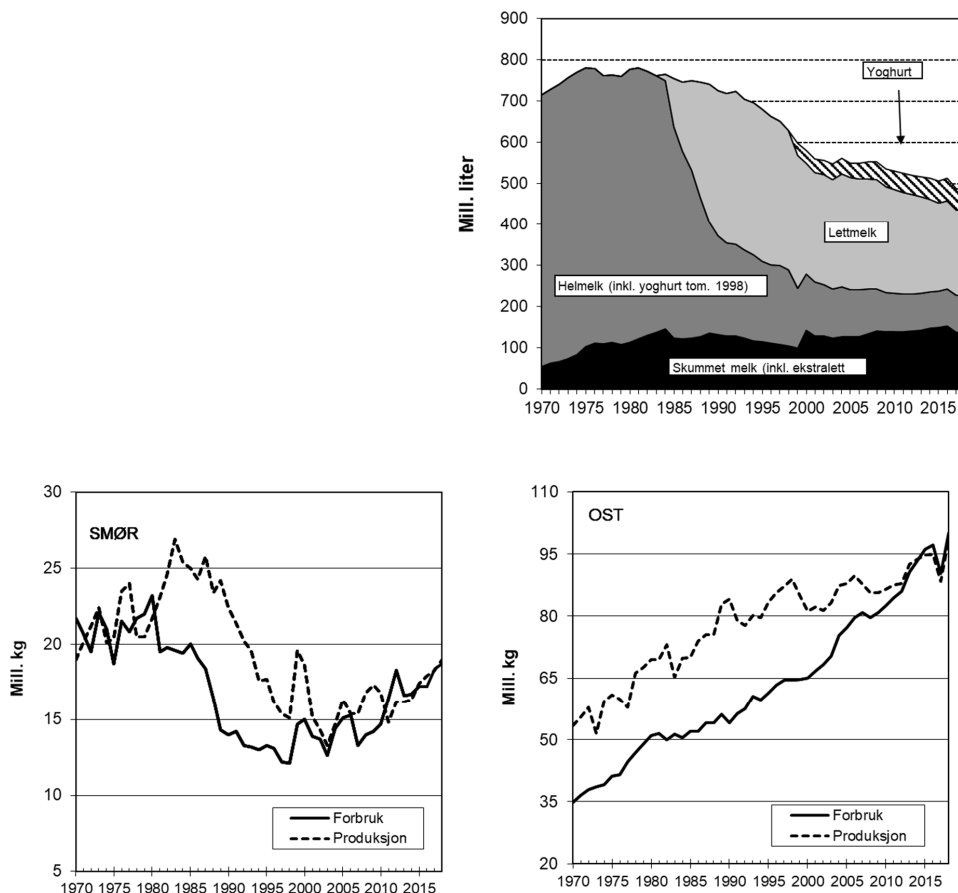
Tabell 3.28 Produksjon, eksport, import og forbruk av ost på engrosnivå

	1969	1979	1989	1999 ¹	2010	2016	2017	2018*
Produksjon, mill. kg ²	49,6	67,6	82,9	84,9	86,5	94,9	88,5	98,3
Eksport, «	16,3	20,8	23,1	23,3	13,5	11,9	11,1	11,5
Import, «	0,3	1,4	2,0	3,1	9,6	14,1	13,0	13,3
Lagerendring, « ³	+0,7	+0,7	-5,6
Forbruk, mill. kg	34,3	48,9	56,2	64,7	82,6	97,1	90,3	100,1
<i>Kg/innb.</i>	9,0	12,0	13,3	14,5	16,9	18,5	17,1	18,8
<i>herav hvitost:</i>								
<i>mill. kg</i>	21,4	34,6	41,7	48,1	63,7	73,9	77,1	83,1
<i>kg/innb.</i>	5,6	8,5	9,9	10,8	13,0	14,1	13,7	15,8
<i>herav brunost:</i>								
<i>mill. kg</i>	12,8	14,3	14,5	10,9	12,4	11,8	7,3	6,0
<i>kg/innb.</i>	3,3	3,5	3,4	2,5	2,5	2,3	1,4	1,1
<i>Annen ost, mill. kg</i>				6,3	6,4	11,5	10,9	11,1
<i>kg/innb.</i>				1,4	1,3	2,2	2,1	2,1

1) Endret beregningsmetode fra og med 1999

2) Inkludert smelteost

3) Minus betyr lagerøkning og pluss betyr lagernedgang

Figur 3.7 Forbruk og produksjon av konsummelk, ost og smør

3.3.2 Kjøtt

Posten omfatter produksjon og forbruk av kjøtt fra følgende husdyr: Storfe, sau, gris, geit, hest og fjørfe. Priser og mengder gir verdien av produksjonen. Kjøttproduksjon på kaniner er behandlet i en egen post i totalalkylen. Kjøttproduksjon på tamrein, vilt og hval omfattes ikke av totalalkylen, men er tatt med i tabell 3.29, som viser all norsk produksjon av kjøtt til salg og hjemmeforbruk. I tabell 3.37, som viser forbruk av kjøtt i alt, er også biprodukter fra slakterisektoren og grensehandel tatt hensyn til.

Produksjonsutvikling

Kjøttproduksjonen har økt mer eller mindre uavbrutt over mange år til et rekordhøyt nivå i 2018, men er i 2019 prognosert å gå ned 6 mill. kg. Nedgang etter ekstraslaktning av storfe i 2018 for å motvirke fôrmangel etter tørken samt reduksjon pga. overproduksjon av særlig svin er årsaker til nedgangen. Rammen for norsk kjøttproduksjon settes av innenlands forbruk samt importkvoter med tollettelser/-fritak. Importkvotene gjelder WTO (1995), EU (2012), SACU-land (1995) og GSP-land (2013).

Tabell 3.29 Produksjon av kjøtt til salg og hjemmeforbruk. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Storfe	52,1	69,6	74,0	94,1	81,9	83,7	87,4	84,7
Kalv	6,6	1,9	1,4	1,5	1,6	1,5	2,0	1,6
Storfe i alt	58,7	71,5	75,4	95,6	83,5	85,2	89,4	86,3
Sau/lam	17,3	18,8	23,1	22,9	24,6	27,6	27,1	25,5
Geit/kje	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
Hest	1,9	0,8	0,8	0,6	0,4	0,1	0,1	0,1
Fjørfe	5,2	9,8	20,0	36,5	83,1	101,0	98,2	98,1
Rein+ hjort	1,4	1,6	2,7	1,6	2,3	1,7	1,9	2,0
Kaniner	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
Gris ¹	65,6	78,9	84,1	109,3	128,8	137,3	137,3	130,9
Sum kjøtt ¹	150,6	181,9	206,6	267,1	323,0	353,1	354,3	348,1

1) Ekskl. hode og labb på gris fom. 2002

Storfe

Slaktingen av ku hadde en økning på 0,4 prosent fra 2017 til 2018 regnet i tonn, mens det økte med 4,6 prosent for okse. For kvige var det en oppgang på 30,7 prosent.

I budsjettåret ventes slaktingen av ku, okse og kvige samlet å gå ned med 3,0 prosent.

Slaktingen av kalv gikk opp med 36,7 prosent fra 2017 til 2018. Det ventes en nedgang i slakting i budsjettåret på 19,7 prosent.

Tabell 3.30 viser produksjonen i tonn og antall slakt fra storfesektoren.

Tabell 3.30 Antall slakt og mengde av storfe

	2017		2018*		2019**	
	Antall	Tonn	Antall	Tonn	Antall	Tonn
Okse						
Salgsproduksjon	145 646	46 232	155 524	48 338	146 140	46 660
Hjemmeforbruk	571	145	591	147	575	147
I alt	146 217	46 377	156 115	48 485	146 715	46 807
Kvige						
Salgsproduksjon	20 879	4 664	27 936	6 094	21 673	4 862
Hjemmeforbruk	748	133	777	136	755	136
I alt	21 627	4 797	28 713	6 230	22 428	4 998
Ku						
Salgsproduksjon	118 135	32 550	118 796	32 666	119 508	32 922
Storfe i alt						
Salgsproduksjon	284 660	83 446	302 256	87 098	287 321	84 444
Hjemmeforbruk	1 319	278	1 368	282	1 330	282
I alt	285 979	83 724	303 624	87 380	288 651	84 726
Kalv i alt						
Salgsproduksjon	11 617	1 416	15 901	1 945	12 459	1 548
Hjemmeforbruk	524	58	636	70	636	70
I alt	12 141	1 474	16 537	2 015	13 095	1 618
Storfe og kalv						
Salgsproduksjon	296 277	84 862	318 157	89 043	299 780	85 992
Hjemmeforbruk	1 843	336	2 004	352	1 966	352
I alt	298 120	85 198	320 161	89 395	301 746	86 344

Utviklingen i slaktevektene på storfe går fram av tabell 3.31. For okser og kvige har gjennomsnittlig vekt gått oppover gjennom en årrekke, blant annet på grunn av økte vektgrenser. Slaktevektene for ku økte i årene fram mot 2010, men har økt mindre de siste årene og ligger nær 275 kg. Økningen for kalv skyldes endringer i slaktevektene for kategorien mellomkalv.

Tabell 3.31 Slaktevekter på storfe. Kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Okse	178,8	219,7	255,6	281,3	300,5	316,7	310,5	319,3
Kvige	143,8	173,3	192,2	201,9	221,5	223,1	218,1	224,3
Ku	205,8	229,0	231,5	237,9	266,6	274,8	274,9	275,5
Mellomkalv	67,4	79,5	85,2	97,0	111,9	121,6	122,5	124,2
Spedkalv	19,4	21,7	23,4	43,5				

Sau/lam

I 2018 ble det slaktet 27,1 mill. kg, mot 27,6 mill. kg i 2017. For budsjettåret er det regnet med en slaktemengde på 25,5 mill. kg.

Svin

Slaktemengden av svin gikk opp med 0,1 mill. kg fra 2017 til 137,3 mill. kg i 2018. For 201 er det regnet med en nedgang på 6,4 mill. kg til 130,9 mill. kg.

Fjørfe

Fjørfekjøtt omfatter kjøtt fra kylling, høns, kalkuner, gås, and og struts (perioden 1998–2002). Produksjonstall er stilt opp i tabell 3.32.

Produksjonen av kylling viser nå økning etter det var en nedgang i produksjonen i 2014 pga. nedgang i forbruket.

Tabell 3.32 Produksjon av fjørfekjøtt. Tonn

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Kylling	2 790	6 568	14 367	29 456	74 397	89 701	88 937	93 665
Høns	1 983	2 437	3 279	2 700	1 507	1 243	988	988
Kalkun	310	753	2 177	4 254	8 485	9 319	7 595	7 595
Gås	78	39	50	28				
And	15	21	115	50	418	699	638	638
Struts				40				
Sum	5 176	9 818	19 988	36 528	84 807	100 962	98 158	102 886

Priser og verdi

Utbetalingsprisene på kjøtt avhenger av avsetningsforholdene. En norsk produksjon som er lik forbruket fratrukket kvoteimport, skal normalt gi grunnlag for å ta ut jordbruksavtalens målpriser. Fra 1995 medførte WTO-avtalen importkvoter med redusert toll mens det ble sterkere begrensninger på subsidiert eksport fra 2000. Fra 2016 er eksportkvoten for storfekjøtt i praksis null mens den er på 1,9 mill. kg for svinekjøtt. Ut over dette har Norge ensidig gitt importkvoter med redusert toll fra SACU-land.

Prisene er basert på oppgaver fra kjøttssamvirket (Nortura) og slakterier utenom samvirket. I prisene til produsent inngår også verdien av biproduktene (innmat, huder og skinn) og etterbetalinger. Budsjettprisene er korrigert for endringene i årets jordbruksavtale. Alle utgiftene utenom produsentenes andel av frakten,- som føres under posten «andre kostnader», er trukket ifra.

Ved jordbruksoppjøret i 2009 ble storfe og kalv tatt ut av målprissystemet, og fra 1. juli 2013 også for sau/lam. Markedsoverskudd eller manglende markedsmuligheter medfører et tap for kjøttprodusentene. Pristapsberegningen har vært basert på avviket fra målprisene samt avviket i omsetningsavgift fra avgift ved markedsbalanse.

Etter at målprisene er fjernet med unntak for svin, har ikke nemnda lenger et grunnlag for en fullstendig pristapsberegning for kjøtt. Varierende omsetningsavgifter vil normalt kunne si noe om avsetningsforholdene. Det er likevel ikke nødvendigvis

samsvar mellom trekk av omsetningsavgift og behovet for regulering av den løpende produksjonen, eks. behov for å bygge opp reguleringsfondet og motsatt. I tabell 3.33 er de produktvise omsetningsavgiftene gjengitt for beregningsårene 2016–18.

Tabell 3.33 Omsetningsavgifter. Kr per kg

	Storfe	Kalv	Sau/lam	Gris
2016	0,53	0,53	1,78	0,76
2017	0,54	0,54	2,95	1,50
2018	1,11	1,11	3,19	1,20
2019	1,00	1,00	3,10	2,00

Maksimalsatser for omsetningsavgift i 2019 er for svin kr 2,00 per kg, for sau og lam 4,00 kg og for storfe/kalv kr 2,50 per kg. Satsen kan endres gjennom året dersom markedssituasjonen endrer seg. Endringer av avgiften innenfor den øvre grensen behandles og fastsettes av Omsetningsrådet.

Det utbetales grunntilskudd for sau, lam og geit. Satsene varierer gjennom året. Jordbruksavtalens gjennomsnittssatser går fram av tabell 3.34.

Tabell 3.34 Jordbruksavtalens gjennomsnittlige satser for grunntilskudd. Kr per kg

	2005–2019
Sau og lam	3,81
Geit	5,15

Prisene til produsent vises i tabell 3.35.

For prisberegningen i budsjettåret er det tatt utgangspunkt Norturas prognoser per februar. Prognosene er deretter korrigert for virkninger av årets jordbruksavtale.

Av kjøttslagene er det nå kun svin som er omfattet av målprissystemet. Målprisen ble holdt uforandret ved jordbruksoppjøret 2019.

Tabell 3.35 Produksjon, priser¹ og inntekter for kjøtt, inkl. biprodukter

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Produksjon, mill. kg</u>								
Storfe	52,1	69,6	74,0	94,1	81,9	83,7	87,4	84,7
Kalv	6,6	1,9	1,4	1,5	1,6	1,5	2,0	1,6
Sau/lam	17,3	19,0	23,9	22,9	24,6	27,6	27,1	25,5
Geit/kje	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
Hest	1,9	0,8	0,8	0,6	0,4	0,1	0,1	0,1
Svin	65,6	78,9	83,6	109,3	128,8	137,3	137,4	130,9
Fjørfe	5,2	9,8	20,0	36,5	83,1	101,0	98,2	102,7
I alt	148,9	180,3	203,4	265,2	320,6	351,4	352,4	346,1
<u>Priser, kr/kg</u>								
Storfe	8,47	22,28	32,82	27,26	39,92	52,35	51,36	51,88
Kalv	9,89	23,35	32,86	23,02	46,01	57,23	55,82	56,34
Sau/lam	8,81	22,64	27,47	27,91	37,02	37,47	38,81	38,98
Geit/kje	5,82	19,83	20,28	6,03	2,05	4,50	5,17	5,17
Hest	5,22	9,19	18,16	14,24	4,87	4,30	5,57	5,57
Svin	6,53	15,01	25,56	19,81	23,78	26,12	25,59	24,59
Fjørfe	6,39	14,29	21,90	15,63	17,41	19,73	20,05	20,12
<u>Verdi, mill. kr</u>								
Storfe	441	1 551	2 429	2 564	3 268	4 383	4 488	4 396
Kalv	65	44	45	35	75	84	112	91
Sau/lam	152	430	634	640	909	1 032	1 051	994
Geit/kje	1,8	5,1	6,7	1,6	0,6	1,6	1,8	1,8
Hest	9,9	6,9	14,5	8,6	2,0	0,3	0,3	0,3
Svin	428	1 185	2 150	2 164	3 062	3 585	3 515	3 219
Fjørfe	33	140	438	571	1 453	1 991	1 968	2 070
I alt	1 131	3 363	5 716	5 992	8 770	11 079	11 136	10 772
<i>herav huder og skinn</i>	<i>24,9</i>	<i>40,5</i>	<i>118,8</i>	<i>102,5</i>	<i>95,2</i>	<i>126,1</i>	<i>101,7</i>	<i>101,7</i>
<u>Tilskudd mm., mill. kr.</u>								
Grunntilskudd			513,2	376,2	96,8	102,9	98,9	94,0
Distriktstilskudd		160,5	602,0	540,0	588,5	615,2	643,0	654,4
Kvalitetstilskudd storfe						260,6	277,1	255,0
Tilskudd lam- og kjeslakt						533,1	522,4	450,0
Andre tilskudd sau		92,8	184,7	1,2	2,3	0,5	0,5	1,5
Prod.reg. tiltak/div. utbet.				61,4	1,0	17,0	18,5	10,0
Verdi i alt inkl. tilskudd, mill. kr	1 131	3 616	7 016	6 970	9 459	12 608	12 697	12 237

1) Ekskl. grunntilskudd fra og med 1983

2) Regnet uten hode og labber fra og med 2002

3) Inkl. ekstra distr.tilsk. N-Norge i 1979

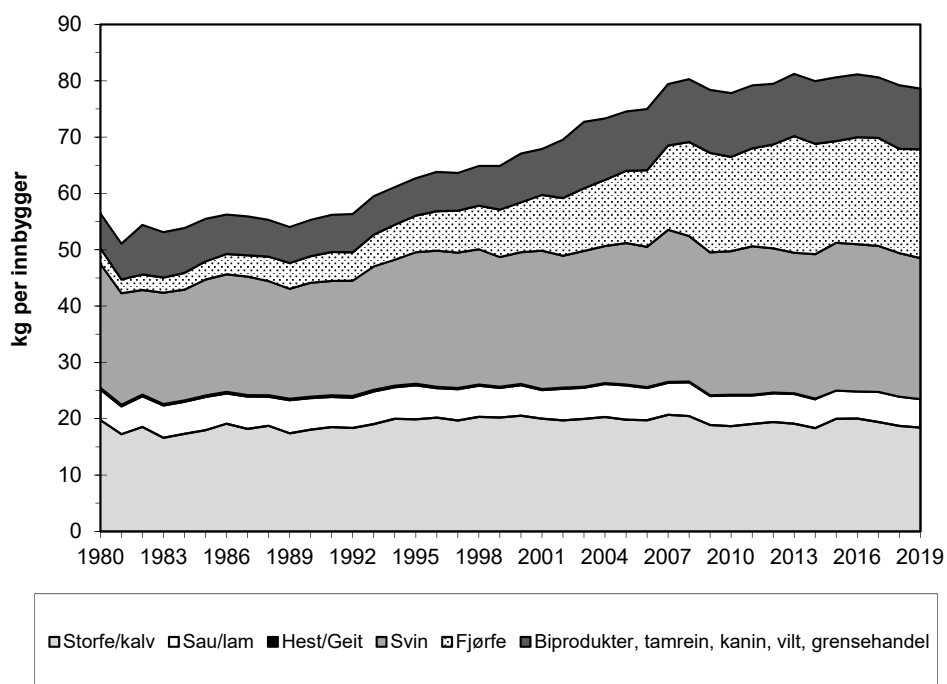
4) Omfatter tilsk.ordn. saueholdet, kvantumsavgr. tilskudd og tilsk. friføring sau (radioaktivitet)

Med hensyn til prisen for fjørfekjøtt vises det til vedleggstabell 1.6.

Forbruk av kjøtt

Forbruket av kjøtt har økt over lengre tid. Forbruket av de ulike kjøttslagene målt på engrosnivå, går fram av figur 3.8.

Avregning av svineskrotter uten hode og labb fra og med 2002, utgjør en mengdemessig reduksjon på 7,0 prosent for svinekjøtt. Endringen i avregningspraksis forklarer den nedgangen som er registrert i produksjon og forbruk av gris fra 2001 til 2002. Dette kvantumet tas inn igjen i det beregnede totalforbruket av kjøtt (se tabell 3.37) ved en tilsvarende økning av mengden av biprodukter.

Figur 3.8 Engrosforbruk av kjøtt 1980–2019

Tabell 3.36 Produksjon, eksport, import, lagerendring og engrosforbruk av kjøtt i alt¹. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Produksjon til salg og hjemmeforbruk	150,6	182,1	206,6	267,1	323,0	353,1	354,3	348,1
Eksport	4,3	0,3	8,2	19,6	3,1	2,6	2,8	0,9
Import ¹	4,6	15,9	1,9	5,6	9,8	20,4	15,0	12,3
<i>herav spekk</i>		1,5	1,0	0,8	1,3	0,8	0,9	1,0
Lagerendring ²	-0,6	0,9	0,5	4,0	-1,1	0,0	-3,7	4,0
Innenlandsk forbruk	150,3	198,6	200,8	257,5	328,6	370,9	362,8	363,5
Netto transittimport ³	-	4,0	3,5	0,3	-1,1	0,0	2,1	0,0
Forbruk i alt, <i>kg/innbygger</i>	150,3	202,6	204,3	257,8	327,5	370,9	364,9	363,5
	39,1	49,3	48,3	57,8	67,0	70,3	68,7	68,0
Forbruk per dyreslag								
<i>Storfe</i>	49,4	77,3	72,2	88,7	89,7	101,3	98,3	96,9
<i>Kalv</i>	6,5	2,3	1,4	1,5	1,6	1,5	2,0	1,7
<i>Sau og lam</i>	18,3	22,6	24,9	23,5	26,5	27,2	26,6	27,0
<i>Geit og kje</i>	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
<i>Hest</i>	1,9	0,9	0,8	0,6	0,4	0,1	0,1	0,1
<i>Svinekjøtt</i>	66,9	86,2	82,1	102,8	124,7	136,1	135,7	133,9
<i>Fjørfe</i>	5,5	10,9	19,3	37,5	81,8	102,7	99,9	102,5
<i>Tamrein, hjort, kanin</i>	1,6	1,8	2,9	2,4	2,4	1,7	1,9	2,0

1) Inkl. tamrein og kaniner. Eksklusive grensehandel

2) Minus = økning i lager, pluss = nedgang i lager

3) Nettoforskjell mellom SSB og LMDs/Norturas statistikk

Tallene i tabell 3.36 omfatter ikke grensehandelen med kjøtt. På grunnlag av årlige undersøkelser som Opplysningskontoret for kjøtt har fått utført blant private husstander, er andelen kjøtt anskaffet i utlandet, sett i forhold til totalt kjøttforbruk i Norge, beregnet. For 2006, 2007 og 2008 viste undersøkelsene andeler på henholdsvis 6,3 prosent, 6,0 prosent og 6,2 prosent. På bakgrunn av disse tallene har BFJ anslått omfanget av grensehandelen med kjøtt i årene deretter. I tabell 3.37 er kjøtt som er omsatt gjennom grensehandel, tatt inn som et tillegg til det øvrige beregnede forbruket av alt kjøtt fra husdyr, vilt og hval. Forbruket av spiselige biprodukter er også tatt hensyn til.

Tabell 3.37 Engrosforbruk av kjøtt fra husdyr, vilt og hval. Inkl. spiselige biprodukter. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Kjøtt fra husdyr ¹	150,3	202,6	204,3	257,8	327,5	370,9	364,9	363,5
Kjøtt fra vilt	2,1	4,3	6,1	8,2	8,2	6,9	6,8	7,0
Hvalkjøtt	2,5	1,0	0,1	0,1	0	0	0	0
Biprodukter ¹	9,9	13,3	13,1	14,9	25,0	24,1	24,7	24,9
Sum forbruk kjøtt og biprodukter	164,8	221,2	223,6	281,0	360,6	401,9	396,4	395,4
<i>Kg/innbygger</i>	42,8	53,8	52,9	62,9	73,8	76,2	74,6	74,0
Grensehandel ²	–	3,0	5,0	9,0	20,0	24,0	25,0	25,0
Sum forbruk inkl. grensehandel	164,8	224,2	228,6	290,0	380,6	425,9	421,4	420,4
<i>Kg per innbygger</i>	42,8	54,6	54,1	64,9	77,9	80,7	79,3	78,7

1) Gris uten hode og labber f.o.m. 2002. Påslaget for biprodukter er økt tilsvarende

2) Anslag

3.3.3 Egg

Tabell 3.38 gir en oversikt over nettoproduksjonen og engrosforbruket av egg. Priser på egg er vist i tabell 3.39.

Beregningene av eggprisen er basert på oppgaver fra Nortura.

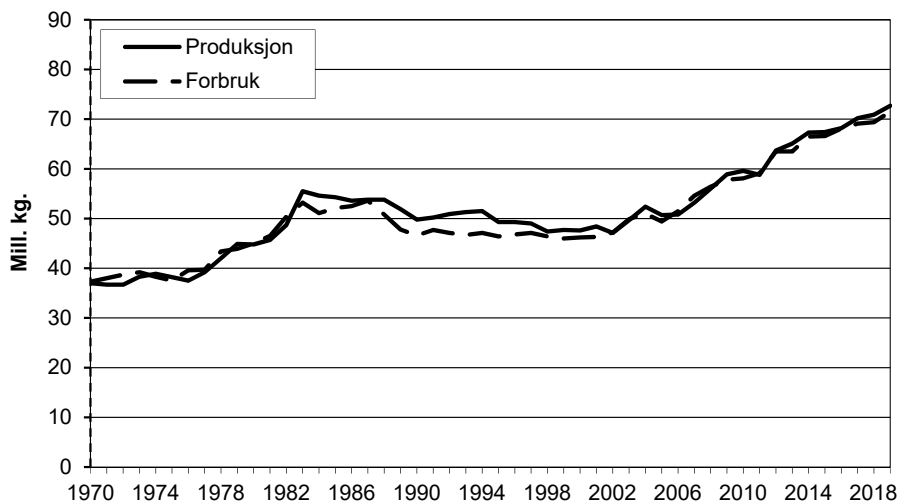
Tabell 3.38 Produksjon og engrosforbruk av egg. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Nettoproduksjon	38,0	46,2	52,3	47,9	59,9	70,2	70,9	72,7
<i>herav salg og hj.forbr.</i>	37,3	44,9	51,9	47,6	59,6	69,8	70,4	72,7
Eksport ¹	0,4	1,6	3,7	2,2	1,5	1,1	1,5	1,5
Import	1,4	0,7	0,2	0,4	0,1	0,5	0,4	0,3
Lagerendring	..	-0,1	+0,4	0,3	0,0	0,1	0,0	0,0
Forbruk i alt	38,3	43,9	48,8	46,0	58,1	69,1	69,4	71,5
<i>Kg/innbygger</i>	9,9	10,8	11,6	10,9	11,9	13,1	13,1	13,4

1) Består av skallegg, eggprodukter regnet som skallegg og eggehvite

Tabell 3.39 Priser og verdi av eggproduksjonen

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Mill. kg	37,3	44,9	51,9	47,6	59,6	69,8	70,4	72,7
Kr/kg	5,78	10,53	13,46	11,07	13,84	15,82	15,74	15,64
Mill. kr	215	473	699	528	824	1 104	1 109	1 137
Kontrakttillegg, mill. kr			46,4					
Førtidsslakt høner, mill. kr			11,6	2,7	0,0	4,6	6,6	8,5
Distriktstilskudd, mill. kr				2,1	8,7	3,7	3,4	3,5
Sum, mill. kr	215	473	757	533	833	1 112	1 119	1 149

Figur 3.9 Produksjon og engrosforbruk av egg

3.3.4 Ull

Tabell 3.40 gir oversikt over utbyttet fra ullproduksjonen. Nortura og ullvarefabrikkene gir oppgaver over hvor mye ull som er tatt imot ved deres anlegg. Leveransen av ull i budsjettåret er beregnet på grunnlag av et anslag for antall vinterfôrede sauer og en stipulert ullmengde per vinterfôret sau. Produksjonen har gått noe ned, men har vært jevn de siste årene. Priser innhentes fra Nortura og Fatland-Gjestal. Prisen til produsent er sammensatt av et tilskudd per kg ull og den prisen som oppnås i markedet.

Tabell 3.40 Produksjon, priser og inntekter for ull

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Tonn	4 830	4 764	4 830	5 105	4 368	4 052	3 912	3 860
Kr/kg	9,15	18,31	46,84	32,83	26,89	32,80	32,87	32,36
Mill. kr	44,2	87,2	226,2	167,6	117,5	132,9	128,6	124,9

3.3.4 Pelsdyr

Posten omfatter nå inntekter fra skinnproduksjon på sølvrev, blårev og mink. Etterspørselen etter skinn kan variere mye fra år til år. Dermed kan det oppstå store prissvingninger. BFJ benytter Norges Pelsdyrslag som kilde for oppgaver over mengder og priser for pelsdyrskinn. Det gjelder for både regnskapsårene og budsjettåret. Tabell 3.41 inneholder data fra skinnproduksjonen.

Tabell 3.41 Produksjon, priser og inntekter for pelsdyr

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Produksjon, 1 000 stk.</u>								
Reveskinn	109	282	745	457	215	111	80	87
Minkskinn	1869	1063	531	330	510	717	544	530
<u>Priser, kr/stk.</u>								
Reveskinn	200	614	286	265	586	706	753	919
Minkskinn	98	167	128	166	298	298	264	295
<u>Mill. kr</u>								
Reveskinn	22	173	213	121	126	79	60	80
Minkskinn	183	177	68	55	152	214	144	156
Direkte refundert avgift			8	–	–	–	–	–
Sum pelsdyr	205	350	290	176	278	292	204	236

3.3.5 Andre husdyrproduksjoner

Salg av levende dyr

Posten omfatter inntekter fra salg av levende dyr til sektorer utenfor jordbruket. Dessuten er inntektene fra eksport av livdyr med. Kostnadene til import av livdyr til jordbruket trekkes fra. Import av hester holdes utenom her, siden disse dyrene forutsettes å gå til andre sektorer enn jordbruket.

Innenlandsk salg av hester fra jordbruket til andre sektorer er anslått på grunnlag av registreringer som er utført ved Norsk Hestesenter. Registreringene gjelder antall bedekte hopper.

Eksport- og importtall for regnskapsårene kommer fra SSB. Anslag over eksport og import i budsjettåret er innhentet fra de ulike avlsorganisasjonene. I tabell 3.42 er disse dataene presentert.

Kaninproduksjonen

Det er vanskelig å skaffe en fullstendig oversikt over produksjonen av kaniner, da det omtrent ikke forekommer organisert omsetning av kaninkjøtt. De fleste oppdrettere står selv for både slaktning og omsetning. Norsk Kanin er kilde for de anslagene som BFJ benytter for produserte mengder og priser. Se tabell 3.42.

Oppdrettshjort

Verdien av oppdrettshjort er basert på oppgaver fra Norsk Hjorteavlforening.

Honningproduksjonen

Honningcentralen gir oppgaver over hvor mye honning som produseres i det enkelte året.

Honningcentralen er også totalkalkylens kilde for alle opplysninger om prisene på honning, se tabell 3.42. Utbetalingsprisen til produsenter som leverer til Honningcentralen, består nå av en grunnpris, et etterbetalingstillegg og en eventuell etterbetalt bonus. Prisene på honning som selges direkte til forbruker, ligger høyere enn ved leveranser til Honningcentralen.

Tabell 3.42 Produksjon, priser og inntekter for andre husdyrproduksjoner

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Salg av levende dyr</u>								
Mill. kr	1,3	7,4	10,4	2,2	-1	-9,1	3,5	4,7
<u>Kaninkjøtt</u>								
Tonn	220	168	217	270	240	35	32	32
Mill. kr	104	402	605	8,9	18,0	4,0	4,0	4,2
<u>Oppdrettshjort</u>								
Tonn					166	144	160	155
Mill. kr					17,8	17,3	19,7	19,5
<u>Honning</u>								
Tonn			2 128	1 000	1 330	1 250	1 350	1 350
Mill. kr	7,3	13,3	68,6	52,8	75,7	181,9	196,0	193,6
Sum, mill. kr	10,1	24,9	85,6	63,9	101,1	194,1	223,2	222,0

3.4 Andre inntekter

3.4.1 Inntekter fra kjøring med mer

Posten omfatter først og fremst kjøreinntekter ved bruk av jordbrukets maskiner. Dette gjelder inntektsføring ved bruk av maskiner i skogen, ved investeringsarbeid på driftsbygninger, ved grøfting og nydyrking, i bierverv eller til private formål. Eksempler på bierverv og privat er snøbrøyting, anleggs- og veiarbeid ol. Dessuten føres leieinntekter fra hester som er i pensjon på jordbruksbedrifter, sammen med kjøreinntektene. Dette er inntekter som jordbruket har av å holde plass for hester som tilhører folk utenom jordbruksnæringen. Travhester og hester til rekreasjon er eksempler. Inntektene ved salg av stråfôr til slike dyr hører ikke med her, men føres i stedet under «stråfôr» i totalkalkylen.

Verdien av maskinkjøring i forbindelse med investeringer i varige driftsmidler blir beregnet som prosentandel av bruttoinvesteringene i de samme driftsmidlene. Dette skyldes bruttoføring av investeringene, det vil si føring inklusive verdien av egeninnsats. Egeninnsatsen blir på tilsvarende måte kostnadsført under kapitalslit.

Det er bare verdien av egen maskininnsats ved *nyinvesteringer* som inntektsføres. For vedlikehold praktiseres nettoføring, slik at all egeninnsats holdes utenom. En oversikt over de beregnede kjøreinntektene finnes i tabell 3.43.

Tabell 3.43 Kjøreinntekter, mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Kjøreinntekter:</u>								
Skogen	57	74	147	57	28	33	34	35
Bierverv og privat	31	108	160	253	304	303	305	305
Investeringer	22	58	43	34	81	103	102	105
Sum	109	236	342	342	410	439	441	445
Hester i pensjon	2	13	36	53	111	127	128	129
Sum kjøreinntekter m. m.	112	251	380	397	525	566	568	574

3.4.2 Arbeidsinntekter ved investeringer

Under denne inntektsposten føres verdien av eget arbeid i forbindelse med nyinvesteringer i driftsbygninger, grøfting og nydyrking. Inntektsføringen skyldes at investeringene og kapitalslitet bruttoføres, det vil si inklusive verdien av eget arbeid. Arbeidsinntektene fastsettes som bestemte prosentandeler av investeringene.

Tabell 3.44 Arbeidsinntekter ved investering i varige driftsmidler. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Driftsbygninger	44	187	249	194	272	208	194	185
Grøfter	17	17	9	15	31	51	53	61
Nydyrking	14	26	8	4	10	17	17	18
Sum	79	246	288	230	313	277	265	264

3.5 Endringer i buskap og lager av fôrmidler

3.5.1 Endringer i buskapsverdien

Beregningene gjelder endringer i buskapsverdien fra 1. januar til 31. desember. I praksis er det dyretallet per 1. januar i beregningsåret og per 1. januar i det etterfølgende året som inngår i beregningen, sammen med beregningsårets gjennomsnittspriser for de forskjellige typene av slakt. Verdien av dyrebestanden er uttrykt som markedsverdien av slaktet. Mens verdiøkning inntektsføres, blir verdireduksjon ført som fradrag i inntekten. Til en viss grad tas det hensyn til alderssammensetningen i buskapen. Lager av pelsdyrskinn inngår i husdyrverdien for pelsdyr.

Tabell 3.45 viser nedgang i buskapsverdiene i budsjettåret 2018 unntatt for fjørfe.

Tabell 3.45 Endringer i buskapsverdi. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Hest	-15	-8	5	13	4	0	-6	-3
Storfe	-22	15	145	-133	-65	60	-171	-104
Sau	-15	6	13	2	-6	-15	-13	-11
Geit	-0,6	1,0	-0,5	-0,2	-0,3	0,1	0,1	0,1
Svin	-5	25	80	-16	-1	80	-46	-14
Fjørfe	0,5	-0,5	1,3	1,8	12	17	18	-0,1
Pelsdyr	-9	-5	-4	10	-9	-25	-20	-4
Endring i alt	-67	33	238	-127	-72	116	-239	-136

3.5.2 Medlemsbonus

Posten omfatter bonuser og overskudd utbetalt fra samvirkeorganisasjoner som ikke ellers framkommer som høyere produktpris for melk og kjøtt via etterbetalinger eller lavere kostnader på driftsmidler. Budsjettåret er beregnet som gjennomsnittet av de tre foregående årene.

Tabell 3.46 Medlemsbonus. Mill. kr

1995	2000	2005	2010	2014	2017	2018*	2019**
3	3	109	165	180	238	222	236

3.5.3 Fôrregnskapet og lagerendringer av fôrmidler

Tabell 3.47 Fôrtilgang, fôrbehov og fôrbalanse. Mill. FEm

	1969	1979	1989	1999 ¹	2010	2017	2018*	2019**
Fôrtilgang, brutto,	3 254	3 466	3 726	4 299	4 172	4 473	4 148	4 367
– 1 % svinn kraftfôr	13	15	16	17	18	20	20	20
= Fôrtilgang netto	3 241	3 451	3 710	4 272	4 155	4 453	4 128	4 347
– Fôrbehov	3 186	3 478	3 625	4 225	4 214	4 351	4 331	4 280
= Differanse	55	-27	85	47	-59	102	-203	67

1) F.o.m. 1993 er beregningen utført i melkeføreheter (FEm) mot tidligere fetningsføreheter (FFE)

I fôrregnskapet beregnes tilgangen på og behovet for fôr. Balanseberegningen for 2017 viser et beregnet fôroverskudd på 102 mill. FEm, mens det for 2018 er regnet med et underskudd på 203 mill. FEm. For 2019 gir beregningen et overskudd på 67 mill. FEm.

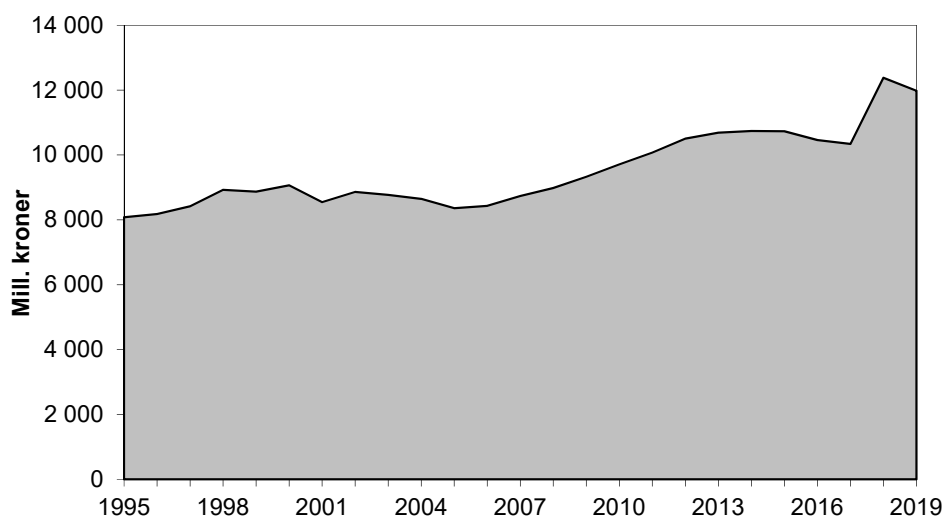
Over- eller underskudd av fôr må sees som på bakgrunn av varierende avlingsår.

Det er knyttet en god del usikkerhet til beregningsgrunnlaget for fôrregnskapet. Både størrelsen på fôravlingene, omfanget av svin, næringsverdien i fôret og fôrbehovet til husdyrbestanden er det vanskelig å finne en sikker beregning av.

Lagerendringene gjelder årsskiftene hvert år. På grunn av usikkerheten ved datagrunnlaget har BFJ ikke verdiberegnet lagerendringene i Totalkalkylen etter 1999.

4 Direkte tilskudd

4.1 Oppsummering

Figur 4.1 Sum direkte tilskudd, 1995–2019

I tabell 4.1 er det gitt en oversikt over de forskjellige typene av direkte tilskudd som er inntektsført i totalkalkylen. Økningen for «andre ordninger» for årene 2018 og 2019 skyldes de store erstatningsutbetalingene som følge av tørken i 2018.

Tabell 4.1 Oversikt over ulike kategorier av direkte tilskudd til jordbruket. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Utbetalinger fra fond	54	617	234	218	523	588	635	738
Direkte tilskudd (underpost)	135	1 228	3 035	6 880	7 513	7 958	8 537	8 954
Utviklingstiltak	4	94	80	108	77	72	76	84
Velferdsordninger	0,2	417	1 288	1 614	1 512	1 479	1 442	1 496
Sum utbetalt over jordbruksavtalen (kap.1150)	193	2 356	4 637	8 821	9 626	10 097	10 690	11 272
Tilskudd investeringer utenom jordbruksavtalen	86	205	61	–	–	–	–	–
Andre ordninger	0,3	3	13	48	84	244	1 690	617
Sum direkte tilskudd	279	2 564	4 710	8 870	9 710	10 341	12 380	11 889

Tabell 4.2 viser de tilskuddene som er *spesifisert* i totalkalkylen. I tillegg til posten «direkte tilskudd» er alle tilskudd som føres under de enkelte inntektspostene, tatt med.

Tilskudd som framkommer som økte produktpriser, eller i form av reduserte priser på innsatsfaktorer, er imidlertid utelatt. Sum tilskudd som føres spesifisert i totalkalkylen, utgjør nå årlig over 14 mrd. kr.

I kapittel 8 er det gitt en oversikt over alle tilskudd som har inntektseffekt i totalkalkylen, også tilskudd som ikke framgår av tabell 4.2. Der er tilskuddene gruppert etter statsbudsjettets kapittelsystem.

Tabell 4.2 Oversikt over tilskudd som regnskapsføres i totalkalkylen. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<i>Tatt med under:</i>								
Planteprod.poster	62	68	230	45	63	100	113	148
Husdyrprod.poster	97	1 084	3 470	1 678	1 245	2 125	2 181	2 110
Kostnadsposter	132	44	–	–	–	–	–	–
Direkte tilskudd	279	2 749	5 054	9 001	9 710	10 341	12 380	11 889
Sum tilskudd	570	3 945	8 754	10 724	11 018	12 566	14 674	14 147

Vedleggstabell 2.1 gir en detaljert oversikt over de direkte tilskuddene for årene 2017–2019.

4.2 Generelt

Det går fram ovenfor at tilskudd som gis til jordbruket over Landbruks- og matdepartementets budsjett, kommer til uttrykk i Totalkalkylen på forskjellige måter. Enkelte tilskudd som bevilges over samme budsjett, går til formål utenfor jordbrukssektoren. Dermed faller de også utenfor totalkalkylens dekningsområde. Tilskudd som faller innenfor gruppen landbruksforskning og opplæring, er i sin helhet holdt utenom beregningene. Disse betraktes som offentlig konsum.

Under posten «direkte tilskudd» blir det også ført noen utbetalinger som bevilges over andre deler av statsbudsjettet enn kapittel 1150.

Inndelingen av underpostene under «direkte tilskudd» samsvarer med grupperingen i Prop. 1 S fra Landbruks- og matdepartementet.

4.2.1 Regnskapsårene

Tilskuddsbeløpene for regnskapsåret 2017 er hentet fra statsregnskapet Prop. 1 S Landbruks- og matdepartementet (2017–2018). Landbruksdirektoratet har gitt oppgaver til det foreløpige regnskapet for 2018. Der hvor utbetalingene bare delvis

går til jordbruksnæringen, blir det innhentet spesifiserte oppgaver fra Landbruks- og matdepartementet, Landbruksdirektoratet og Innovasjon Norge.

For enkelte poster blir det innhentet oppgaver fra Forsvarsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Direktoratet for naturforvaltning og NIBIO.

Oppgavene over utbetalinger fra Tilskudd til erstatninger bygger i betydelig grad på anslag fra Landbruksdirektoratet.

4.2.2 Budsjettåret

Anslagene for utbetalinger i budsjettåret er i hovedsak basert på oppgaver fra statsbudsjettet og fra proposisjonen om jordbruksoppjøret. Utbetalinger fra fond er unntatt her.

For postene under Landbrukets utviklingsfond (LUF) blir utbetalingene for budsjettåret anslått ut fra utbetalinger, bevilgningsrammer, overføringer og inndragninger som er registrert for årene før. Budsjettårets post for utbetaling fra Tilskudd til erstatninger blir i hovedsak fastsatt slik at den tilsvarende gjennomsnittet for de 14 foregående årene.

4.3 Utbetalinger fra Landbrukets utviklingsfond

I Totalkalkylen inntektsføres utbetalinger fra LUF som anses å ha inntektsvirkning i jordbrukssektoren (som næring). Utbetalinger til eks. skogbruk og bioenergi, forskning og ulike utviklingsprogrammer som gjelder eks. tilleggsnæringer i jordbruket, inntektsføres ikke. Tabell 4.3 gir en presentasjon av de utbetalingene fra LUF som tas med i totalkalkylen.

Tabell 4.3 Utbetalinger fra Landbrukets utviklingsfond. 1 000 kr¹

	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Eldre ordn., trad. jordbruk	152 401	3 522	–	–	–	–
BU-midler, trad. jordbruk	–	89 392	279 388	417 642	420 956	478 341
BU-midler til grøfting	–	9 726	5	39 059	69 300	95 000
Rentestøtte, trad. jordbruk	–	–	58 308	27 889	30 185	37 000
Beredskapslager drivstoff	864	–	–	–	–	–
Tekniske miljøinvest.	40 000	30 364	18 531	30 457	41 200	35 000
Tilskudd energiøk. tiltak	–	3 922	–	–	–	–
Tilskudd kulturlandsk.tiltak	–	38 300	50 200	45 225	42 402	45 000
Utv.program geitehold	–	–	3 749	–	–	–
Beiteskader gås	–	–	2 689	–	–	–
Setersatsing	–	–	1 163	–	–	–
Verdensarven	–	–	4 893	4 597	5 049	7 500
Organisert beitebruk	–	–	6 501	9 301	8 830	15 000
Ophørte ordninger	–	200	–	–	–	–
Utvalgte kulturlandskap ²	–	–	6 638	13 520	17 578	25 000
Sum utbetalinger	193 265	175 426	432 065	587 690	635 500	737 841

1) Poster som inngår i Totalkalkylen

2) Finansiering over jordbruksavtalen og Klima- og miljødept. fra 2009

Nedenfor følger en kort oversikt over forvaltningen av midlene.

Miljøvirkemidlene

I de seinere årene har forvaltningen av miljøvirkemidlene vært fordelt på tre forskjellige nivåer.

For det første har en nasjonalt miljøprogram, med generelle og landsdekkende ordninger. Areal- og kulturlandskapstilskuddet, tilskudd knyttet til økologisk produksjon, tilskudd til dyr på utmarksbeite og generelt tilskudd til dyr på beite hører til her.

For det andre har en regionalt miljøprogram, disse forvaltes av fylkene.

De nevnte tilskuddene omfatter ordninger under produksjonstilskuddene som føres under underposten «Direkte tilskudd» i Totalkalkylen.

Kommunene forvalter ordningen «spesielle miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap» (SMIL). Dette dreier seg om tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet, kvalitetene i kulturlandskapet, verneverdige bygninger, reduksjon av vann- og luftforurensing og klimatilstand. I tabell 4.4 inngår SMIL-midlene i postene «tekniske miljøinvesteringer» og «tilskudd til kulturlandskapstiltak».

Ved jordbruksoppkjøret 2008 ble ordningen «Utvalgte kulturlandskap» innført for å ivareta utvalgte områder med stor biologisk og kulturhistorisk verdi. Ordningen finansieres ved bevilgninger fra LUF og Klima- og miljødepartementet.

BU-midler til investeringer i tradisjonelt jordbruk

Utbetalingene omfatter midler til bruksutbygging, i hovedsak investeringer til driftsbygninger.

Utbetalingene for 2017 og 2018 var henholdsvis 417,6 og 421,0 mill. kr mens det for 2019 er prognosert en utbetaling på 478,3 mill. kr.

Rentestøtte

All rentestøtte som bevilges over jordbruksavtalen inntektsføres i Totalkalkylen. Ordningen er avviklet fra 2016, men utbetalinger vil fortsatt finne sted.

BU-midler til grøfting

Det ble innført et grøftetilskudd under SMIL-ordningen gjeldende fra 2013. Grøftetilskuddet gjelder tidligere grøftet areal med tilskuddssats på 2 000 kr per dekar fra 1.7.2017. For 2017 ble det utbetalt 39,1 mill. kr, i 2018 69,3 mill. kr mens det i 2019 er budsjettert med 95 mill. kr.

Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)

SMIL omfatter spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap (STILK), miljørettet omlegging i kornområdene (MOMLE) og investeringer i miljøtiltak (IMT). SMIL omfatter også «Områdetiltak», men det er ikke regnet med at denne ordningen har inntektsvirkning for jordbruket.

Tabell 4.4 viser hvordan utbetalinger fra SMIL fordeler seg på underpostene.

Tabell 4.4 Utbetalingene av tilskudd over SMIL. Mill. kr

	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**
Spes. tilt. i landbr. kult.landsk. (STILK)	93,0	79,4	75,5	70,2	66,6	
Invest. miljøtiltak (IMT)	32,6	28,1	33,7	30,5	41,2	
Miljørettet oml. i kornområder (MOMLE)	0,1	0,2				
Områdetiltak	4,4	3,3	3,1	2,3	3,3	
Sum SMIL	130,1	111,0	112,3	103,0	111,1	115,0
Tilskudd til drenering	29,4	25,4	32,5	39,1	69,3	95,0
Sum	159,5	136,3	144,8	142,0	180,4	210,0
<i>Herav postert i totalkalkylen:</i>						
<i>Tilskudd til tekniske miljøinvesteringer</i>	<i>32,6</i>	<i>28,1</i>	<i>33,7</i>	<i>30,5</i>	<i>41,2</i>	<i>41,2</i>
<i>Tilskudd til kulturlandskapstiltak¹</i>	<i>55,8</i>	<i>51,8</i>	<i>50,4</i>	<i>45,2</i>	<i>42,4</i>	<i>43,9</i>
<i>Tilskudd til drenering</i>	<i>29,4</i>	<i>25,4</i>	<i>32,5</i>	<i>39,1</i>	<i>69,3</i>	<i>95,0</i>

1) STILK (≠fredede og verneverdige bygninger) + MOMLE

Organisert beitebruk

Ordningen omfattet i utgangspunktet investeringsstøtte til organisert beitebruk og organisert sauesanking. Fra 2010 ble investeringsstøtten til organisert beitebruk tatt ut av SMIL og overført til en egen ordning som forvaltes av Fylkesmannen.

Verdensarv

Ordningen ble opprettet ved jordbruksoppgjøret i 2007 og gjelder spesielt for verdensarvområdene: Vegaøyene og Geirangerfjorden/Nærøyfjorden.

Ordningen var ment å være 3-årlig, men ble i 2010 videreført i et nytt 5-årig prosjekt etter gjeldende modell.

Utvalgte kulturlandskap

Ordningen med tilskudd til utvalgte kulturlandskap ble innført ved jordbruksoppgjøret 2008. Ordningen omfatter skjøtsel og vedlikehold av landskap med stor historisk og biologisk verdi.

4.4 Tilskudd til erstatninger m.m.

Tabellen nedenfor viser utbetalingene for de forskjellige delordningene under ordningen Tilskudd til erstatninger m.m. Det høye erstatningsbeløpet i 2018 og dels i 2019 skyldes erstatninger som følge av tørken i 2018.

Tabell 4.5 Utbetalinger under Tilskudd til erstatninger m.m. 1 000 kr

	2017	2018*	2019**
Avlingskade	127 924	1 612 188	
Svikt i honningprod.	921	1 981	
Sum	128 845	1 614 169	508 000

4.5 Direkte tilskudd (underpost)

De direkte tilskuddene omfatter i hovedsak de tilskuddsordningene som kommer inn under produksjonstilskuddene. Formålet med produksjonstilskudd i jordbruket er å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk, innenfor de målene som Stortinget har trukket opp. Tabellen nedenfor gir en oversikt over de direkte tilskuddene for årene 2016, 2017 og 2018. Beløpene for 2018 inkluderer omdisponeringer og overføringer som ble foretatt ved jordbruksoppgjøret.

Tabell 4.6 Direkte tilskudd (underpost). 1 000 kr

	2017	2018*	2019**
74.11 Driftstilskudd	1 374 664	1 579 092	1 593 000
74.14 Tilskudd til husdyr	2 193 714	2 528 531	2 422 000
74.16 Beitetilskudd	852 017	822 505	898 000
74.17 Areal og kulturlandskapstilskudd	3 008 784	3 066 496	3 432 000
74.19 Regionale miljøprogram	419 716	431 982	493 159
74.20 Tilskudd til økologisk landbruk	108 893	108 558	116 000
Sum	7 957 788	8 537 164	8 954 159

Driftstilskudd

Tilskuddet omfatter ku- og geitmelkproduksjon samt ammekyr. For kumelk gis tilskuddet pr. bedrift etter AK-sone mens det for geitmelk gis med samme sats over hele landet. For ammekyr gis tilskuddet etter AK-sone pr. dyr inntil 40 ammekyr og pr. bedrift for bedrifter med mer enn 40 kyr. For budsjettåret 2019 er det tatt hensyn til omdisponeringer ved jordbruksoppgjøret 2019.

Tilskudd til husdyr

Tilskuddet beregnes på grunnlag av dyretall og satser per dyr. Tilskuddet omfatter også tilskudd for verneverdige husdyrraser. Bedrifter med bihold og minimum 25 kuber kom inn i ordningen fra 2009. For 2019 er det tatt hensyn til omdisponeringer ved jordbruksoppgjøret 2019.

Beitetilskudd

Tilskudd til dyr på utmarksbeite (utmarksbeitetilskudd) gis til dyr som i beitesesongen går minst 5 uker på utmarksbeite og som da har hoveddelen av det daglige grovfôrintaket fra beiting av utmark.

Tilskudd til dyr på beite (beitetilskudd) omfatter alle beitedyr som i løpet av beitesesongen går minst 12 eller 16 uker på beite, avhengig av i hvilken arealsone søkeren har driftssenter. Dette beitetilskuddet kan gis for beiting både på utmarksbeite, innmarksbeite, overflatedyrket og fulldyrket jord.

Begge beitetilskuddene kan oppnås for samme dyr dersom total beitetid tilfredsstillende minimumskravene til antall uker på beite.

For 2019 er det tatt hensyn til omdisponeringer ved jordbruksoppgjøret 2019.

Areal- og kulturlandskapstilskudd

Ordningen er 2-delt og består av en kulturlandskapsdel som blir gitt til alt jordbruksareal med felles sats og en arealdel for de ulike vekstene etter soner og arealstørrelser.

Formålet med *kulturlandskapstilskuddet* er å stimulere til skjøtsel, vedlikehold og utvikling av kulturlandskapet, gjennom aktiv drift og beiting på jordbruksarealene.

Arealtilskuddet skal medvirke til et aktivt jordbruk over hele landet. Dessuten skal tilskuddet styrke inntektene og jevne ut inntektsforskjeller mellom ulike produksjoner, bruksstørrelser og distrikter.

For 2019 er det tatt hensyn til omdisponeringer ved jordbruksoppgjøret 2019.

Regionale miljøprogram

Formålet med ordningen er å sikre miljøkvaliteter og kulturlandskap, og å hindre erosjon og avrenning av næringsalter til vann. Ordningen har regionale og lokalt tilpassede regelverk for økonomisk støtte.

Tilskudd til økologisk jordbruk

Formålet med tilskuddet er å stimulere til økt andel økologisk jordbruksproduksjon.

Posten omfatter ordningene omleggingstilskudd, arealtilskudd ved økologisk drift og husdyrtilskudd ved økologisk drift. Disse tilskuddene gis i tillegg til ordinære husdyr-, areal- og kulturlandskapstilskudd. For 2019 er det tatt hensyn til omdisponeringer ved jordbruksoppgjøret 2019.

4.6 Utviklingstiltak

Betegnelsen omfatter ordninger som er underposter i kap. 1150 post 77. Tabell 4.7 gjelder de ordningene som er postert under «direkte tilskudd» i Totalkalkylen. For 2019 er det tatt hensyn til omdisponeringer ved jordbruksoppgjøret 2019.

Tabell 4.7 Utviklingstiltak. 1 000 kr

	2017	2018*	2019**
77.11 Tilskudd til dyreavl	66 144	67 668	73 400
77.12 Tilskudd til engfrø mm.	6 048	8 250	10 300
Sum	72 192	75 918	83 700

Tilskudd til dyreavl

De deler av ordningen som føres under «direkte tilskudd» omfatter tilskudd til dekning av kostnadene ved inseminering og utjevning av reisekostnadene ved veterinærtjenesten. Ordningen omfatter også tilskudd til avlsarbeid innen spesialisert storfekjøttproduksjon.

Tilskudd til engfrø

Tilskuddene under denne ordningen tar sikte på å fremme norsk engfrøavl og omfatter lagringstilskudd, pristilskudd og arealtilskudd og diverse andre tilskudd. Pristilskudd, arealtilskudd og diverse andre tilskudd blir utbetalt til produsentene gjennom såvareforretningene. Lagringstilskuddet går til såvareforretningene og blir ikke tatt med i totalkalkylen.

4.7 Velferdsordninger

Tabell 4.8 Velferdsordninger. 1 000 kr

Underposter		2017	2018*	2019**
78.11	Tilsk. avløsning ferie og fritid	1 133 744	1 119 644	1 167 400
78.12	Tilskudd til avløsning ved sykdom	138 409	139 998	142 000
78.14	Sykepengeordningen i jordbruket	73 000	50 200	48 300
78.15	Andre velferdstiltak	60 893	60 968	65 891
78.16	Tidligpensjonsordning for jordbr.	73 145	70 937	72 500
Sum post 78 Velferdsordninger		1 479 191	1 441 747	1 496 091

Ordningen «Andre velferdstiltak» omfatter de to delordningene «tilskudd til landbruksvikar» og «tilskudd til landbrukets HMS-tjeneste». Av disse ordningene er det bare «tilskuddet til landbruksvikar» som føres i Totalkalkylen.

Tilskuddet til sykepengeordningen og den administrative delen av tilskudd til landbruksvikar blir ført med tilsvarende motposter på kostnadssiden. Dermed blir inntektsvirkningen nøytralisert.

De øvrige tilskuddene føres uten motposter, slik at de gir full inntektsvirkning.

For 2019 er det tatt hensyn til omdisponeringer ved jordbruksoppgjøret 2019.

Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid

Tilskudd til avløsning under ferie og fritid er en refusjonsordning som beregnes etter satser per dyr.

Tilskudd til avløsning ved sykdom

Tilskuddet til avløsning under sykdom er en refusjonsordning. Tilskuddet blir fastsatt ut fra faktiske utgifter til avløsning, opp til en maksimal dagsats per bruk.

Tilskudd til sykepengeordningen

Tilskudd til sykepengeordningen gjelder refusjon av tilleggspremier til folketrygden. Disse tilleggspremiene kreves innbetalt for at sykepenge skal komme opp i 100 prosent av pensjonsgivende inntekt etter 16 dager.

Andre velferdstiltak

Administrasjonstilskudd til avløserlag består av den administrative delen av tilskuddet til landbruksvikar.

Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet har til formål å skaffe arbeidshjelp under korttids sykdom for gårdbrukere som ikke kan skaffe arbeidshjelp på annen måte. En spesifisering av tilskuddene til landbruksvikar for de siste årene finnes i tabell 4.9.

Tabell 4.9 Tilskudd til landbruksvikar. 1 000 kr

	2016	2017*	2018**	2018**
Tilskudd gjennom avløserlag	60 407	60 893	60 968	65 891
<i>herav admin. av avløserlagene</i>	<i>9 315</i>	<i>9 516</i>	<i>9 516</i>	<i>9 516</i>
<i>herav tilskudd til landbruksvikar</i>	<i>51 092</i>	<i>51 377</i>	<i>51 452</i>	<i>56 375</i>

Tidligpensjonsordningen

Utbetalingene i 2017 og 2018 ble henholdsvis 73,1 mill. kr og 70,9 mill. kr.

For 2019 regnes det med en utbetaling på 72,5 mill. kr.

4.8 Ordninger utenom jordbruksavtalen

Her føres noen tilskudds- og erstatningsordninger under «direkte tilskudd» som ikke er omfattet av jordbruksavtalen.

4.8.1 Erstatninger ved tiltak mot dyre- og plantesykdommer

Tabell 4.10 viser hvordan erstatningsbeløpene fordeles seg på forskjellige underposter.

Tabell 4.30 Erstatninger dyre- og plantesykdommer. 1 000 kr

	2017	2018*	2019**
Planteskadegjørere	10 449	558	7 000
Husdyrsykdommer	56 176	30 724	55 500
Sum	66 625	31 282	62 500

Beløpene over er eksklusive tilskuddet til tiltak mot radioaktivitet som ikke føres under «direkte tilskudd».

4.8.2 Tilskudd til avløsning ved repetisjons- og heimevernsøvelser

Ifølge Forsvaret finnes ikke oppgaver som viser de samlede faktiske utbetalingene. Det er derfor forutsatt at utbetalingene tilsvare innvilgningene.

Aktiviteten på området har vært liten i de siste årene med små utbetalinger. For 2017, 2018 og 2019 regnes det med en utbetaling på 1,0 mill. kr.

4.8.3 Erstatninger for rovviltskader

Jordbruket mottar erstatninger fra staten som kompensasjon for skader som husdyrene blir påført av rovdyr. Utbetalt totalbeløp varierer mye fra år til år. Både variasjon i skadeomfang og endringer i kravene til dokumentasjon av skader ligger bak

svingningene i årlig utbetaling. Sett over en lengre periode har utbetalingene økt, men de har vært mer stabile de siste årene.

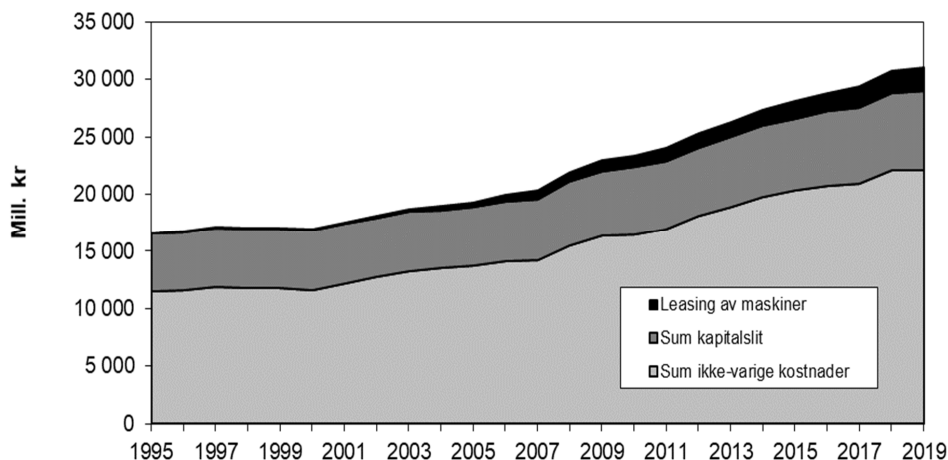
Utbetalingen i 2017 var 47,0 mill. kr og 43,0 mill. kr i 2018. På grunnlag av utviklingen for utbetalingene i tidligere år samt tapsutviklingen i inneværende år, er det nå for 2019 antatt at erstatningsbeløpet for husdyr vil ligge på 45,1 mill. kr.

4.8.4 Driftsplanlegging

Denne posten omfatter godtgjørelse til brukere som gir oppgaver til NIBIOs driftsgranskinger. De siste årene er det regnet med en utbetaling i på 0,8 mill. kr.

5 Kostnader

5.1 Innledning

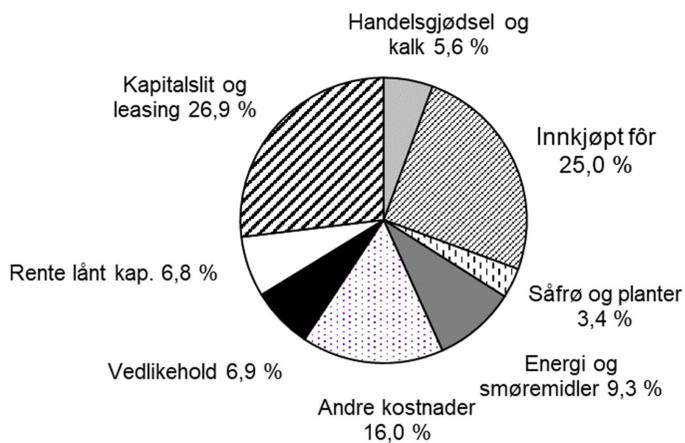

Figur 5.1 Sum kostnader. 1995–2019

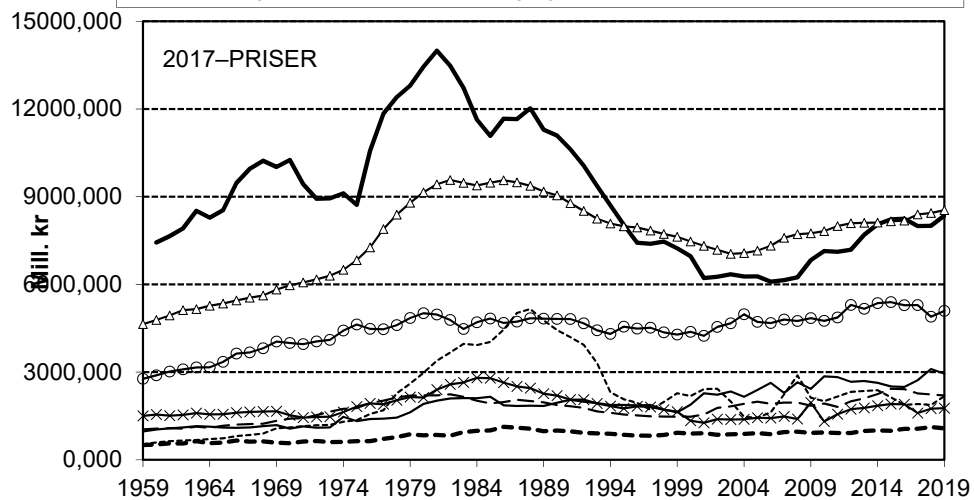
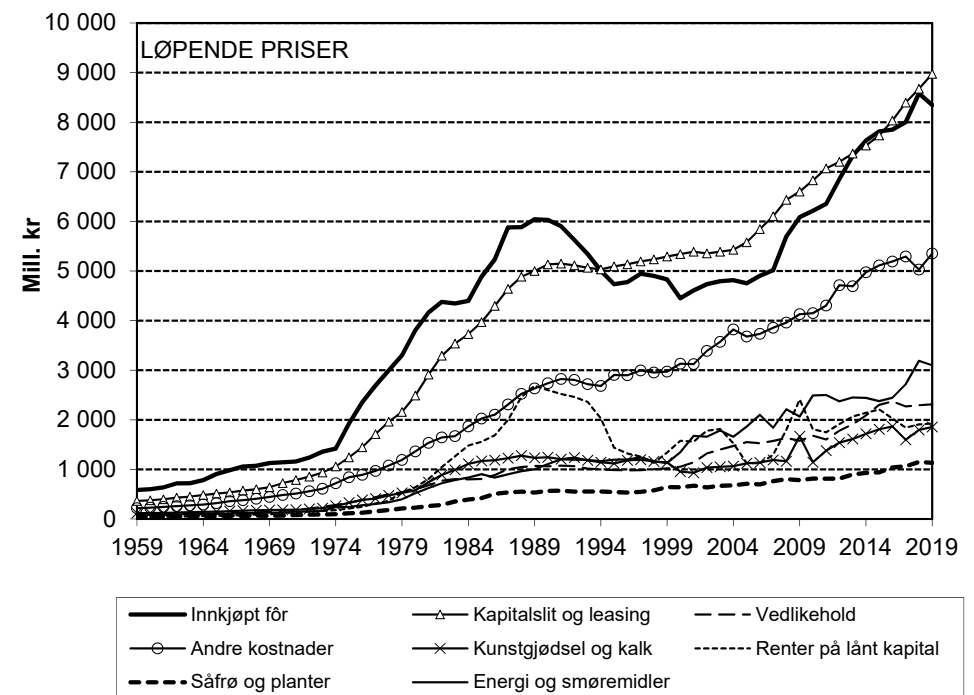
I Totalkalkylen er kostnadene gruppert på hovedpostene ikke-varige og varige driftsmidler. Til de ikke-varige driftsmidlene hører handelsgjødsel og kalk, innkjøpt fôr, såfrø og planter, elektrisk kraft, drivstoff og smøremidler, vedlikehold av varige driftsmidler og posten «andre kostnader». «Andre kostnader» er en samlepost for en rekke forskjellige kostnader ved plante- og husdyrproduksjon, for eksempel frakt, emballasje, veterinær og medisiner, forsikring og regnskapsføring.

Kostnadene til varige driftsmidler kommer fram gjennom beregningen av det årlige kapitalslitet på bygninger, maskiner og redskaper, biler og grøfter/hydropneumatiske anlegg. Kostnadene til leasing tas også med her.

Figur 5.2 viser hvor stor andel av totalkostnaden de forskjellige kostnadstypene utgjør. I figur 5.3 framgår utviklingen i kostnadene målt i løpende og faste priser.

Figur 5.2 Kostnadene i jordbruket fordelt på kostnadsposter. 2019

Figur 5.3 Utviklingen i kostnadene i løpende og faste priser

5.2 Ikke-varige kostnader

5.2.1 Handelsgjødsel og kalk

Tabell 5.1 Handelsgjødsel og kalk. Mengder, priser og kostnader

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Handelsgjødsel, mill. kg	494	588	538	516	384	443	462	452
Kr/100 kg	39	87	203	204	271	326	348	375
Mill. kr	195	510	1 095	1 054	1 042	1 445	1 608	1 694
Mikronæringsstoffer, mill. kr	0	1	2	6	1	2	0	5
Veksthusgjødelse, mill. kr	4	7	17	17	21	27	36	38
Kalk, mill. kg ¹	85	243	448	275	168	199	236	200
Kr/100 kg	8	21	36	42	65	63	64	67
Mill. kr	7	52	162	115	109	125	150	134
Handelsgj. og kalk, mill. kr	206	570	1 276	1 192	1 173	1 598	1 795	1 871
Tilsk. mindre bruk, mill. kr	-23	-44						
Rabatter, mill. kr			-44	-50	-30			-16
Sum handelsgj. og kalk, mill. kr	183	526	1 232	1 142	1 143	1 598	1 795	1 855

¹⁾ Inkl. skjellsand fra og med 1988

Tabell 5.1 presenterer utviklingen i mengder, priser og kostnader for handelsgjødsel og kalk etter 1969.

Forbruket av handelsgjødsel i Totalkalkylen er basert på mineralgjødelsestatistikken fra Mattilsynet. Mattilsynets statistikk følger salgsåret, dvs. perioden 1.7–30.6. I Totalkalkylen blir salget av handelsgjødsel kostnadsført på det kalenderåret hvor gjødsla forutsettes brukt. Det vil for eksempel si at forbruket i kalenderåret 2018 er basert på salget i perioden 1.7.2017 til 30.6.2018. Mattilsynet utarbeider statistikk over kalkomsetningen, sist for 2014. Deretter er omsetningen regnet fram etter oppgaver fra aktører.

Veksthusgjødelse og mikronæringsstoffer inngår ikke i Mattilsynets oppgaver. Forbruket av disse typene beregnes dermed som et tillegg. Kostnadene til veksthusgjødelse og mikronæringsstoff økte fram mot 2015 og prognosen for 2018 er 43 mill. kr. Omsetningen av gjødelse ligger på et lavere nivå enn for en del år siden. Dette skyldes sannsynligvis en mer labil situasjon på gjødselmarkedet etter prisøkningen i 2008/09. Samtidig er gjødselnormene noe endret og N-innholdet i fullgjødelsen høyere enn tidligere.

Tabell 5.2 viser forbruket av verdistoffer i handelsgjødsel fra 1969 og fram til 2018, med prognose for 2019.

Tabell 5.2 Innholdet av næringsstoffer i handelsgjødsel. Tonn og kg per daa jordbruksareal

	Nitrogen		Fosfor		Kalium		Sum
	Tonn	Kg/daa	Tonn	Kg/daa	Tonn	Kg/daa	Tonn
1969	68 430	6,9	23 027	2,3	49 393	5,0	140 850
1979	102 245	10,6	27 233	2,8	67 888	7,1	197 366
1989	110 138	11,1	17 376	1,7	56 353	5,7	183 867
1999	106 017	10,2	13 092	1,3	50 862	4,9	169 971
2010 ¹⁾	83 982	8,3	7 831	0,8	31 943	3,2	123 756
2013	95 706	9,7	8 475	0,9	32 699	3,3	136 880
2014	101 933	10,3	8 974	0,9	33 645	3,4	144 552
2015	102 933	10,4	9 824	1,0	34 043	3,5	146 280
2016	102 514	10,4	9 090	0,9	34 162	3,5	145 766
2017	99 733	10,1	8 705	0,9	33 409	3,4	142 012
2018*	104 038	10,5	8 946	0,9	34 310	3,5	147 427
2019**	100 697	10,2	8 676	0,9	34 512	3,5	143 885

1) Korrigert for hamstring i 2007/08

Kilde: Mattilsynet

I Mattilsynets statistikk inngår forbruk av gjødsel i skogbruk, parker, plener, prydhager og villahager. Dette trekkes fra for å komme fram til hva som benyttes i jordbruket.

Gjennomsnittsprisen på handelsgjødsel falt 13,7 prosent fra 2016 til 2017, mens det var en prisøkning på 9,3 prosent i 2018. Prognosen for budsjettåret 2019 viser en prisoppgang på 6,8 prosent.

Prisberegningen baseres på omsetningstallene for de forskjellige gjødselslagene for hele sesongen fra 1. juli til 30. juni, etter oppgaver fra Felleskjøpene. Det regnes ut gjennomsnittspriser for de enkelte gjødselslagene. Omfanget av salg i både småsekker, storesekker og bulk tas da hensyn til. For privat importert gjødsel er prisene basert på oppgaver fra de største importørene.

I tabell 5.3 er det gitt en oversikt over gjennomsnittspris per kg næringsstoff for de forskjellige hovedgruppene av handelsgjødsel.

Tabell 5.3 Gjennomsnittspriser per kg N+P+K for hovedgruppene av handelsgjødsel

	1969	1979	1988	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Nitrogengj. (Kalksalp. 15,5 % N):</u>								
Kr/kg N	1,70	3,40	7,88	7,36	12,03	19,76	19,63	19,63
Relative tall	100	200	473	433	707	1 122	1 114	1 114
<u>Fosforgjødsel (Super fosfat P8 %)¹</u>								
Kr/kg P	2,20	6,78	16,72	20,54	39,31	22,99	20,86	20,86
Relative tall	100	308	760	910	1 787	965	875	875
<u>Kaliumgjødsel (Kaliumklorid 49 %)</u>								
Kr/kg K	0,72	1,42	3,91	4,90	9,09	11,70	10,77	10,77
Relative tall	100	197	543	680	1 263	1 560	1 435	1 435
<u>Tosidig gjødsel (PK-gjødsel 5-17)²</u>								
Kr/kg verdistoff				10,13	22,68	12,15	12,06	12,06
Relative tall				98	219	119	118	118
<u>Fullgjødsel (NPK 21-4-10/22-3-10)</u>								
Kr/kg verdistoff	1,44	2,78	6,16	5,03	8,40	9,96	11,01	11,01
Relative tall	100	193	428	349	584	681	753	753

1) P8 fra 1996

2) 1998 = 100

Forbruket av kalk og skjellsand har økt litt de siste årene men er på et lavere nivå enn for en del år siden. Forbruket er beregnet til ca. 29 kg/daa i 2018 og det regnes med 25 kg/daa i budsjettåret.

Flere forhold påvirker omsetningen av jordbrukskalk. Blant disse er tidspunktet for høsting, værforholdene høst og vår og økonomien i jordbruket generelt.

I tabell 5.4 er det gitt en oversikt over forbruket av ulike kalkslag.

Tabell 5.4 Forbruket av kalk. Tonn

	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Mg-holdig kalk:</u>						
Grovdolomitt	60 727	45 534	17 250			
Brent dolomitt	15 911	17 808	6 069			
Grov kalkdolomitt	8 237	6 168				
Kalkdolomittmel	3 185	2 217				
Dolomittmel	450	182				
Granulert dolomittmel	30 523	8 095				
<u>Ikke Mg-holdig:</u>						
Kalksteinsmel	51 350	54 564	18 333			
Grovkalk	88 976	42 666	52 975			
Konverteringskalk	49 331	20 169	0			
Brent kalk	4 826	1 194	6 305			
Hydratkalk	2 832	3 988	0			
Skjellsand	113 183	80 077	21 154			
<u>Andre (gj.sn. av alle):</u>						
Kalk i alt	447 753	295 098	169 131			
Fratr. hobby/hagekalk	-20 000	-20 000	-846			
Kalk til jordbruket	427 753	275 098	168 286	199 446	236 106	200 133
Kg/daa jordbruksareal	43,0	30,9	16,7	24,8	29,3	24,8

Kilde: Mattilsynet

5.2.2 Innkjøpt fôr

Tabell 5.5 viser kostnadene til innkjøpt fôr i perioden 1989–2019. Prisberegningene gjøres på bakgrunn av felleskjøpenes omsetningstall på årsbasis, spesifisert for hvert enkelt kraftfôrprodukt. Mengdetallene hentes fra Landbruksdirektoratets tall for totalt salg.

Tabell 5.5 Innkjøpt fôr. Mengder, priser og kostnader

	1989	1999	2010	2016	2017	2018*	2019**
<u>Kraftfôr i blandinger</u>							
Mill. kg	1 619	1 697	1 788	1 951	1 966	2 012	1 997
Kr/100 kg ¹	373	268	328	373	378	386	389
Mill. kr	6 033	4 545	5 859	7 285	7 441	7 773	7 761
<u>Grøpp av salgskorn</u>							
Mill. kg	28	11	3	1	2	1	1
Kr/100 kg	323	274	298	284	300	311	312
Mill. kr	90	30	8	4	5	4	4
<u>Leiemalt i blandinger</u>							
Mill. kg	-92	-5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kr/100 kg	277	189	–				
Mill. kr	-255	-9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rabatter, mill. kr	-253	-140	-38	-14	-14	-15	-14
Småsekke tillegg mill. kr		113					
<u>Innkjøpt kraftfôr i alt</u>							
Mill. kg	1 554	1 704	1 791	1 952	1 968	2 013	1 998
Kr/100 kg	361	266	325	373	378	386	389
Mill. kr	5 614	4 539	5 829	7 276	7 431	7 762	7 751
Annet innkjøpt fôr, mill. kr	430	293	384	574	572	820	595
Sum innkjøpt fôr, mill. kr	6 044	4 832	6 212	7 850	8 003	8 582	8 347

1) Bulkpris fra og med 1995. Fra og med 2000 benyttes veid snittpris av bulk/sekker

Forbruket av innkjøpt kraftfôr har vært økende etter 2000. Forbruket av drøvtyggerfôr er stigende og er budsjettert til 1 070 mill. kg i 2019. Forbruket til svin har sunket litt etter 2015, mens kraftforet til fjørfe har økt. Forbruket av fjørfefôr gikk noe ned i 2015 pga. produksjonsnedgang for kylling.

Tabell 5.6 Samlet kraftfôrforbruk fordelt på blandinger og grøppet vare. Mill. Kg¹

	1989	1999	2010	2016	2017	2018*	2019**
<u>Kraftfôrblandinger</u>							
Drøvtyggere	978	1 005	907	1 005	1 015	1 082	1 070
Svin	398	421	487	493	494	477	452
Fjørfe	224	256	385	447	454	448	468
Andre (hest, kanin, pelsd. m.m)	19	15	10	5	4	5	6
Sum kraftfôr i blandinger	1 619	1 697	1 788	1 951	1 966	2 012	1 997
<u>Grøpp av salgskorn</u>							
Sum kraftfôr i alt	1 646	1 708	1 791	1 952	1 967	2 013	1 999
Leiemalt kraftfôr i blandinger	92	5	0	0	0	0	0
Innkjøpt kraftfôr i alt	1 554	1 703	1 791	1 952	1 967	2 013	1 999

1) Statistikk fra Landbruksdirektoratet fra 2008 mot tidligere Mattilsynet

Kraftfôrprisene avhenger av flere faktorer; priser på norsk korn, prisnedskrivings-tilskuddet på korn til kraftfôr, priser på importerte råvarer, frakttilskudd, kostnadsutviklingen i kraftfôrindustrien og endringer i sammensetningen av kraftfôret.

Prisendringer på korn i jordbruksoppjørene får en tredjedels effekt samme år. Dette skyldes at norsk korn til kraftfôr normalt ikke blir tatt i bruk før i september måned i produksjonsåret.

Gjennomsnittlig pris per 100 kg, ekskl. småsekktilllegg, rabatter og bonus, for alt innkjøpt kraftfôr steg fra 378 kr i 2017 til 386 kr i 2018 og er beregnet til 389 kr per 100 kr i 2019.

Detaljert oversikt over prisutvikling og kostnadsutvikling for de enkelte innkjøpte fôrslagene for årene 2017, 2018 og 2019 er gitt i vedleggstabellene 3.2 og 3.3.

5.2.3 Såfrø og planter

Posten omfatter innkjøpt såkorn og norskprodusert og importert frø av engvekster, rotvekster og grønnsaker. Importerte blomsterløker, knoller og planteskoleartikler som stauder, busker og podekvister hører også med her. Oppgaver fra Landbruksdirektoratet viser jordbrukets innkjøp av såkorn gjennom såvarefirmaene.

Sum kostnader for posten «såfrø og planter» er beregnet til 1 151 mill. kr i 2018 og 1 133 mill. kr i budsjettåret. Detaljert oversikt over prisutvikling og kostnadsutvikling for de enkelte såfrø- og planteslag for årene 2017, 2018 og 2019 er gitt i vedleggstabell 3.4.

Tabell 5.7 Kostnader til såfrø og planter

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
<u>Såkkorn</u>								
Tonn	26 573	51 024	60 303	59 537	53 654	54 255	56 662	54 556
Mill. kr	38	125	306	246	254	335	351	361
Oljefrø, mill. kr.	0,4	0,4	1,3	2,0	1,8	2,5	3,5	7,4
Erter, mill. kr.					3,4	2,8	3,3	3,8
Engfrø, mill. kr	8	26	100	111	108	132	158	146
Rotvekst- og grønnsakfrø, mill. kr	1,3	5	18	30	57	84	93	93
Statskontrollerte settepoteter ¹ mill. kr					39	67	79	78
Plantearter, løk, knoller, andre frø mv, mill. kr	17	57	104	247	352	439	463	444
Sum såfrø og planter, mill. kr	65	214	533	643	815	1 062	1 151	1 133

1) Fra og med 2000

5.2.4 Energi og smøremidler

Tabell 5.8 viser kostnadene til energi og smøremidler.

Kostnadene til elektrisk kraft kan variere mye på grunn av prisendringer. Kostnaden er justert opp etter ny SSB-undersøkelse i 2018 og er antatt å bli 1 461 mill. kr i 2019.

For diesel er forbruket nokså jevnt og kostnaden varierer med prisen. Prisen gikk opp 14,1 prosent i 2018 men ventes å gå ned 1,8 prosent i budsjettåret.

Kostnadene til fyringsolje i veksthus avhenger sterkt av prisforholdet mellom fyringsolje og elektrisk kraft. Energiformen gass inngår i fyringskostnadene i veksthus.

Tabell 5.8 Kostnader til energi og smøremidler. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Diesel	23	102	271	306	833	1 111	1 267	1 245
Elektrisk energi	42	127	501	588	1 246	1 241	1 567	1 461
Annet (fyringsolje, bioenergi, gass, bensin, smøremidler mv.)	65	170	233	234	414	368	355	393
Sum energi og smøremidler	130	399	1 004	1 128	2 493	2 720	3 189	3 099

5.2.5 Andre kostnader

«Andre kostnader» omfatter de ikke-varige kostnadene i jordbruket som ikke er tatt med som egne poster andre steder i Totalkalkylen. Noen av de største enkeltpostene er kort omtalt nedenfor. Et mer detaljert bilde av «Andre kostnader» for årene 2017, 2018 og 2019 finnes i vedleggstabell 3.6.

Tabell 5.9 Andre kostnader. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Planteproduksjon	113	359	845	911	1 236	1 598	1 573	1 610
Husdyrproduksjon	149	391	666	802	1 217	1 587	1 713	1 736
Bygninger, maskiner, tekn. utstyr, admin., kjøp av tjenester mm.	183	441	1 121	1 259	1 697	2 107	1 744	2 005
Sum	445	1 191	2 632	2 972	4 150	5 292	5 030	5 351

Kostnader ved planteproduksjon

Plastfolie i jordbruk utenom hagebruk benyttes først og fremst til rundballer og til ammoniakkbehandling av halm. Kostnaden til plastfolie i den delen av jordbruket som ikke regnes som hagebruk, er budsjettet til 424 mill. kr i 2019.

Kostnadene til *emballasje i hagebruket* omfatter sortering, pakking og emballasje av hagebruksprodukter. Dette har motstykke i prisene på inntektssiden.

Beregningen av *plantevernmidler* er basert på Mattilsynets statistikk over salg fra detaljist. Det korrigeres for hamstring dersom resultatene er påvirket av for eksempel avgiftsøkninger. For 2017 og 2018 er kostnaden beregnet til henholdsvis 388 og 324 mill. kr. For budsjettåret er kostnaden beregnet til 381 mill. kr.

Bruk av *ensileringsmidler* innebar en kostnad på 88 mill. kr i 2017 og i 2018 90 mill. kr. I budsjettåret er det regnet med 94 mill. kr. Over tid har det vært en volumnedgang.

Kostnader i husdyrholdet

Kostnadene til *veterinær* har økt over tid til tross for nedgang i antall besøk. Dette skyldes prisstigning på veterinærbehandlinger, men også økende besetningsstørrelse. Postens totalbeløp er 438 mill. kr i 2017 og 441 mill. kr i 2018. Budsjettanslaget for 2019 er på 449 mill. kr.

For *medisin til dyr* er jordbrukets kostnadstall for 2017, 2018 og 2019 på henholdsvis 414 mill. kr, 437 mill. kr og 471 mill. kr.

Til sammen er *inseminering av storfe og gris* bokført med en kostnad på 346 mill. kr i 2017 og 348 mill. kr i 2018. Anslaget for budsjettåret er på 345 mill. kr. Ca. 80 prosent av kostnadene til inseminering gjelder storfeholdet.

Frakt av kraftfôr er kostnadsberegnet til 338 mill. kr for 2017, 360 mill. kr for 2018 og 365 mill. kr for 2019. Den langsiktige økningen skyldes både mengde og prisøkning.

Forsikring

Beregningene som er basert på netto forsikringskostnader, kan variere mye pga. varierende utbetalinger mellom år. *Nettokostnaden ved forsikring av maskiner og annet driftsløse* er budsjettert til 126 mill. kr, mens tilsvarende for *husdyrforsikringer* er 23 mill. kr og for *driftsbygninger* 235 mill. kr.

Kostnader til administrasjon, kjøp av tjenester med mer

Antall regnskap synker jevnt fra år til år, mens prisen per regnskap har hatt en klart økende tendens. Prisøkningen har også sammenheng med økende produksjon på de gjenværende jordbruksbedriftene. For 2019 er regnskapskostnadene beregnet til 556 mill. kr.

Kostnadene til teletjenester i jordbruket har sunket de siste årene. Dette henger sammen med færre bønder og lavere priser på teletjenester, mens økt bruk av teletjenester per jordbruksbedrift trekker noe i motsatt retning.

Under «Andre kostnader» gjøres et *verdipåslag* på 12,8 prosent som skal ta hensyn til andre ikke-spesifiserte poster. Verdipåslaget blir 601 mill. kr i budsjettåret 2019.

To ulike *velferdsordninger* blir kostnadsført som motposter til statstilskudd. Det gjelder utgifter til sykelønnsordning og administrasjonstilskudd til avløserlag. Summen for disse ordningene er budsjettert til 57,8 mill. kr i 2019.

5.2.6 Vedlikehold

Beregningen av vedlikeholdet er basert på bl.a. SSBs landbruksundersøkelser, sist i 2017. Undersøkelsene gir «fastpunkter» for den serien som regnes fram. Tabellen under viser utviklingen i vedlikeholdskostnadene fordelt på bygninger, maskiner og redskaper og biler. Bygningsvedlikeholdet utgjør mer enn 2/3 av total vedlikeholdskostnad.

Med resultatene fra SSBs undersøkelser som basis, har vedlikeholdskostnadene for maskiner og redskaper vært framregnet på grunnlag av utviklingen for traktorbestanden. Fra og med beregningen til Totalkalkylen for 2009, har prisutviklingen fulgt lønnsutviklingen i industrien.

Med hensyn på kostnadene til vedlikehold på driftsbygninger, benytter nemnda vedlikeholdskostnadene i driftsgranskingene samt antallet bruk i Totalkalkylen som framregningsgrunnlag mellom tellingsårene.

Vedlikeholdet for biler er basert på SSBs tellinger, sist i 2017.

Tabell 5.10 Vedlikehold. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Bygninger	102	326	585	598	1 196	1 724	1 749	1 766
Maskiner og redskaper	19	163	426	367	375	405	409	415
Biler	26	50	59	57	109	142	136	131
Sum vedlikehold	147	539	1 070	1 022	1 680	2 272	2 295	2 312

5.3 Leasing

I Totalkalkylen er det registrert over tegnede leasingkontrakter fra 1991. Før 1990 er det regnet med at leasing talte lite og kostnadene inngår i kapitalslit og rentekostnadene.

Ved beregningen av kostnadene til leasing blir avdragsdelen av kostnadene beregnet tilsvarende som kapitalslitet for kjøpte maskiner, dvs. ved saldoavskrivning over levetiden.

Beregningsprinsippet medfører at leasingavtalene i Totalkalkylen blir behandlet som finansiell leasing (en finansieringsmåte). Skattemessig og i nasjonalregnskapet blir leasing i jordbruket behandlet som operasjonell leasing (ren leie). Føringsmessig er det lagt opp til at kostnadsutviklingen mellom år i Totalkalkylen skal være uavhengig av om maskinutstyr kjøpes (eies) eller leases (leies).

Den sterke økningen for tegninger av leiekontrakter en har hatt, medfører at kostnadene ved leasing er fordoblet flere ganger i de senere årene.

Kostnadene for 2018 er beregnet til 1 886 mill. kr mot 1 770 mill. kr for 2017. Det er avskrivningsdelen av leasingkostnaden som øker, også renten øker noe. Det er regnet med en fortsatt økning for kostnadene ved leasing til 2 072 mill. kr for 2019.

Tabell 5.11 Kostnader ved leasing. Mill. kr

	Sum tegnede leiekontrakter	Kapitalslit A	Renter B	Effekt av Finansiering C	Sum beregnet leasingkostnad D=A+B-C
1990	**	11	4	1	14
1995	185	38	8	3	43
2000	191	88	22	10	100
2005	1 287	381	52	21	412
2010	1 332	902	160	80	982
2012	1 946	1 098	169	27	1 240
2013	1 908	1 194	164	77	1 281
2014	2 106	1 303	158	78	1 382
2015	2 317	1 422	150	86	1 486
2016	2 537	1 573	144	156	1 560
2017	2 682	1 702	156	88	1 770
2018*	2 879	1 855	170	139	1 886
2019**	2 982	1 999	197	124	2 072

5.4 Investeringer og kapitalslit

5.4.1 Innledning

Under denne posten beregnes bruttoinvesteringer i avskrivbare og ikke avskrivbare driftsmidler og kapitalslit. De varige kostnadene, eller kapitalslitet, omfatter de årlige kostnadene som skal dekke verdiforringelsen av de avskrivbare investeringene og større reparasjoner på jordbrukets driftsbygninger, maskiner og redskaper, biler, grøfter og hydrotekniske anlegg.

5.4.2 Bruttoinvesteringer

Tabell 5.12 viser bruttoinvesteringene i jordbruket.

Tabell 5.12 Investeringer i jordbruket. Løpende priser. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Driftsbygninger	404	1 592	2 309	1 758	4 536	5 211	4 839	4 631
Maskiner og redskaper	495	1 745	1 993	2 665	2 383	2 059	1 892	1 887
Biler	26	70	156	139	95	58	56	60
Grøfter ¹	67	123	83	146	279	246	345	313
Nydyrking ²	57	151	62	60	128	170	175	179
Senking og kanalisering ²	5	70	37					
Planering ²	..	22	3					
Sum investeringer	1 054	3 773	4 646	4 751	7 420	7 744	7 307	7 069
<i>herav i avskrivbare driftsmidler</i>	<i>992</i>	<i>3 530</i>	<i>4 543</i>	<i>4 707</i>	<i>7 292</i>	<i>7 574</i>	<i>7 132</i>	<i>6 890</i>

1) Inkl. hydrotekniske anlegg fra 1989

2) Det beregnes ikke kapitalslit av disse investeringene

Tabell 5.13 Investeringer i jordbruket i 2017-priser. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Driftsbygninger	7 391	9 864	5 859	3 306	5 562	5 211	4 684	4 365
Maskiner og redskaper	6 487	7 126	4 303	4 485	2 991	2 059	1 797	1 722
Biler	205	215	224	168	101	58	55	57
Grøfter ¹	684	552	219	281	340	246	334	295
Nydyrking ²	499	545	141	81	155	170	170	170
Senking og kanalisering ²	37	184	48	–				
Planering ²	..	41	2					
Sum investeringer	15 267	18 302	10 745	8 321	9 149	7 744	7 039	6 608
<i>herav i avskrivbare driftsmidler</i>	<i>14 768</i>	<i>17 757</i>	<i>10 604</i>	<i>8 240</i>	<i>8 994</i>	<i>7 574</i>	<i>6 869</i>	<i>6 438</i>

1) Inkl. hydrotekniske anlegg fra 1989

2) Det beregnes ikke kapitalslit av disse investeringene

De samlede bruttoinvesteringer i løpende priser i jordbruket går fram av tabell 5.12. Tabell 5.13 viser investeringene i faste priser og gir dermed uttrykk for den volummessige endringen i investeringene.

Etter et høyt nivå på siste halvdel av 1970-årene, kulminerte bygningsinvesteringene tidlig på 1980-tallet. Senere var det, med noen unntak, nedgang i investeringene til utpå 90-tallet med utflating deretter. De seinere årene har investeringene i driftsbygninger ligget på 4-5 mrd. kr årlig.

Bruttoinvesteringene i maskiner har variert noe rundt 2 mrd. kr. årlig de seinere årene. Relativt jevnt investeringsnivå må ses i sammenheng med at inngåtte leiekontrakter (leasing) har økt og ligger på 2,5-3,0 mrd. kr. pr. år for de siste årene. Til tross for økt omfang av leasing har det volummessig vært en nedgang i maskininvesteringene. Dette kan sees i sammenheng med en sterk nedgang i bedriftstallet. Økende bedriftsstørrelse resulterer i større investeringer per bedrift.

Tabell 5.14 Prisutviklingen på investeringsgrupper. prosentvis økning per år

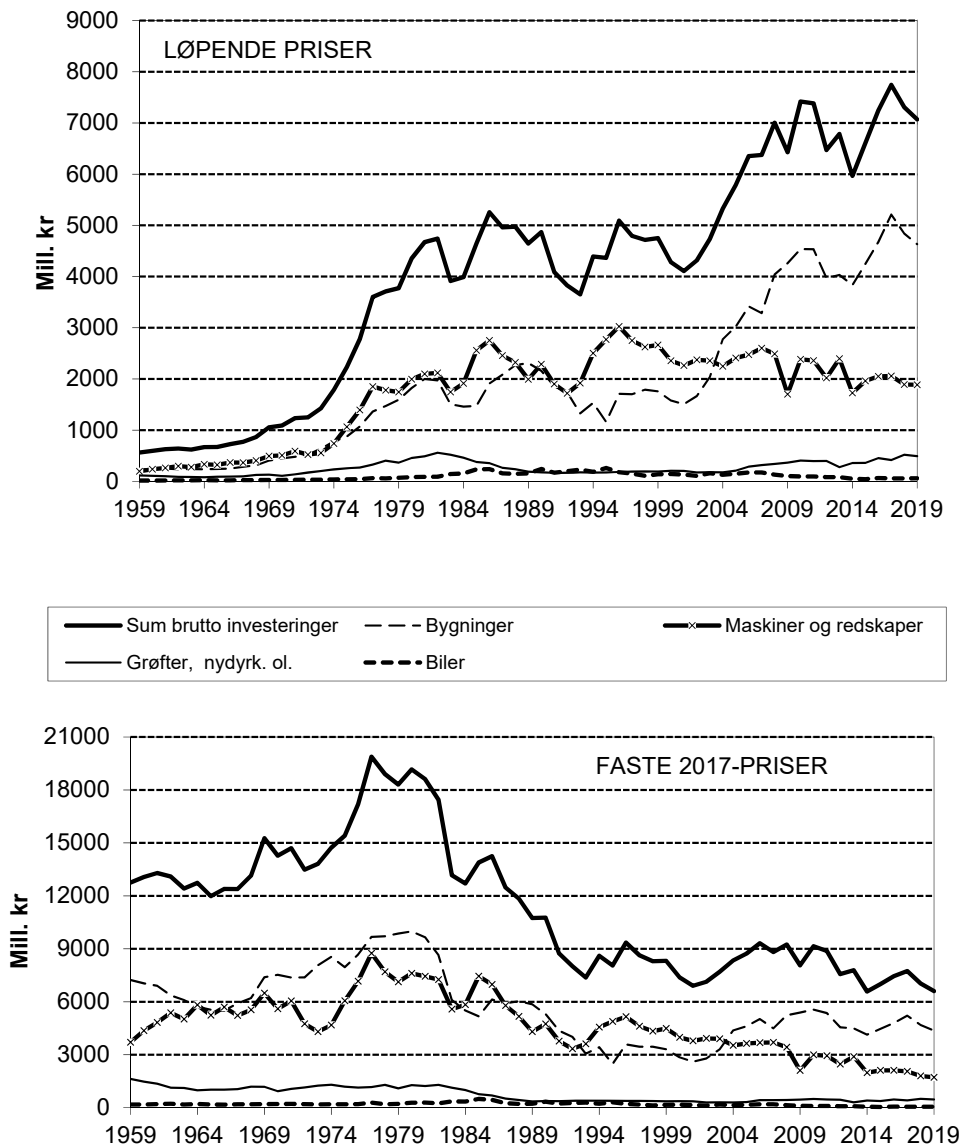
	1969– 1979 ¹	1979– 1989 ¹	1989– 1999 ¹	1999– 2009 ¹	2009– 2015	2017	2018*	2019**
Bygninger	11,4	9,3	3,0	4,0	3,1	2,7	3,3	2,7
Maskiner og redskaper	12,4	6,6	2,5	3,1	2,4	3,2	5,3	4,1
Biler	9,9	7,9	1,8	1,2	0,8	1,7	2,8	2,3
Grøfting	8,6	5,8	2,8	4,3	2,7	3,3	2,7	2,7
Nydyrking ekskl. grønning	10,6	2,6						
Senking og kanalisering	11,9	1,7						

1) Gjennomsnittlig økning per år

Omfanget av nydyrking, planering, senking og kanalisering er såpass begrenset at grunnlaget for å lage en representativ prisindeks for dette mangler. Prisindeksen for maskiner og redskaper utarbeides av NIBIO. For grønning settes prisutviklingen fra 2010 lik utviklingen for bygninger.

Ved prisanslagene for maskiner for budsjettåret har BFJ lagt til grunn de prisendringer som gjaldt fram til beregningstidspunktet for Totalkalkylen. Det er ikke tatt hensyn til senere endringer for eksempel i kronekurs.

Valutakursene er særlig avgjørende for prisutviklingen for maskiner. De fleste landbruksmaskinene importeres fra Euro-landene, Danmark og Sverige.

Figur 5.4 Bruttoinvesteringer i jordbruket i løpende og faste priser

Generelt om investeringsberegningene

Investeringsberegningene for bygninger, biler og grøfter bygger på resultater fra Statistisk sentralbyrås landbrukstillinger/-undersøkelser, sist i 2017 for året 2016. For maskiner og redskaper benyttes antallet førstegangsregistrerte traktorer, importstatistikk og oppgaver fra forhandlere og fabrikanter. SSBs landbrukstillinger/-undersøkelser benyttes for vurdering av beregningene og avansepåslag.

Investeringer i driftsbygninger

Mellom SSBs tellinger benyttes SSBs tall for arealet av igangsatte bygg som framregningsgrunnlag.

Investeringene i driftsbygninger er delt i to; bygningsdel og tekniske installasjoner. I 2017 utgjorde investeringer i tekniske installasjoner ca. 41 prosent av totalinvesteringene i bygninger iflg. SSB.

SSBs tellinger i 2009, 2012, 2015 og 2017 viser at investeringene i melkeproduksjon har økt litt over tid og var på 23 prosent av totalinvesteringene i 2017. Investeringene i kjøttproduksjon på storfe har også økt og var på 18 prosent. Kraftfôrproduksjonene svin og fjørfe har hatt en nedgang fra rundt 30 til i overkant av 20 prosent i 2017 mens sau har økt fra 10 prosent til oppunder 20 prosent i 2017. Kornproduksjon varierer rundt 10 prosent mens andre driftsformer ligger rundt 15 prosent andel.

Som prisindeks for bygningsinvesteringer benyttes fra og med 1999 SSBs byggekostnadsindeks for boliger. Denne steg med 2,7 prosent i 2017 og 3,3 prosent i 2018. For 2019 har BFJ regnet med en prisstigning på 2,7 prosent.

Investeringer i maskiner og redskaper

Beregningen bygger på oppgaver antall førstegangsregistrerte traktorer fra Vegdirektoratets motorvognregister, SSBs importstatistikk, landbruksmaskinprodusenter og forhandlere. For prisutviklingen på maskiner blir NIBIOs maskinkostnadsindeks lagt til grunn. Beregningene blir vurdert på grunnlag av SSBs investeringstillinger.

Investeringer i maskiner og redskaper er ekskl. tegnede leiekontrakter ved leasing. Leasingkostnader føres som en egen kostnadspost.

Tas de tegnede leiekontraktene (leasing) med, er investeringene så godt som uendret i 2018 mot en økning på 3,3 prosent året før. For budsjettåret er det regnet med en økning på 2,1 prosent.

Verdien av investeringer i traktorer falt 3,7 prosent i 2018, mens det for øvrige landbruksmaskiner og skurtreskere var en økning på henholdsvis 1,4 og 22 prosent. Antall solgte traktorer gikk ned 17 prosent fra 2010 til 2018. Fra 2017 til 2018 gikk salget av traktorer ned med 7,2 prosent.

For øvrige importerte maskiner har det vært en økning i salget hvert år fra 2012 fram til 2016, men det var en nedgang på 1,7 prosent i 2017 og opp 1,4 prosent i 2018. For

skurtreskere ble verdien av salget halvert i 2014, men økte igjen i 2015 og 2016 med 150 prosent. I 2018 var det en økning i salget på 22 prosent.

Statistikken viser at det kan være en økning i verdien selv med små endringer eller nedgang i antallet maskiner. Dette tyder på en betydelig forskyvning mot større og dyrere maskiner.

Oppgaver over innenlandsomsetningen av norskproduserte maskiner fra de største fabrikkene viser også svingninger.

Antall traktorer og skurtreskere blir fastsatt på grunnlag av SSBs fullstendige jordbrukstillinger og utvalgstillinger, sist for 2012. Mellom tellingsårene blir antall traktorer framregnet på grunnlag av importtallene, utviklingen i antall jordbruksbedrifter og antall traktorer etter næring per 31.12 ifølge Motorvognregisteret. Antall skurtreskere framregnes med basis i endringene mellom tellingsårene og importtallene. Utviklingen i antall traktorer og skurtreskere i jordbruket ved utgangen av hvert år, går fram av tabell 5.15.

Tabell 5.15 Antall traktorer og skurtreskere i jordbruket

År	Traktorer		Skurtreskere	
	Import/1 gangsreg. ¹	Per 31.12.	Import ²	Per 31.12.
1959	5 234	47 250	519	5 116
1969	7 218	88 470	645	10 881
1979	5 697	130 735	977	16 360
1989	2 672	158 000	139	17 100
1999	2 987	134 000	220 (209)	13 800
2010	2 660	106 000	122 (42)	10 700
2011	3 042	104 000	128 (-3)	10 500
2012	2 833	102 000	183 (38)	
2013	2 954	100 000	144 (3)	
2014	2 286	99 000	73 (-93)	
2015	2 290	96 000	125 (-48)	
2016	2 220	94 000	154 (8)	
2017	2 395	92 000	164 (11)	
2018*	2 228	91 000	167 (2)	
2019**	2 234	89 000	84 (-71)	

1) Beregnet nettoimportert tom. 2005, 1 gangsreg. fom. 2006

2) Bruttoimport etter 1995, nettoimport i parentes

Pga. eksport av eldre treskere vil nettoimporten av treskere være en del lavere enn bruttoimport og negativ i enkelte år.

Investeringer i biler

Mellom SSBs tellingsresultater framregnes investeringsserien med utviklingen i antallet nyregistrerte nyttekjøretøyer i primærnæringer fra Vegdirektoratet, samt SSBs konsumprisindeks for kjøp av transportmidler.

Investeringer i grøfter og hydrotekniske anlegg

Fom. 2013 bygger grøftet areal på statistikk fra grøftetilskuddet på tidligere grøftet jord samt SSBs investeringsundersøkelse for grøfter fra 2017. Grøftet areal ligger nå på ca. 50 000 daa årlig.

Investeringer i hydrotekniske anlegg er slått sammen med investeringer i grøfter. Det regnes med samme levetid og kostnadsutvikling som for grøfter.

Investeringer i jordkapital

Det beregnes ikke kapitalslit på investeringer i jordkapital utenom grøfter og hydrotekniske anlegg, dvs. nydyrking, senking, kanalisering og planering. Investeringene til slike formål er også tatt med i tabell 5.12. Det årlige nydyrkede arealet er satt til 23 000 daa for årene 2017, 2018 og 2019.

5.4.3 Kapitalslit

Kapitalslitet beregnes etter saldoprinsippet.

Beregningene er basert på en anslått kapitalmengde i året 1959 og tidsserier for bruttoinvesteringer i årene deretter.

Kapitalmengdene korrigeres for kapital på bruk som går ut av drift. Saldoen inflasjonsjusteres med konsumprisindeksen. Valget av konsumprisindeksen i stedet for spesialindekser er i hovedsak begrunnet med to forhold: For det første benyttes Totalkalkylen i stor grad i en inntekts- og levekårssammenligning mellom bønder og andre grupper i samfunnet. En har antatt at en justering med konsumprisindeksen er det beste for å anslå utvikling i den kjøpekraft jordbruket gir grunnlag for. For det andre er grunnlaget for konsumprisindeksen bedre enn grunnlaget for spesialindeksene.

Konsumprisindeksen økte med 1,8 prosent i 2017 og med 2,7 prosent i 2018. For 2019 er det på grunnlag av SSBs rapport om konjunkturtendensene fra mars i år, regnet med en økning på 2,3 prosent.

Kapitalmengden på bruk ut av drift er anslått blant annet på grunnlag av opplysninger om bygninger og maskiner på driftsenheter som har gått ut av drift siden 1979. Det er regnet med at kapitalmengden per jordbruksbedrift som går ut av drift tilsvarende henholdsvis 30 prosent og 25 prosent av gjennomsnittlig kapitalsaldo per jordbruksbedrift for bygninger og maskiner.

Avskrivingssatsene i Totalkalkylen går fram av tabell 5.16. Totalkalkylens avskrivings-satser skal gjenspeile den driftsmessige levetiden av et driftsmiddel. Driftsmessige satser vil kunne avvike fra skattemessige satser.

Tabell 5.16 Avskrivingssetter i Totalkalkylen. prosent

Driftsbygninger		Maskiner og redskaper	Grøfter og hydrotekn. anl.	Biler
Bygningsdel	Tekn. inst.			
4,0	10,0	10,0	6,06	13,3

Beregnet kapitalslit for driftsmidler i Totalkalkylen går fram av tabell 5.17.

Tabell 5.17 Kapitalslit i jordbruket. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2017	2018*	2019**
Driftsbygninger ¹	240	771	1 885	1 988	2 760	3 685	3 850	3 978
Maskiner og redsk.	333	1 217	2 711	2 806	2 678	2 543	2 530	2 508
Biler	21	56	178	198	165	112	108	103
Grøfter ²	47	113	228	212	243	284	299	313
Sum kapitalslit	640	2 158	5 002	5 203	5 846	6 624	6 788	6 902

1) Inkl. tekniske installasjoner

2) Inklusiv hydrotekniske anlegg fra 1989

5.4.4 Bokført kapital

Bokført kapital beregnes etter to prinsipper: «Historisk-kost» og «Prisjustert saldoverdi».

Etter «historisk-kost-prinsippet» er kapitalen i jordbruket beregnet til 139 mrd. kr for 2018. Fratrullet lånekapitalen på 61 mrd. kr gir dette en egenkapital på 79 mrd. kr.

Ved «historisk-kost-prinsippet» er det for de avskrivbare driftsmidlene og jordkapitalen, nyttet historiske kostpriser (priser på anskaffelsestidspunktet) hentet fra statusverdiene i NIBIOs driftsgranskinger. Ved beregningene i driftsgranskningene nyttes lineær avskrivning.

For verdien av jord legges statusverdiene pr. da eid jord i Driftsgranskningene til grunn for all jord i Totalkalkylen.

Husdyrkapitalen har vært fastsatt etter verdien i åpningsstatus i Totalkalkylen og beregnes i nominelle priser. For ikke varige produksjonsmidler blir halvparten verdi-beregnet som kapital (nominelle priser).

Ved beregning på grunnlag av de prisjusterte saldoverdiene fra kapitalslitsberegningen i Totalkalkylen, tas det hensyn til verdiøkningen av den avskrivbare kapitalen som følge av prisøkningen. I Totalkalkylen nyttes dessuten saldoavskrivninger. Beregningen gir en total kapital på 159 mrd. kr for 2018. Fratrullet lånekapital, gir dette en egenkapital på 98 mrd. kr.

I vedleggstabell 3.13.1 og 3.13.2 er de to beregningsprinsippene av kapitalen i jordbruket lagt til grunn. Disse er med først og fremst med pga. opplysningsverdien av å vise kapitalen i jordbruket sammenstilt.

Avvikene mellom de to beregningene skyldes de to forskjellige prinsippene for verdsetting av realkapitalen samt ulike avskrivningsprinsipper og avskrivningstid.

Kapitalberegningene det er gjort rede for foran avviker noe fra Statistisk sentralbyrås beregninger i nasjonalregnskapet. SSB nytter spesifikke indekser ved prisjusteringen for de forskjellige avskrivbare driftsmidlene. Kapitalen for jordbruket i nasjonalregnskapet omfatter dessuten ikke jord- og vareinnsats, foruten at dyre- og plantekapitalen beregnes forskjellig.

5.5 Rentekostnader på lånt kapital

I Totalkalkylen beregnes lånekostnaden som lånekostnad ved realrente. Dette har sammenheng med at saldogrunnlaget i kapitalslitsberegningen i Totalkalkylen prisjusteres hvert år. Realrenten framkommer som nominell rentekostnad fratrukket prisstigningen («effekt av finansiering»). Samlet jordbruksgjeld er i 2019 budsjettert til 62,3 mrd. kr. En prosent endring i jordbrukets realrente vil derved endre kostnaden med 623 mill. kr. Bruk av realrente må ses sammen med beregningen av kapitalkostnadene, se avsnittet «effekt av finansiering» under.

Tabell 5.18 viser gjeld, rentekostnad og renteprosenten for samlede utlån i jordbruket, splittet på investeringslån, rentebærende IN-lån og lån fra andre långivere.

Tabell 5.18 Rentekostnader på lånt kapital

	1979	1990	2000	2010	2017	2018*	2019**
IN-lån, mill. kr		3 725	2 004	3 048	4 324	4 272	4 173
Rentesats, prosent		13,10	5,95	3,88	2,72	2,70	3,12
Rentekostnad, mill. kr		488,0	119,2	118,3	117,6	115,3	130,2
Investeringslån, mill. kr		1 456	1 494	885	218	157	106
Rentesats, prosent		0	0	0	0	0	0
Rentekostnad, mill. kr		0	0	0	0	0	0
Andre lån, mill. kr		17 197	21 982	40 006	55 405	56 239	58 043
Rentesats, prosent		5,76	6,56	4,01	3,23	3,22	3,71
Rentekostnad, mill. kr		2 032	1 442	1 631	1 790	1 811	2 153
Sum lånt kapital, mill. kr	7 861	22 378	25 480	44 599	59 947	60 668	62 322
Nominell rente, prosent	8,14	11,26	6,13	4,00	3,18	3,18	3,66
Sum lånekostnad nominell rente, mill. kr	639	2 520	1 561	1 749	1 907	1 926	2 284
– Effekt av finansiering, mill. kr	379	919	797	1 091	1 099	1 668	1 433
Sum lånekostnad realrente, mill. kr	260	1 602	764	658	808	259	850
Realrente, prosent	3,31	7,16	3,00	1,47	1,35	0,43	1,36

Beregning av nominelle rentekostnader

Beregningene av rentekostnadene er basert på data fra skattestatistikken over betalte renter og samlet gjeld hvert år, sist for året 2017. Oppgavene er basert på enkeltpersonforetak og ansvarlige selskap, som ANS og DA, og aksjeselskap (AS) i jordbruket i produksjonstilskuddsstatistikken. Det gjøres tillegg for ikke-søkere. Siden skattestatistikken omfatter alle rentekostnader og lån for husholdningene, beregnes kun gjeld knyttet til jordbruket som næring. Dette gjøres ved å ta utgangspunkt i fordelingen av statusverdier i jordbruk, privat, skogbruk og andre næringer i driftsgranskingene.

Samlet gjeld omfatter også, i den grad det er ført opp, skyldig merverdi- og investeringsavgift og skattegjeld. Slik gjeld trekkes ut av gjeldsmassen. Dette påvirker kun gjeldsnivået, ikke rentekostnadene, siden det ikke er renter på slik gjeld.

En del brukere har et betydelig omfang av næringsvirksomhet utenom det tradisjonelle jordbruket. Siden den del av totalgjelda som skal belastes jordbruket er regnet ut på bakgrunn av statusverdier for jordbruk, privat, skogbruk og annen næringsvirksomhet i driftsgranskingene, må en regne med at slik gjeld er underrepresentert i driftsgranskingene siden dette materialet omfatter mer yrkesaktivt drevne bruk enn gjennomsnittsbrukene i totaljordbruket. For å unngå at for mye gjeld og renter knyttet til annen næringsvirksomhet kommer med, korrigeres det derfor for dette ved å redusere de totale gjeld og rentekostnadene med 3,5 prosent.

Gjeld og renter for foreløpig regnskapsår og budsjettåret beregnes på grunnlag av tallene for 2017. Gjelda beregnes på grunnlag av investeringsutviklingen ifølge Totalkalkylen. Renta for foreløpig regnskapsår er basert på oppgaver fra Statistisk sentralbyrå og Innovasjon Norge. For budsjettåret er renta beregnet med utgangspunkt i anslag for utlånsrente for rammelån i «Konjunkturtrendensene nr. 1/2019» fra Statistisk sentralbyrå. Denne er anslått til å være 2,6 prosent i 2018 og 3,0 prosent i 2019.

Effekt av finansiering

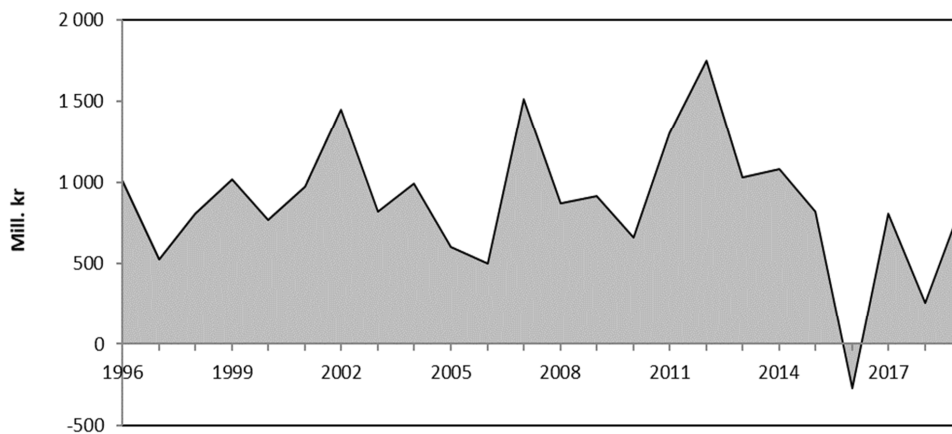
I Totalkalkylen utgiftsføres de nominelle rentekostnadene (betalte renter) mens en inntektsfører en effekt av finansiering. Dette gjøres fordi en i kapitalslitsberegningen prisjusterer hele kapitalsaldoen med konsumprisindeksen. Når kapitalslitet er regnet i årets pengeverdi, oppstår det en prisstigningsgevinst på den lånte delen av kapitalen. Effekt av finansiering som inntektsføres for å finne realrentekostnaden er regnet slik:

Effekt av finansiering = lånt kapital * prosentvis økning i konsumprisindeksen/100.

Realrentekostnader er lik registrerte, nominelle, rentekostnader minus effekt av finansiering.

Effekt av finansiering kan endres mye mellom år ettersom veksten i konsumprisindeksen varierer. I normaliserte regnskaper er effekt av finansiering glattet ved å legge til grunn gjennomsnittet av det enkelte og de to foregående års prisvekst.

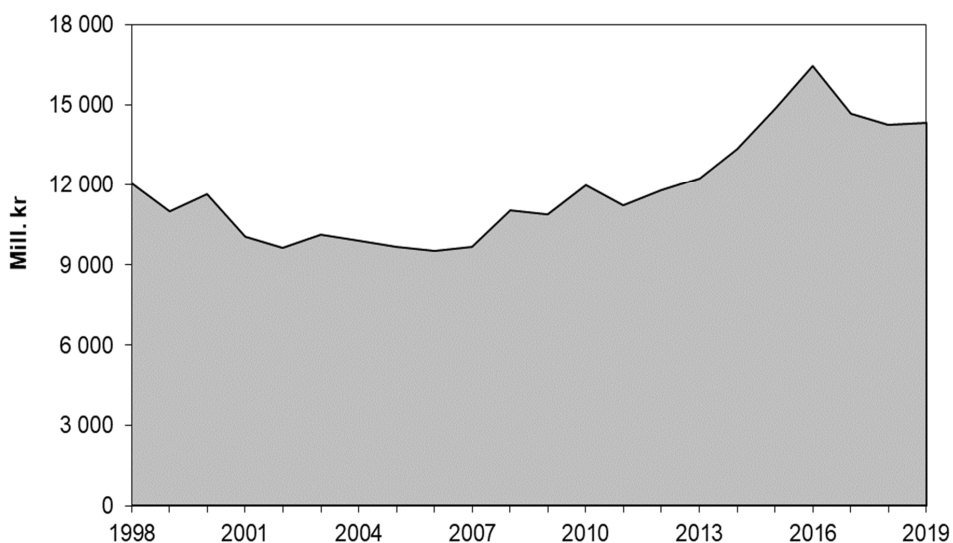
Figur 5.5 gir utviklingen i realrentekostnadene.

Figur 5.5 Sum realrentekostnader. 1995–2019

6 Det økonomiske resultat

6.1 Innledning

Figur 6.1 Registrerte regnskaper. Vederlag til arbeid og egenkapital. 1998–2019

I tabell 6.3 er det gitt et sammendrag av årets totalkalkyleberegninger. Sum produksjonsinntekter minus sum kostnader pluss direkte tilskudd utgjør det samlede vederlag for det arbeid og den realkapital som er lagt ned i jordbruket i Norge. Vederlaget gjelder da leid arbeid, brukerens og familiens arbeid og all kapital, inklusiv lånefinansiert. Ved å trekke realrenter på lånt kapital, jf. kap. 5.5, fra samlet vederlag til alt arbeid og kapital, får en igjen vederlaget til arbeid og egenkapital.

6.2 Totalkalkylen og skatt

Jordbruksfradraget regnes separat for registrert og normalisert regnskap.

Tabell 6.1 Virkningen av jordbruksfradraget i registrerte regnskaper

	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**	
							F. avt. E. avt.
Effektivt jordbr.fradrag, mill. kr.	3 124	3 150	3 060	3 031	2 841	2 923	2 770
Spart skatt, mill. kroner	844	851	765	727	653	643	653
Tilsv. innt.verdi før skatt, mill. kr	1 376	1 388	1 288	1 219	1 093	1 072	1 089
Antall årsverk	47 650	47 200	46 750	46 300	45 650	45 000	45 000
Inntektseffekt per årsverk, kr.	28 900	29 400	27 500	26 300	23 900	23 800	24 200
Utnyttelsesgrad	44 %	45 %	45 %	45 %	43 %	43 %	44 %
Antall jordbruksbedrifter	43 022	42 018	41 121	40 338	39 621	38 949	38 949
Endr. ant. jordbr. bedr. fra 17					-1,78	-3,44	-3,44
Vederlag til arb. og kap. reg (A)	14 439	15 693	16 221	15 505	14 534	14 963	15 203
Vederlag arb. og kap./j.bedr.				384 369	366 833	384 163	390 331
Endring i vederlag fra 2017					-4,56	-0,05	1,55 %

Tabell 6.2 Virkningen av jordbruksfradraget i normaliserte regnskaper

	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**	
							F. avt. E. avt.
Effektivt jordbr.fradr, mill. kr.	3 084	3 080	2 935	3 009	2 984	2 863	2 910
Spart skatt, mill. kroner	833	832	734	722	686	630	640
Tilsv. innt.verdi før skatt, mill. kr	1 358	1 357	1 235	1 210	1 148	1 050	1 067
Antall årsverk	47 650	47 200	46 750	46 300	45 650	45 000	45 000
Inntektseffekt per årsverk, kr.	28 500	28 700	26 400	26 100	25 100	23 300	23 700
Utnyttelsesgrad	44 %	45 %	45 %	45 %	44 %	43 %	43 %
Antall jordbruksbedrifter	43 022	42 018	41 121	40 338	39 621	38 949	38 949
Endring i ant. j.bedr. fra 17					-1,78	-3,44	-3,44
Vederlag arb. og kap. reg (A)	14 439	15 693	16 221	15 505	14 534	14 963	15 203
Vederlag arb. og kap. norm (B)	14 254	15 342	15 561	15 393	15 265	14 655	14 895
Korr.faktor (B/A)	0,9872	0,9776	0,9593	0,9928			
Ved. arb. og kap./j.bedr.				381 600	385 275	376 261	382 423
Endring i vederlag fra 2017					0,96	-1,40	0,22

Totalkalkylen er et sektorregnskap hvor resultatet er målt før skatt.

Fra og med skatteåret 2000 ble det innført et jordbruksfradrag i alminnelig inntekt for skatteyttere med positiv næringsinntekt fra jordbruket.

I beregningene er det regnet med 37 prosent marginalsatt i gjennomsnitt for skatteytterne med jordbruksfradrag for årene 2000–2005, det er regnet 36 prosent gjennomsnittlig marginalsatt for årene 2006–2010 (satsene for toppskatt ble senket i 2005 og 2006). For 2011 er det regnet 36,3 prosent marginalsatt, mens det er regnet 39,3 prosent marginalsatt for 2012 og 2013 etter økningen av trygdeavgiften. For 2014 og 2015 er det regnet 38,7 prosent marginalsatt etter at skatt på alminnelig inntekt ble redusert ett

prosentpoeng til 27 prosent og trygdeavgiften ble økt 0,4 prosentpoeng. For 2016 er skatt på alminnelig inntekt redusert til 25 prosent og trinnskatt erstatter toppskatt på personinntekt. Det er regnet 40,6 prosent marginalsatt. For 2017 er det 24 prosent skatt på alminnelig inntekt, mens trinnskatten er økt med 0,5 til 0,8 prosentpoeng. Det er regnet 40,3 prosent marginalsatt. For 2018 er skatt på alminnelig inntekt redusert til 23 prosent, mens trinnskatten er økt med 0,5 til 0,9 prosentpoeng. Det er regnet 40,2 prosent marginalsatt. For 2019 er skatt på alminnelig inntekt redusert til 22 prosent, mens trinnskatten er økt med 0,5 – 0,9 prosentpoeng. Det er regnet 40,0 prosent marginalsatt.

Fra 2008 økte det generelle jordbruksfradraget fra 45 000 kr til 54 200 kr, mens det maksimale fradraget er uendret. Det var nødvendig med en jordbruksinntekt på 328 575 kr for å få maksimalt fradrag. Til og med 2011 gjelder samme grenseverdier som for 2008.

Fra 2012 økte det generelle jordbruksfradraget til 63 500 kr og den øvre grensen for fradraget økte fra 142 000 kr til 166 400 kr. Økningen hadde sammenheng med økningen i trygdeavgiften fra 7,8 prosent til 11 prosent. Procentsatsen i fradraget økte fra 32 prosent til 38 prosent. Det er nødvendig med en jordbruksinntekt på 334 289 kr for å få maksimalt fradrag fra og med 2012.

I tabellene ovenfor er det korrigert for at færre jordbruksbedrifter vil nyte godt av jordbruksfradraget i 2018 og 2019 som følge av den årlige nedgangen i antall jordbruksbedrifter. Det er også korrigert for at inntekten per jordbruksbedrift i gjennomsnitt er beregnet å gå ned fra 2017 til 2018 og tilsvarende korrigert for først inntektsoppgang og så nedgang igjen i normaliserte regnskaper. Ved beregningen er det ikke tatt hensyn til eventuelle tillegg ved jordbruksoppjøret i 2019. Skattemeldingsdataene for 2017 viste at om lag 25 prosent av jordbruksbedriftene med jordbruksfradrag hadde over 334 289 kroner i jordbruksinntekt, og ikke oppnår økt jordbruksfradrag ved en inntektsøkning til 2018 og 2019. I 2017 hadde 33 prosent av dem som ellers kunne oppnådd jordbruksfradrag, ikke fradrag fordi jordbruksinntekten var negativ. Totalt hadde om lag 41 prosent av jordbruksbedriftene en jordbruksinntekt mellom 1 og 334 289 kroner, og de fleste av disse vil oppnå en effekt på 38 prosent. Om lag 24 prosent av en inntektsøkning per jordbruksbedrift vil gi grunnlag for økt fradrag i 2018 og i 2019.

Virkningen av jordbruksfradraget er ikke innarbeidet i resten av publikasjonen.

6.3 Vederlag til arbeid og kapital

Vederlaget til arbeid og kapital (faktorinntekten) sank med 971 mill. kr fra 15 505 mill. kr i 2017 til 14 534 mill. kr i 2018. Produksjonsinntektene sank samlet sett med 1 635 mill. kr, mesteparten pga. reduserte korninntekter etter den langvarige tørken. Men erstatninger og økte tilskudd bidro til at inntektene samlet sett økte med 405 mill. kr.

Økning i de aller fleste kostnadene på samlet sett 1 375 forklarer dermed nedgang i vederlaget.

Fra 2018 til 2019 er det beregnet en økning i vederlag til arbeid og kapital på 669 mill. kr til 15 203 mill. kr når endringene ved jordbruksoppjøret i 2019 er innregnet. Inntektene øker 1 025 mill. kr. mens kostnadene øker med 356 mill. kr.

Tabell 6.3 Sammen drag. Totalkalkylen. Mill. kr¹

	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**	
						Før avt.	E. avt.
Korn, erter og oljefrø	3 175	3 492	3 552	3 517	1 934	3 433	3 582
+ Poteter	708	641	814	722	797	852	902
+ Hagebruksprodukter	4 265	4 606	5 114	5 112	5 042	5 197	5 319
+ Sum andre planteprodukter	361	345	333	375	329	465	465
Sum planteprodukter	8 509	9 085	9 813	9 726	8 102	9 948	10 269
Ku- og geitemelk	8 705	9 422	9 486	9 243	9 580	9 189	9 211
+ Kjøtt og fjørfeslakt	11 174	11 716	12 308	12 608	12 697	12 237	12 237
+ Egg	1 028	1 042	1 048	1 112	1 119	1 149	1 149
+ Ull	119	128	149	133	129	125	125
+ Pelsdyr	333	376	301	292	204	236	236
+ Andre husdyrproduksjoner	128	137	184	194	223	222	222
= Sum husdyrprodukter	21 486	22 822	23 476	23 582	23 951	23 157	23 179
Sum plante- og husdyrprod.	29 995	31 906	33 289	33 308	32 053	33 105	33 448
Kjøreinntekter mv.	524	531	554	566	568	574	574
+ Arbeidsinnt. v/investeringer	199	216	248	277	265	264	264
= Sum andre inntekter	724	747	802	842	833	838	838
+ Endringer i buskapsverdi	103	191	219	116	-239	-136	-136
+ Medlemsbonus	189	203	248	238	222	236	236
= Sum produksjonsinntekter	31 011	33 048	34 557	34 504	32 869	34 042	34 386
+ Sum direkte tilskudd	10 741	10 731	10 462	10 341	12 380	11 981	11 889
= Sum inntekter (A)	41 752	43 779	45 019	44 845	45 250	46 022	46 275
Handelsgjødsel og kalk	1 718	1 808	1 866	1 598	1 795	1 855	1 855
+ Innkjøpt kraftfôr	7 057	7 198	7 276	7 431	7 762	7 738	7 751
+ Annet innkjøpt fôr	574	617	574	572	820	595	595
+ Såfrø og planter	931	940	1 040	1 062	1 151	1 133	1 133
+ Sum energi og smøremidler	2 442	2 377	2 445	2 720	3 189	3 099	3 099
+ Andre kostnader	4 973	5 112	5 190	5 292	5 030	5 353	5 351
+ Sum vedlikehold	2 087	2 301	2 373	2 272	2 295	2 312	2 312
= Sum ikke-varige prod.midler	19 782	20 352	20 764	20 946	22 042	22 086	22 097
Sum leasing av maskiner	1 382	1 486	1 560	1 770	1 886	2 072	2 072
+ Kapitalslit	6 147	6 248	6 474	6 624	6 788	6 902	6 902
= Sum kapitalkostnader	7 530	7 735	8 034	8 395	8 674	8 974	8 974
Sum kostnader (B)	27 312	28 086	28 799	29 340	30 715	31 060	31 071
Vederlag arbeid og kapital (A-B)	14 439	15 693	16 221	15 505	14 534	14 963	15 203
Realrente lånt kapital (C)	1 080	819	-271	808	259	850	850
Vederl. arb. og egenkap. (A-B-C)	13 360	14 874	16 492	14 697	14 276	14 113	14 353
Antall årsverk	47 650	47 200	46 750	46 300	45 650	45 000	45 000
Vederl. arb. og e.kap./årsverk	280 400	315 100	352 800	317 400	312 700	313 600	319 000
Endringer per årsverk, kr	25 600	34 700	37 700	-35 400	-4 700	900	-6 300

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Ekskl. virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen. De tre nederste linjene er ikke i mill. kr

6.4 Vederlag til arbeid og egenkapital

Vederlag til arbeid og egenkapital for 2017 er beregnet til 14 697 mill. kr, for 2018 til 14 276 mill. kr og for budsjettåret 2019 til 14 353 mill. kr. Tallet for 2019 er inkl. endringene ved jordbruksoppjøret i 2019. Dette tilsvarer en nedgang på 2,9 prosent fra 2017 til 2018 og en økning på 0,5 prosent fra 2018 til 2019.

Vederlag til arbeid og egenkapital øker mindre enn vederlag til arbeid og kapital. Dette skyldes økning i realrenten på lånt kapital på 591 mill. kr.

6.5 Justeringer av tidligere serier

For å få samsvar med de beregningsprinsipper og det datagrunnlag som er nyttet i årets totalkalkyle, er det foretatt enkelte justeringer i de serier som tidligere er publisert. De viktigste korreksjonene som er utført i årets beregning går fram av tabell 6.4.

Tabell 6.4 Korrigering av sammenlignbare regnskaper 2013–2017. Mill. kr¹

	2 013	2014	2015	2016	2017
<u>Inntekter</u>					
Hagebruksprodukter	0	0	-20	2	90
Direkte tilskudd	0	0	0	0	56
Andre poster	0	0	0	9	34
Sum korreksjon inntektsposter	0	1	-20	11	180
<u>Kostnader</u>					
Energi og smøremidler	117	120	185	213	252
Andre kostnader	0	-7	27	-31	42
Vedlikehold	0	0	10	21	-94
Kapitalslit	-127	-138	-152	-170	-211
Andre poster	-1	0	7	-10	27
Sum korreksjon kostnadsposter	-11	-25	77	23	16
Nettovirkning vederlag arbeid og egenkapital	11	25	-97	-11	118

1) Kun poster med større endringer er tatt med. Sumposter viser total endring

Nedenfor omtales kort årsaken til de største endringene.

Hagebruksprodukter: Justeringer samt endelige oppgaver for 2017.

Direkte tilskudd: Høyere utbetalte beløp til erstatninger.

Energi og smøremidler: Justeringer etter at ny SSB-telling viser høyere kostnader til elektrisk kraft i jordbruket samt nye oppgaver som viser lavere kostnader til smøreoljer.

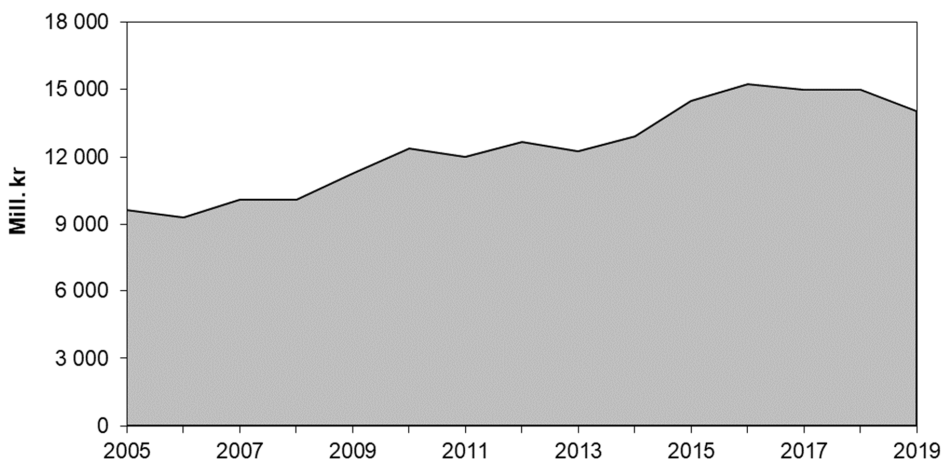
Andre kostnader: Mindre justeringer av flere poster bla. forsikringer.

Vedlikehold: Justeringer bla. for bygninger.

Kapitalslit: Nedjusterte investeringer i maskiner og redskaper pga. importerte maskindeler som har vært dobbeltregnet.

7 Normaliserte regnskaper

7.1 Innledning

Figur 7.1 Normaliserte regnskaper. Vederlag til arbeid og egenkapital. 2005–2019

Normaliserte regnskaper bygger på totalregnskapet for jordbruket. De normaliserte regnskapene er utarbeidet av to grunner:

- For å gi grunnlag for beregninger av produktivitsutviklingen i jordbruket
- For å få utjevnet de tilfeldige inntektssvingningene som har årsak i avlingsvariasjoner og enkelte andre forhold som kan variere mellom enkeltord uten at det sier noe om den underliggende inntektsutviklingen.

I prinsippet skal normaliserte regnskap være bygd opp på samme måte som totalregnskapet, men de enkelte tallseriene skal være justert til de forhold som en kan anta vil rå under et normalår. I praksis er dette en såpass omfattende oppgave at normaliseringen er avgrenset til et mindre antall poster. Det gjelder de postene som har størst betydning for inntektsvariasjoner og som påvirker produktivitsberegningene på en uheldig måte.

For å komme fram til normalisert regnskap er totalregnskapet i hovedsak endret slik:

- Mengder er justert for å tilsvare antatte mengder i et normalår
- Priser er justert for å tilsvare antatte priser i et normalår
- Mengder er justert som en følge av at en har benyttet andre beregningsprinsipper enn i totalkalkylen.

Når en ser bort fra endringer i beregnings- og posteringsprinsipper, skal normalisert budsjett være nær identisk med totalkalkylens budsjett.

Som for de registrerte regnskapstallene vil priser og tilskudd i 2019 være påvirket av jordbruksoppjøret i 2019.

7.1.1 Tørkesommeren 2018

Den omfattende tørken sommeren 2018 påførte jordbruket betydelige inntektstap og det ble gjennomført en rekke tiltak som ga økte kostnader på en rekke poster i regnskapet både i 2018 og 2019. I årets situasjon er det ingen måter å utarbeide normalisert regnskap på som ikke har svakheter. Det er større usikkerhet i den beregnede inntektsutviklingen fra regnskapsåret 2017, til foreløpig regnskap for 2018 og budsjettet for 2019, enn normalt. Det gjelder både registrert og normalisert regnskap. Det er derfor større grunn enn vanlig til å vurdere inntektsutviklingen over flere år.

Tørkesommeren er mer utførlig omtalt i kap. 2.3.

7.2 Prinsippene for normaliseringen

7.2.1 Planteproduksjonen

Avling og areal

Avlingstallene for de normaliserte regnskapene er fastsatt med utgangspunkt i beregnede normalårsavlinger basert på årene i perioden 2004–2018. Dette er den vesentligste endringen i forhold til Totalkalkylen. Avlingstallene for de normaliserte regnskapene er fastsatt som en lineær trend på de siste 12 tre års glidende gjennomsnitt av registrerte avlinger. På denne måten er de årlige variasjonene i avlingene jevnet ut.

For korn er avlingstallene regnet om til avlinger med 15 prosent vann.

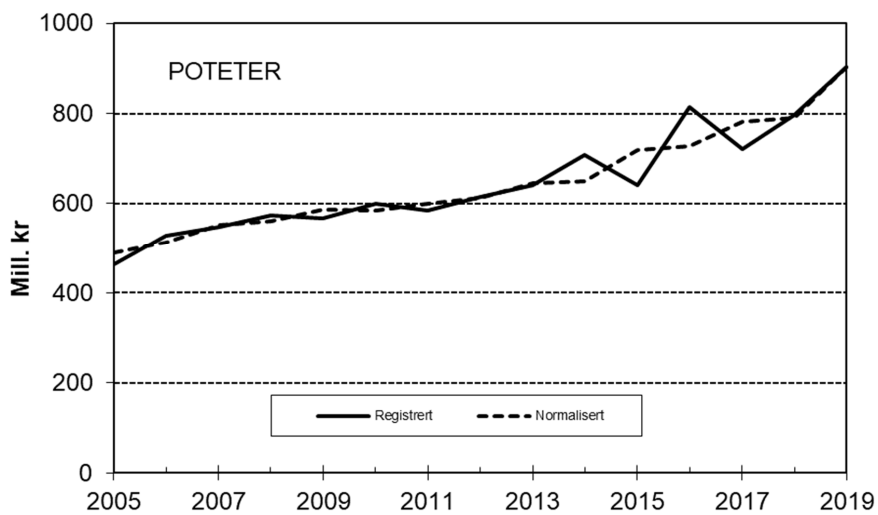
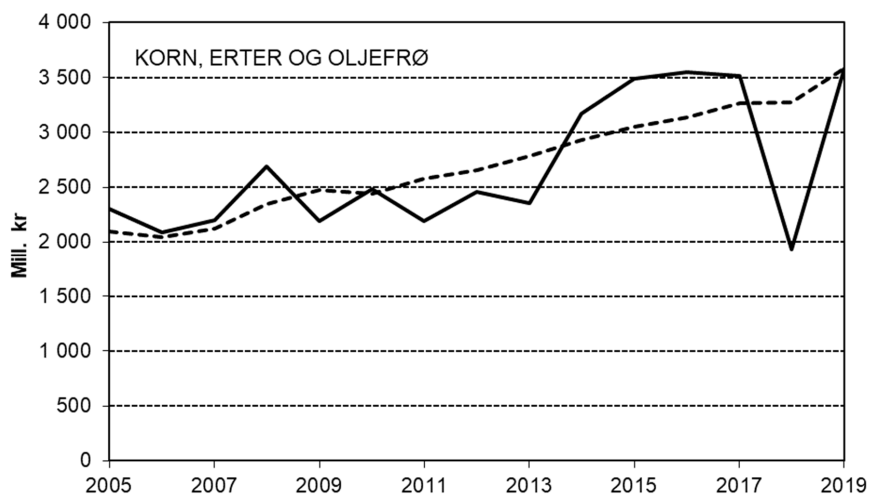
Registrerte arealer, ifølge Statistisk sentralbyrå, er lagt til grunn som normalt areal for året. Innen den grønne sektor (poteter og hagebruksvekster) er imidlertid treårs glidende gjennomsnitt nyttet som uttrykk for normalt areal.

Priser

For planteproduktene er det bare for salg av stråfôr at totalkalkylens priser er nyttet direkte. For vekstene i den grønne sektor der treårs glidende gjennomsnitt er nyttet på arealet, er treårs glidende gjennomsnitt også nyttet på prisene. For 2019 er budsjettprisen 2019 nyttet direkte (samme framgangsmåte er nyttet for arealet). For korn er budsjettprisen før avtale året etter vedkommende år, nyttet. Dette gir den mest korrekte pris vedkommende år under forutsetning av normalårsavlinger. For 2019 er budsjettprisen i 2019 nyttet direkte.

Utslag

I figur 7.2 er resultatene fra normaliseringen av postene med de største årlige variasjoner stilt sammen med de faktisk registrerte tall etter totalregnskapet. For korn kan utslaget av normaliseringen være relativt stor, men viser også utslag for poteter. Det vises ellers til tabell 6.2 og tabell 7.1.

Figur 7.2 Registrerte og normaliserte regnskapstall for korn og poteter

7.2.2 Husdyrproduksjonen

Totalkalkylens mengdetall er nyttet uendret i normaliserte regnskaper.

På husdyrproduktene er totalkalkylens priser nyttet direkte, med unntak av prisene på pelsdyrskinn som kan variere mye fra år til år. Disse er glattet over en femårsperiode.

7.2.3 Kostnader

Bare enkelte poster under «Energi og smøremidler» og under «Andre kostnader» er normalisert.

Under «Energi og smøremidler» har en justert noen poster som henger sammen med endringer i avlingstallene i forbindelse med normaliseringen. Dette gjelder forbruket av fyringsolje til veksthus og korntørker som vil variere med temperaturforholdene og vanninnholdet i de enkelte årene.

Under «Andre kostnader» er postene frakt av korn og forsikring normalisert i år. For frakt av korn skyldes dette at avlingene kan variere sterkt mellom år og for forsikring at kostnadene kan variere sterkt fra år til år.

Ved ekstraordinære utslag på enkelte kostnadsposter, kan disse bli jevnet ut mellom år. Dette gjaldt avgiftsomlegging på plantevernmidler 2004/05 med derav følgende hamstring i 2004. Kostnadene til plantevernmidler ble dermed jevnet ut disse to årene.

For alle andre kostnadsposter er totalkalkylens prisserier nyttet.

7.2.4 Direkte tilskudd

I normaliserte regnskaper er tallseriene for direkte tilskudd, med unntak av utbetalinger fra «Tilskudd til erstatninger», hentet direkte fra totalkalkylens regnskaper og budsjett. Det vil si at det er forutsatt at de direkte tilskuddene ikke påvirkes av unormale avlingsforhold. Utbetalinger fra «Katastrofefondet for planteproduksjon» inngår i normaliserte regnskaper. Det nyttes en glattet serie for utbetalingene, der det enkelte års utbetaling i normaliserte regnskaper er beregnet som gjennomsnittet av de siste 14 års faktiske utbetalinger. I årets beregning er også utbetalingene av avlingsskadeerstatninger for grovfôr til husdyr pga. tørken i 2018, lagt til for 2018 og 2019.

7.2.5 Leasing

Kostnadene til leasing i normalisert regnskap glattes på tilsvarende måte som for renter på lånt kapital. Dvs. at prisstigningsgevinstdelen (effekt av finansiering) av leasingkostnaden glattes over 3 år ved å beregne gjennomsnittet av det enkelte og de to foregående års prisvekst.

7.2.6 Renter på lånt kapital

Pga. de sterke relative utslagene prisstigningen kan ha på realrenten mellom år, gattes prisstigningsgevinsten (effekt av finansiering) på lånt kapital av i normaliserte regnskaper. Glattingen skjer over 3 år ved å beregne gjennomsnittet av det enkelte og de to foregående års prisvekst.

Tabellen nedenfor viser hvordan endret beregning påvirker realrentekostnaden i normaliserte regnskaper.

Tabell 7.1 Nominelle og reelle rentekostnader på lånt kapital. Mill. kr og prosent

	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**
Jordbruksgjeld	54 180	56 326	58 747	59 947	60 668	62 322
Rentekostnader	2 209,6	2 027,3	1 843,6	1 907,2	1 926,2	2 283,6
Renteprosent	4,08	3,60	3,14	3,18	3,18	3,66
KPI-endring i %, registrert	2,09	2,15	3,60	1,83	2,75	2,30
KPI-endring i %, normalisert	1,62	2,12	2,61	2,53	2,73	2,29
Registrert regnskap:						
– Effekt av finansiering	1 129,9	1 208,2	2 114,9	1 099,4	1 667,6	1 433,4
Realrente	1 079,6	819,1	-271,3	807,8	258,6	850,2
Normalisert regnskap:						
– Effekt av finansiering	877,4	1 194,2	1 533,4	1 514,5	1 654,8	1 429,9
Realrente	1 330,8	832,2	312,4	392,7	271,5	853,7

7.3 Resultater av beregningene

I tabellen nedenfor er det gitt et sammendrag av årets beregninger for normaliserte regnskaper.

Tabell 7.2 Sammen drag. Normaliserte regnskaper. Mill. kr

	2 006	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011	2 012
Korn, erter og oljefrø	2 048	2 126	2 343	2 480	2 443	2 583	2 659
+ Poteter	514	553	561	588	584	599	612
+ Hagebruksprodukter	3 410	3 550	3 858	3 836	3 770	3 811	4 106
+ Sum andre planteprodukter	196	213	238	264	289	296	308
= Sum planteprodukter	6 168	6 443	6 999	7 167	7 085	7 290	7 684
Ku- og geitemelk	6 087	6 616	6 661	7 141	7 505	7 735	8 117
+ Kjøtt og fjørfeslakt	7 553	8 026	9 019	9 214	9 459	9 699	10 139
+ Egg	567	657	706	805	833	863	1 012
+ Ull	149	137	132	124	117	112	115
+ Pelsdyr	265	235	272	296	448	303	355
+ Andre husdyrproduksjoner	81	84	103	111	101	103	100
= Sum husdyrprodukter	14 702	15 756	16 892	17 692	18 463	18 814	19 839
Sum plante- og husdyrprod.	20 870	22 198	23 891	24 859	25 548	26 104	27 523
Kjøreinntekter mv.	455	466	489	505	525	524	517
+ Arbeidsinnt. v/investeringer	234	229	277	295	313	317	244
= Sum andre inntekter	688	696	766	800	838	841	762
Endringer i buskapsverdi	-62	-35	-48	24	-72	-114	56
Medlemsbonus	98	101	5	140	170	139	197
Sum produksjonsinntekter	21 595	22 959	24 614	25 823	26 484	26 971	28 538
Sum direkte tilskudd	8 430	8 692	9 011	9 317	9 661	10 020	10 509
Sum inntekter (A)	30 025	31 651	33 625	35 140	36 146	36 990	39 047
Handelsgjødsel og kalk	1 139	1 192	1 164	1 669	1 143	1 378	1 540
+ Innkjøpt kraftfôr	4 501	4 683	5 326	5 718	5 829	5 894	6 375
+ Annet innkjøpt fôr	403	334	372	368	384	459	476
+ Såfrø og planter	699	763	802	784	815	812	816
+ Sum energi og smøremidler	2 109	1 832	2 228	2 073	2 481	2 511	2 380
+ Andre kostnader	3 702	3 878	4 059	4 248	4 124	4 300	4 517
+ Sum vedlikehold	1 528	1 573	1 633	1 576	1 680	1 603	1 781
= Sum ikke-varige prod.midler	14 081	14 254	15 584	16 436	16 454	16 956	17 885
Sum leasing av maskiner	564	725	878	926	971	1 099	1 215
+ Kapitalslit	5 295	5 359	5 599	5 672	5 846	5 946	5 960
= Sum kapitalkostnader	5 859	6 084	6 477	6 598	6 817	7 046	7 176
Sum kostnader (B)	19 941	20 338	22 061	23 034	23 271	24 002	25 060
Vederlag arb. og kap. (A-B)	10 084	11 313	11 564	12 106	12 874	12 989	13 987
Realrente lånt kapital (C)	793	1 218	1 490	871	503	985	1 339
Vederlag arb. og egenkap. (A-B-C)	9 292	10 095	10 074	11 235	12 371	12 003	12 648
Antall årsverk	61 000	58 600	56 100	53 700	51 400	50 300	49 200
Vederlag arb. og egenkap./årsverk	152 300	172 300	179 600	209 200	240 700	238 600	257 100
Endringer per årsverk, kr		20 000	7 300	29 600	31 500	-2 000	18 400

Tabell 7.2 forts. Sammendrag. Normaliserte regnskaper. Mill. kr¹

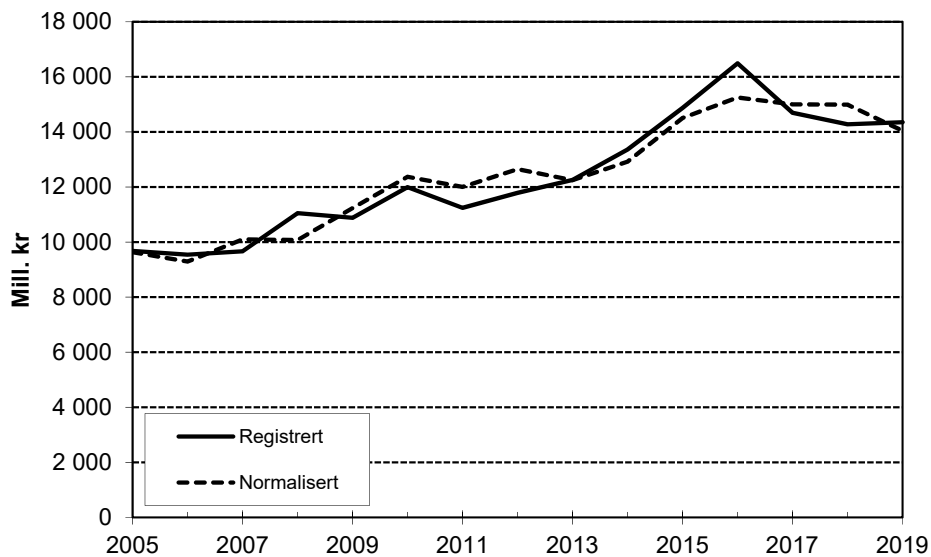
	2013	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**	
							Før avt.	E. avt.
Korn, erter og oljefrø	2 784	2 928	3 053	3 136	3 264	3 270	3 433	3 582
+ Poteter	646	650	718	727	781	790	852	902
+ Hagebruksprodukter	4 072	4 196	4 528	4 934	5 155	4 998	5 196	5 319
+ Sum andre planteprodukter	326	337	336	344	375	371	389	389
= Sum planteprodukter	7 827	8 111	8 636	9 140	9 574	9 430	9 871	10 192
Ku- og geitemelk	8 161	8 705	9 422	9 486	9 243	9 580	9 189	9 211
+ Kjøtt og fjørfeslakt	10 876	11 174	11 716	12 308	12 608	12 697	12 237	12 237
+ Egg	973	1 028	1 042	1 048	1 112	1 119	1 149	1 149
+ Ull	118	119	128	149	133	129	125	125
+ Pelsdyr	373	414	371	343	294	216	227	227
+ Andre husdyrproduksjoner	100	128	137	184	194	223	222	222
= Sum husdyrprodukter	20 602	21 568	22 817	23 518	23 584	23 964	23 148	23 169
Sum plante- og husdyrprod.	28 429	29 679	31 453	32 658	33 158	33 394	33 018	33 362
Kjøreinntekter mv.	513	524	531	554	566	568	574	574
+ Arbeidsinnt. v/investeringer	194	199	216	248	277	265	264	264
= Sum andre inntekter	707	724	747	802	842	833	838	838
Endringer i buskapsverdi	-97	103	191	219	116	-239	-136	-136
Medlemsbonus	203	189	203	248	238	222	236	236
Sum produksjonsinntekter	29 242	30 694	32 594	33 926	34 354	34 210	33 955	34 299
Sum direkte tilskudd	10 614	10 770	10 756	10 509	10 269	12 081	11 709	11 618
Sum inntekter (A)	39 856	41 464	43 350	44 435	44 624	46 291	45 665	45 917
Handelsgjødsel og kalk	1 613	1 718	1 808	1 866	1 598	1 795	1 855	1 855
+ Innkjøpt kraftfôr	6 773	7 057	7 198	7 276	7 431	7 762	7 738	7 751
+ Annet innkjøpt fôr	552	574	617	574	572	820	595	595
+ Såfrø og planter	899	931	940	1 040	1 062	1 151	1 133	1 133
+ Sum energi og smøremidler	2 458	2 448	2 370	2 452	2 716	3 220	3 091	3 091
+ Andre kostnader	4 573	4 849	5 039	5 216	5 220	5 310	5 311	5 309
+ Sum vedlikehold	1 911	2 087	2 301	2 373	2 272	2 295	2 312	2 312
= Sum ikke-varige prod.midler	18 780	19 664	20 272	20 797	20 869	22 351	22 036	22 047
Sum leasing av maskiner	1 308	1 398	1 487	1 603	1 737	1 887	2 072	2 072
+ Kapitalslit	6 088	6 147	6 248	6 474	6 624	6 788	6 902	6 902
= Sum kapitalkostnader	7 396	7 546	7 736	8 077	8 361	8 675	8 974	8 974
Sum kostnader (B)	26 176	27 210	28 008	28 874	29 231	31 026	31 010	31 021
Vederlag arb. og kapital (A-B)	13 679	14 254	15 342	15 561	15 393	15 265	14 655	14 895
Realrente lånt kapital (C)	1 432	1 332	833	310	393	271	854	854
Vederlag arb. og egenk. (A-B-C)	12 247	12 922	14 509	15 251	15 000	14 993	13 801	14 042
Antall årsverk	48 100	47 650	47 200	46 750	46 300	45 650	45 000	45 000
Vederlag arb. og egenkap./årsv.	254 600	271 200	307 400	326 200	324 000	328 400	306 700	312 000
Endringer per årsverk, kr		16 600	36 200	18 800	-2 200	4 400	-21 700	-16 400

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Ekskl. virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen. De tre nederste linjene er ikke i mill. kr

I figur 7.3 er utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital etter normaliserte og registrerte regnskapstall stilt sammen. Figuren viser at forskjellen mellom seriene ikke er spesielt stor og at begge serier har klare «knekkpunkter». De normaliserte tallene viser likevel en noe jevnere utvikling enn de registrerte tallene.

Figur 7.3 Utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital ifølge registrerte og normaliserte regnskapstall. Løpende priser

I tabell 7.3, 7.4 og 7.5 er de ulike resultatmålene for jordbruket totalt og regnet per årsverk, gjengitt.

Tabell 7.3 Det økonomiske resultat i jordbruket totalt iflg. registrerte og normaliserte regnskapstall.¹ Mill. kr

	Vederlag til arbeid og kapital		Vederlag til arbeid og egenkapital	
	Registrert	Normalisert	Registrert	Normalisert
2005	10 279	10 259	9 677	9 630
2006	10 044	10 084	9 544	9 292
2007	11 178	11 313	9 667	10 095
2008	11 920	11 564	11 049	10 074
2009	11 795	12 106	10 881	11 235
2010	12 653	12 874	11 995	12 371
2011	12 543	12 989	11 243	12 003
2012	13 538	13 987	11 790	12 648
2013	13 286	13 679	12 256	12 247
2014	14 439	14 254	13 360	12 922
2015	15 693	15 342	14 874	14 509
2016	16 221	15 561	16 492	15 251
2017	15 505	15 393	14 697	15 000
2018*	14 534	15 265	14 276	14 993
2019** før avtale	14 963	14 655	14 113	13 801
2019** etter "	15 203	14 895	14 353	14 042

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen

Tabell 7.4 Vederlag til arbeid og kapital.¹ Kr per årsverk

	Nominelle kroner			2017-kroner		
	Registrert	Endring	Normalisert	Endring	Normalisert	Endring
2005	161 900		161 600		207 100	
2006	164 700	2 800	165 300	3 800	207 100	4 700
2007	190 800	26 100	193 100	27 700	240 200	34 500
2008	212 500	21 700	206 100	13 100	247 100	15 700
2009	219 600	7 200	225 400	19 300	264 600	22 700
2010	246 200	26 500	250 500	25 000	286 900	28 700
2011	249 400	3 200	258 200	7 800	292 000	8 800
2012	275 200	25 800	284 300	26 100	319 400	29 300
2013	276 200	1 100	284 400	100	312 900	100
2014	303 000	26 800	299 100	14 700	322 400	15 900
2015	332 500	29 400	325 000	25 900	342 900	27 300
2016	347 000	14 500	332 900	7 800	339 000	8 000
2017	334 900	-12 100	332 500	-400	332 500	-400
2018*	318 400	-16 500	334 400	1 900	325 400	1 900
2019** før avtale	332 500	14 100	325 700	-8 700	309 800	-8 300
2019** etter "	337 900	19 500	331 000	-3 400	314 900	-3 200

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen

Tabell 7.5 Vederlag til arbeid og egenkapital i nominelle og faste kroner. Kr per årsverk¹

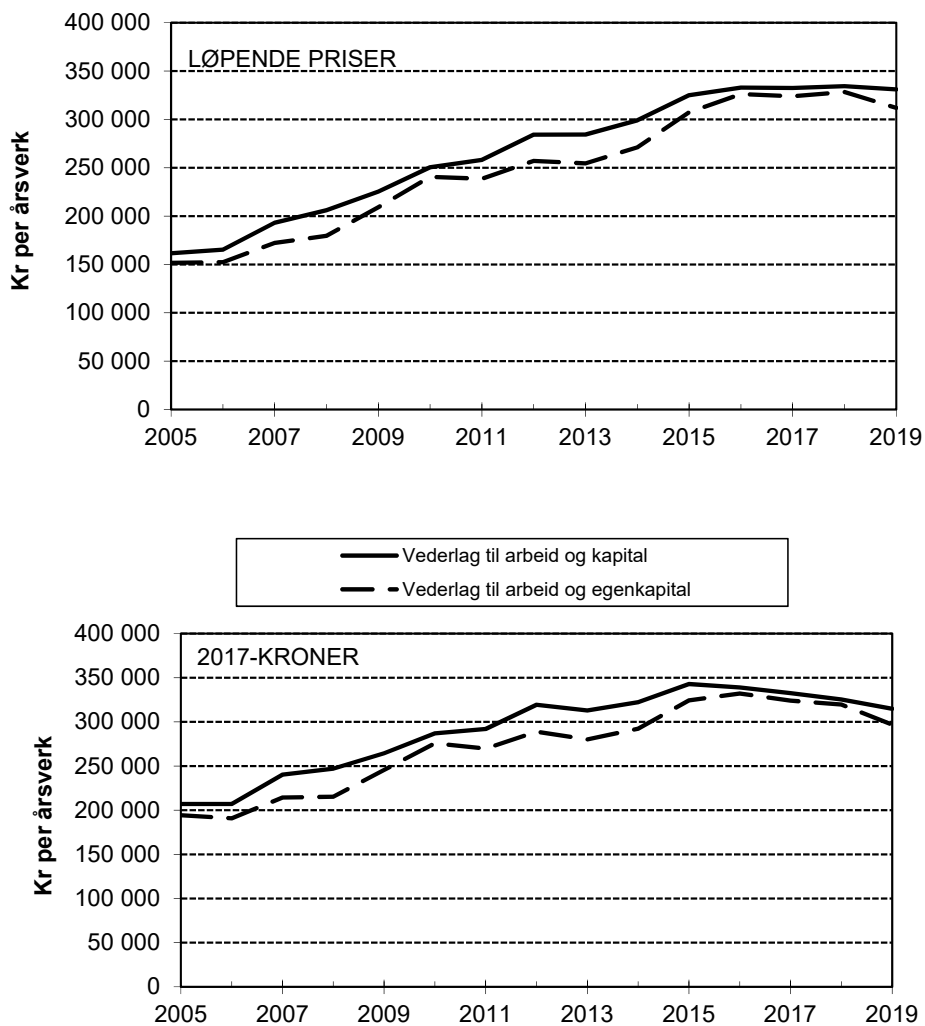
	Nominelle kroner			2017-kroner		
	Registrert	Endring	Normalisert	Endring	Normalisert	Endring
2005	152 400	3 300	151 700		194 400	
2006	156 500	4 100	152 300	700	190 900	800
2007	165 000	8 500	172 300	19 900	214 300	24 800
2008	197 000	32 000	179 600	7 300	215 300	8 700
2009	202 600	5 700	209 200	29 600	245 500	34 800
2010	233 400	30 700	240 700	31 500	275 700	36 000
2011	223 500	-9 900	238 600	-2 000	269 800	-2 300
2012	239 600	16 100	257 100	18 400	288 800	20 700
2013	254 800	15 200	254 600	-2 500	280 100	-2 700
2014	280 400	25 600	271 200	16 600	292 200	17 900
2015	315 100	34 800	307 400	36 200	324 300	38 200
2016	352 800	37 600	326 200	18 800	332 200	19 200
2017	317 400	-35 300	324 000	-2 200	324 000	-2 200
2018*	312 700	-4 700	328 400	4 500	319 700	4 300
2019** før avtale	313 600	900	306 700	-21 700	291 800	-20 700
2019** etter "	319 000	6 200	312 000	-16 400	296 800	-15 600

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen

De ulike resultatmålene i løpende og fast kroneverdi per årsverk er tegnet inn i figur 7.4.

Figur 7.4 Inntekt per årsverk etter normaliserte regnskaper i løpende priser og i faste 2017-kr (deflatert med konsumprisindeksen)

8 Budsjettoverføringer til jordbruket

I tabell 4.2 er det gitt en oversikt over de tilskuddsbeløpene som er inntektsført under hhv. plante- og husdyrproduksjonspostene og de direkte tilskudd i Totalkalkylen. Denne oversikten får imidlertid ikke med de tilskuddene, pristilskudd og kostnadsreducerende tilskudd, som framkommer som høyere produktpriser i Totalkalkylen. Oversikten i tabell 4.2 er heller ikke spesifisert på de enkelte tilskuddspostene. I dette kapitlet er det gitt en fullstendig og spesifisert oversikt over de tilskudd som er vurdert å ha inntektsvirkning i Totalkalkylen, dvs. pristilskudd, direkte- og kostnadsreducerende tilskudd og investeringstilskudd.

I tillegg til tilskudd over statsbudsjettet er jordbruket skjermet mot import gjennom toll på importerte varer. Verdien av skjermingsstøtten inngår i OECDs beregninger av jordbruksstøtten i hvert enkelt land som følge av de ulike landbrukspolitiske tiltak og virkemidler via grensevernet og over de offentlige budsjetter. Støtten beregnes i forhold til et sett av verdensmarkedspriser. Formålet med beregningene er å sammenligne utviklingen av landbrukspolitikken i hvert enkelt land over år. OECDs beregninger går fram av en av BFJs andre publikasjoner, «Resultatkontrollen».

I tabell 8.1 er det først satt opp en oversikt over tilskuddene i Totalkalkylen gruppert etter tilskuddsføringen i Totalkalkylen, dvs. tilskudd som kommer fram som høyere produktpriser eller tilskudd som er ført særskilt under hver post. Tilskudd som i Totalkalkylen er ført under posten «direkte tilskudd» går fram av vedleggstabell 2.1. Endringene som følger av jordbruksoppgjøret i 2018 er innarbeidet i budsjettallene for 2018.

Tilskudd til «Prisnedskrivning korn» er kalenderårsbeløp slik det framkommer i budsjettproposisjonen, mens tilskuddet i Totalkalkylen er knyttet til avlingsårets kornsalg (01.07–30.06.). Det kan også være grunn til å påpeke at det ikke er helt entydig å definere hvilke tilskudd som indirekte bidrar til høyere produktpriser eller reduserte kostnader i norsk jordbruk. Det kan være glidende overganger der flere grupper nyter godt av et tilskudd.

I tillegg til budsjettutgiftene til norsk korn gjennom Markedsordningen for korn, innebærer korn- og kraftfôrpolitikken også en inntekt for staten. Dette skyldes at rimeligere importert korn og lignende og norske råvarer fra sektorer utenom jordbruket (fisk) ilegges toll/avgift ved salg til kraftfôrindustrien. Dette innebærer at nettoutlegget for staten av tilskudd til landbruket er lavere enn det som framgår av tilskuddsbeløpene i tabell 8.1 og tabell 8.2. Tollinntektene for importert korn og andre fôrråstoffer, som er den største inntektsposten under markedsordningen for korn, går fram av Finansdepartementets budsjetter. Avgiftsinntekter fra norskproduserte fôrråstoffer fra sektorer utenom jordbruket, hovedsakelig fra fisk, går fram av Landbruks- og matdepartementets budsjett post 4150.85. Prisene på soya og proteinråvare på

verdensmarkedet har vært såpass høye at det har vært begrensede beløp til prisutjevning de siste årene, for 2017 var det 1,3 mill. kr. For 2018 og 2019 er det ikke regnet med noe prisutjevningsbeløp.

Tabell 8.1 Tilskudd i Totalkalkylen. Mill. kr¹

A. Tilskudd i Totalkalkylen som direkte påvirker produktprisen/reducerer kostnaden

	2016	2017	2018	2019
Markedsregulering	267,2	270,5	245,6	253,5
Prisnedskrivning korn	751,8	745,8	696,0	849,9
Tilskudd til fruktlager	13,0	13,0	14,0	14,0
Tilskudd til ull	137,3	132,5	140,0	134,0
Tilskudd kvalitetstiltak settepotetavl	7,5	9,4	9,1	9,5
Frakttilskudd	371,5	362,6	362,1	361,5
Sum A:	1 548,3	1 533,8	1 466,8	1 622,4

B. Tilskudd i Totalkalkylen som føres under de enkelte poster

	2016	2017	2018	2019
Distr.tilsk. poteter Nord-Norge	4,0	4,5	3,5	3,8
Dist.- og kval.tilsk. frukt, bær, grønns. og poteter	83,7	95,8	109,3	144,0
Grunntilskudd melk	70,9	69,5	70,4	70,0
Distriktstilskudd melk	534,8	527,3	547,9	583,2
Salg av melkekvoter ²	-1,9	11,9	17,4	-1,2
Distriktstilskudd slakt	601,2	615,2	643,0	654,4
Grunntilskudd slakt	102,6	102,9	98,9	94,0
Kvalitetstilskudd storfe	191,5	260,6	277,1	255,0
Tilskudd lam- og kjeslakt	220,9	533,1	522,4	450,0
Tilskudd friføring av sau, mv.	1,1	0,5	0,5	1,5
Distriktstilskudd egg	5,8	3,7	3,4	3,5
Sum B:	1 814,6	2 225,0	2 293,8	2 258,2
Sum A + B	3 362,9	3 758,8	3 760,6	3 880,6
Sum tilskudd ført under direkte tilskudd	10 462,2	10 341,0	12 380,4	11 889,1
Sum tilskudd med inntektsvirkning i Totalkalkylen	13 825,1	14 099,8	16 141,0	15 769,7

- 1) Ekskl. produksjonsregulerende tilskudd finansiert av omsetningsavgiftsmidler eller uten offentlig finansiering. Sum tilskudd er høyere i denne tabellen enn i tabell 4.2 pga. at tilskudd som ligger inne i prisene (A) er tatt med i denne tabellen, men ikke i tabell 4.2
- 2) Inntektene i Totalkalkylen inntektsføres det året salget skjer

I tabell 8.2 er den fullstendige oversikt over tilskudd med inntektsvirkning i Totalkalkylen satt opp, gruppert etter statsbudsjettets kapitelsystem. Mange av tallene vil ikke finnes i Prp. 1S om statsbudsjettet. For fond er det utbetalingene som blir ført i Totalkalkylen mens bevilgninger til fondet brukes i statsbudsjettet.

Tabell 8.2 Tilskudd med inntektsvirkning i Totalkalkylen gruppert etter statsbudsjettets kapitelsystem. Mill. kr

Budsj.post	Tilskuddsordning	2016	2017	2018	2019
1143.73	Erst. ved tiltak mot dyre-/pl.syktd.	81,9	66,6	31,3	62,5
1150.50.11	Utbetalinger fra Landbr. utv.fond	610,1	587,7	635,5	737,8
1150.70.11	Avsetningstiltak	24,4	24,4	24,4	27,4
1150.70.12	Tilskott råvareprisordning	242,8	246,1	221,2	226,1
1150.71	Tilsk. erstatninger	7,1	128,8	1 614,2	508,0
1150.73.11	Tilskudd til norsk ull	137,3	132,5	140,0	134,0
1150.73.13	Pristilsk. melk og melkeprod.	605,7	596,8	618,3	653,2
1150.73.15	Pristilskudd kjøtt	1 116,2	1 511,8	1 541,4	1 453,4
1150.73.16	Distriktstilskudd egg	5,8	3,7	3,4	3,5
1150.73.17	Dist.tilsk. frukt, bær, gr.s. og poteter	87,7	100,3	112,8	147,8
1150.73.18	Frakttilskudd	372,6	363,1	362,6	363,0
1150.73.19	Prisnedskrivning korn	751,8	745,8	696,0	849,9
1150.74.11	Driftstilskudd melkeproduksjon	1 317,0	1 374,7	1 579,1	1 593,0
1150.74.14	Prod.tilskudd husdyr	2 365,4	2 193,7	2 528,5	2 422,8
1150.74.16	Beitetilskudd	802,6	852,0	822,5	898,0
1150.74.17	Areal- og kulturlandskapstilskudd	3 121,8	3 008,8	3 066,5	3 432,0
1150.74.19	Regionale miljøprogram	423,2	419,7	432,0	493,2
1150.74.20	Tilskudd til økologisk landbruk	99,4	108,9	108,6	116,0
1150.77.11	Tilskudd til dyreavl mv.	66,4	66,1	67,7	73,4
1150.77.12	Tilsk. til frøavl mm.	7,7	6,0	8,3	10,3
1150.77.13	Tilsk. til rådgiving	0,6	0,8	0,8	0,8
1150.77.15	Tilsk. Kvalitetstiltak	7,5	9,4	9,1	9,5
1150.77.17	Tilskudd til fruktlager	13,0	13,0	14,0	14,0
1150.77.18	Oppkjøp av melkekvoter 1)	-1,9	11,9	17,4	-1,2
1150.78.11	Refusjon avløserutg. ferie/fritid	1 144,0	1 133,7	1 119,6	1 167,4
1150.78.12	Refusjon avl.utg. ved sykdom	142,8	138,4	140,0	142,0
1150.78.14	Tilsk. sykepengeordn. i landbr.	88,0	73,0	50,2	48,3
1150.78.15	Tilsk. Landbruksvikarordning	60,4	60,9	61,0	65,9
1150.78.16	Tidligpensjonsordning	77,4	73,1	70,9	72,5
1427.73	Erstatning rovdyrskader 2)	45,3	47,0	43,0	45,1
1725	Avl.tilsk. rep. og HV-øvelse 3)	1,1	1,0	1,0	1,0
Sum		13 825,1	14 099,7	16 141,3	15 770,6

1) Inntektene i Totalkalkylen inntektsføres det året salget skjer

2) Klima- og miljødepartementet

3) Forsvarsdepartementet

Budsjettnemnda for jordbruket
Oslo 17.6.2019

Knut Børve

Steinar Helgen

Lajla Tunaal White

Elin M. Haga Stabbetorp

Maria Finne Krekling

Olaf Godli

Ole Nikolai Skulberg

Per Arne Skjeflo

Elin Bergerud

Anne Snellingen Bye

Liv Kristin R. Korssjøen

Anders Huus

Oddmund Hjukse

Vedlegg I

INNTEKTER

REVIDERT REGNSKAP
2017

FORELØPIG REGNSKAP
2018

BUDSJETT
2019

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 1.1 Korn, erter og oljefrø

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Tonn	Kr/100 Kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 Kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 Kg	1000 kr
Hvete. Salg, matkornkvalitet	148 389	316,48	469 622	77 376	333,84	258 312	181 060	346,84	627 989
Hvete. Salg, fôrkornkvalitet	236 052	278,98	658 538	38 221	110 921	110 921	199 013	301,21	599 447
Hvete. Salg, såkornkvalitet	14 687	373,00	54 783	7 896	385,00	30 400	18 936	399,50	75 649
Hvete. Salg og hjemmeforbruk	399 128	296,38	1 182 943	123 493	323,61	399 633	399 009	326,58	1 303 085
Rug. Salg, matkornkvalitet	20 925	279,57	58 500	2 414	301,30	7 273	14 563	314,30	45 772
Rug og rughvete fôrkorn. Salg	28 852	258,13	74 476	5 166	271,57	14 029	10 122	268,14	27 141
Rug/rughvete. Salg/hjemmeffb.	49 777	267,14	132 976	7 580	281,03	21 302	24 685	295,37	72 913
Bygg. Salg	545 947	266,85	1 456 860	381 204	279,10	1 063 940	508 666	290,10	1 475 640
Bygg. Salg, såkornkvalitet	29 527	324,00	95 667	18 769	336,00	63 064	28 142	350,50	98 638
Bygg. Salg og hjemmeforbruk	575 474	269,78	1 552 527	399 973	281,77	1 127 004	536 808	293,27	1 574 278
Havre. Salg	269 862	240,49	649 232	139 931	251,64	352 122	219 603	262,64	576 765
Havre. Salg, såkornkvalitet	12 866	311,00	40 013	6 596	323,00	21 305	10 513	337,50	35 481
Havre. Salg og hjemmeforbruk	282 828	243,70	689 245	146 527	254,85	373 427	230 116	266,06	612 246
Erter til modning. Salg	3 762	344,71	12 968	2 706	361,03	9 769	4 000	372,03	14 881
Erter til modning. Såvare	60	389,13	233						
Sum etter til modning	3 822	345,40	13 201	2 706	361,01	9 769	4 000	372,03	14 881
Sum korn (u/korreksj./tilsk)	1 311 029	272,37	3 570 892	680 279	283,87	1 931 135	1 194 618	299,46	3 577 403
Korreksjon for vann/kvalitet			-106 438			-34 106			-82 295
Oljefrø	10 226	500,55	51 186	7 117	511,60	36 411	16 500	522,60	86 229
Sum korn, oljefrø (u/tilsk.)	1 321 255	266,08	3 515 640	687 396	281,27	1 933 440	1 211 118	295,71	3 581 337
Lokale tillegg			900			900			900
Korn, erter og oljefrø			3 516 540			1 934 340			3 582 237

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 1.2 Poteter

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Salg. Matpoteter	61 619	544,00	335 207	59 151	583,00	344 850	66 043	590,00	389 654
Salg. Poteter til potetmel	34 375	53,00	18 219	35 096	86,00	30 183	39 232	87,00	34 132
Salg. Poteter til mos/flakes	12 912	261,00	33 700	12 324	273,00	33 645	13 173	308,00	40 573
Salg. Poteter til pommes fr.	49 406	261,00	128 950	59 405	273,00	162 176	59 202	308,00	182 342
Salg. Poteter til chips	44 125	261,00	115 166	48 700	273,00	132 951	52 500	308,00	161 700
Salg. Vakuump. pot. mm.	8 718	261,00	22 754	9 783	273,00	26 708	8 574	308,00	26 408
Sum poteter til mos/chips mv	115 161	261,00	300 570	130 212	273,00	355 480	133 449	308,00	411 023
Hjemmeforbruk. Matpoteter	147	521,00	766	121	559,00	676	115	565,00	650
Salg settepoteter	10 448	602,00	62 897	10 200	607,00	61 914	10 200	619,00	63 138
Sum poteter (uten tilskudd)	229 860	312,22	717 659	248 570	319,07	793 103	263 739	340,71	898 597
Distr.tilsk. for Nord-Norge			4 536			3 515			3 800
Poteter			722 195			796 618			902 397

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettneimda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 1.3 Hagebruksprodukter

	Revidert regnskap 2017				Foreløpig regnskap 2018				Budsjett 2019			
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
	Blomkål	8 264	11,29	93 301	6 861	13,02	89 330	8 326	14,71	122 447		
Sommerkål	3 942	6,96	27 436	2 787	7,60	21 181	2 976	8,05	23 942			
Vinterkål	14 953	5,92	88 522	13 521	6,37	86 129	14 841	6,72	99 658			
Sum hodekål	18 895	6,14	115 958	16 308	6,58	107 310	17 817	6,94	123 600			
Gulrot	46 975	8,47	397 878	46 490	9,10	423 059	48 507	9,51	461 532			
Furre	2 886	15,13	43 665	2 767	17,27	47 786	2 978	17,88	53 246			
Løk	23 241	6,83	158 736	14 603	7,89	115 218	20 478	8,32	170 377			
Salatagurk (slangeagurk)	15 382	19,44	299 026	14 482	21,88	316 866	15 287	23,16	354 013			
Tomater	10 573	20,97	221 716	10 030	17,47	175 224	10 581	18,43	195 008			
Sum hovedkulturene, Grønnsak	126 216	10,54	1 330 280	111 541	11,43	1 274 793	123 974	11,94	1 480 223			
Rosenkål	1 783	19,79	35 286	1 809	21,12	38 206	1 746	22,36	39 032			
Kinakål	2 813	13,60	38 257	2 372	14,94	35 438	2 566	15,76	40 440			
Rødkål, broccoli mv.	5 114	15,40	78 756	4 285	17,19	73 659	5 117	18,68	95 579			
Bønner	3 548	4,52	3 860	1 109	4,64	5 146	986	4,90	4 831			
Hagerteer	3 854	3,07	10 892	1 941	3,16	6 134	3 071	3,33	10 231			
Knollselleri	2 800	14,13	39 564	3 261	13,84	45 132	2 553	14,71	37 660			
Stilkselleri	1 035	18,31	18 951	1 288	18,76	24 163	1 076	19,80	21 308			
Agurker, friland	2 305	6,58	15 167	2 167	6,69	14 497	1 974	7,31	14 435			
Rødbeter	6 045	7,93	47 937	7 214	9,89	71 346	6 532	10,33	67 506			
Persillerot	250	43,22	10 805	258	51,32	13 241	246	53,85	13 247			
Reddiker	102	62,11	6 335	108	65,41	7 064	162	69,02	11 181			
Krupsersille	31	109,35	3 390	24	107,88	2 589	28	113,22	3 170			
Kålrot til mat	12 168	6,67	81 161	11 544	8,33	96 162	12 057	8,83	106 449			
Sum andre grønns. (u/salat)	38 848	10,05	390 361	37 380	11,58	432 777	38 094	12,20	464 668			
Hodesalat/Rapiasalat	4 151	78,98	327 846	2 334	77,64	181 212	3 010	81,91	246 561			
Isesalat/Isbergssalat	11 800	18,61	219 598	10 403	19,79	202 994	10 403	20,96	218 031			
Annen salat friland	14 912	21,51	320 757	16 583	22,85	378 922	13 594	24,51	333 135			
Andre veksthusgrønnsaker			52 644			30 274			46 569			
Orter i veksthus	1 266	57,27	72 504	1 575	55,27	87 050	1 333	58,32	77 734			
Kjøkkenhager/uspes.vekster			286 625			277 836			356 579			
Sum andre grønnsaker, m.v.			1 650 335			1 611 065			1 743 276			
Sum grønnsaker			2 980 615			2 885 858			3 223 499			
Epler	14 008	10,18	142 601	15 004	10,38	155 742	13 515	10,93	147 772			
Pærer	2 020	15,81	3 178	514	16,71	8 589	277	16,19	4 485			
Plommer	1 786	20,74	37 042	1 576	20,70	32 623	1 454	27,98	40 686			
Surkirseber	48	39,96	1 918	143	40,03	5 724	89	42,52	4 210			
Søtkirseber (moreller)	462	68,56	31 675	683	67,72	46 253	513	72,12	36 995			
Sum frukt	16 524	13,12	216 714	17 920	13,89	248 931	15 858	14,77	234 148			

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET, JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 1.6 Kjøtt

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
83 446 Storfe. Registrert salg	83 446	52,35	4 368 398	87 097	51,36	4 473 302	84 443	51,88	4 380 903
278 Storfe. HjemmeEb./returslakt	278	52,25	14 526	282	51,26	14 455	282	51,78	14 602
83 724 Sum storfe	83 724	52,35	4 382 924	87 379	51,36	4 487 757	84 725	51,88	4 395 505
1 416 Kalv. Registrert salg	1 416	57,23	81 038	1 945	55,82	108 570	1 548	56,34	87 214
58 Kalv. HjemmeEb./returslakt	58	57,13	3 314	70	55,72	3 900	70	56,24	3 937
Sum kalv	1 474	57,23	84 352	2 015	55,82	112 470	1 618	56,34	91 151
26 802 Sau/lam. Registrert salg	26 802	37,47	1 004 271	26 295	38,81	1 020 509	24 723	38,98	963 703
755 Sau/lam. Hj.fbr./r.s./d.salg	755	37,37	28 214	789	38,71	30 542	789	38,88	30 676
27 557 Sum sau/lam	27 557	37,47	1 032 485	27 084	38,81	1 051 051	25 512	38,98	994 379
298 Geit/kje. Registrert salg	298	4,52	1 347	302	5,19	1 567	302	5,19	1 567
58 Geit/kje. Hj.fbr./returslakt	58	4,42	256	53	5,09	270	53	5,09	270
356 Sum geit/kje	356	4,50	1 603	355	5,17	1 837	355	5,17	1 837
61 Hest. Registrert salg	61	4,30	262	56	5,58	312	56	5,58	312
61 Sum hest	61	4,30	262	56	5,57	312	56	5,57	312
113 172 Sum kjøtt (u/gris,fjorfe,tam)	113 172	48,61	5 501 626	116 889	48,37	5 653 427	112 266	48,84	5 483 184
136 832 Gris. Reg.salg u. hode/labbe	136 832	26,12	3 574 052	136 916	25,59	3 503 680	130 470	24,59	3 208 257
439 Gris. Hj.fbr./r.s. u. h./l.	439	26,02	11 423	432	25,49	11 012	432	24,49	10 580
137 271 Sum gris	137 271	26,12	3 585 475	137 348	25,59	3 514 692	130 902	24,59	3 218 837
250 443 Sum kjøtt (u/fjorfe,tamrein)	250 443	36,28	9 087 101	254 237	36,06	9 168 119	243 168	35,79	8 702 021
1 243 Hønseslakt. Registrert salg	1 243	2,81	3 493	988	2,08	2 055	988	2,08	2 055
1 243 Sum hønseslakt.	1 243	2,81	3 493	988	2,08	2 055	988	2,08	2 055
89 701 Kylling (fra 1982). Salg	89 701	19,17	1 719 568	88 937	19,75	1 756 506	93 665	19,83	1 857 377
90 944 Sum høns,kylling,broilersl.	90 944	18,95	1 723 061	89 925	19,56	1 758 561	94 653	19,64	1 859 432
699 Ender.	699	33,00	23 067	638	33,00	21 054	638	33,00	21 054
9 319 Kalkuner. Salg	9 319	26,33	245 369	7 595	24,81	188 432	7 595	24,91	189 191
10 018 Sum annet fjorfe	10 018	26,80	268 436	8 233	25,44	209 486	8 233	25,54	210 245
100 962 Sum fjorfeslakt	100 962	19,73	1 991 497	98 158	20,05	1 968 047	102 886	20,12	2 069 677

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET, JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 1.6 forts. Kjøtt

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Tonn	Kr/kg	Tonn	Kr/kg	Tonn	Kr/kg
Grunntilskudd kjøtt					98 921	
Sum kjøtt inkl. grunntilsk.	351 405	31,82	11 181 522	31,88	11 235 087	31,40
Distrikttilskudd kjøtt			615 153		642 994	
Kvalitetstilskudd storfe			277 070		255 000	
Tilskudd lam- og kjeslakt			533 087		522 412	
Tilskudd friføring av sau			532		474	
Diverse utbetalinger			17 000		18 532	
Sum tilskudd			1 426 370		1 461 482	
Kjøtt og fjøfeslakt			12 607 892		12 696 569	
					94 000	
					10 865 698	
					654 400	
					255 000	
					450 000	
					1 500	
					10 000	
					1 370 900	
					12 236 598	

Vedleggstabell 1.7 Egg

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Tonn	Kr/kg	Tonn	Kr/kg	Tonn	Kr/kg
Egg. Registrert salg.	62 722	15,60	978 463	15,49	980 951	15,39
Egg. Direkte salg.	6 935	17,86	123 859	18,02	126 176	17,95
Egg. Sum salg	69 657	15,82	1 102 322	15,74	1 107 127	15,64
Egg. Hjemmeforbruk, mat	105	15,50	1 628	15,39	1 678	15,29
Egg. Salg og hjemmeforbruk	69 762	15,82	1 103 950	15,74	1 108 805	15,64
Distrikttilskudd. Egg			3 712		3 370	
Godtgjør. førtidslakt, høner			4 598		6 588	
Egg			1 112 260		1 118 763	
					65 325	
					7 222	
					72 547	
					109	
					72 656	
					3 370	
					6 588	
					1 148 679	
					1 005 352	
					129 635	
					1 134 987	
					1 667	
					1 136 654	
					3 525	
					8 500	
					1 148 679	

Vedleggstabell 1.8 Ull

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Tonn	Kr/kg	Tonn	Kr/kg	Tonn	Kr/kg
Ull	4 052	32,80	132 906	32,87	128 587	32,36
					3 860	
					124 910	

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET, JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 1.9 Pelsdyr

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Antall skinn	Kr/skinn	1000 kr	Antall skinn	Kr/skinn	1000 kr	Antall skinn	Kr/skinn	1000 kr
Reveskinn. Eksport	109 456	706,32	77 311	78 318	752,62	58 944	85 000	919,20	78 132
Reveskinn. Innenl. salg m.v.	2 000	706,32	1 413	2 000	752,62	1 505	2 000	919,20	1 838
Sum reveskinn	111 456	706,32	78 724	80 318	752,62	60 449	87 000	919,20	79 970
Minkskinn. Eksport	707 218	297,91	210 687	533 940	263,89	140 901	520 000	294,95	153 374
Minkskinn. Innenl. salg m.v.	10 000	297,91	2 979	10 000	263,89	2 639	10 000	294,95	2 950
Sum minkskinn	717 218	297,91	213 666	543 940	263,89	143 540	530 000	294,95	156 324
Pelsdyr			292 390			203 989			236 294

Vedleggstabell 1.10 Andre husdyrproduksjoner

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr
Innenlandsk salg. Hester	1 050	16 000,00	16 800	1 050	17 000,00	17 850	1 050	17 000,00	17 850
Eksport. Hester	11	48 600,00	535	9	53 000,00	477	12	53 000,00	636
Eksport. Rev og mink	575	1 305,00	750	46	2 220,00	102			
Eksport. Andre dyr			8 704			9 542			9 500
Eksport. Embryo stoffer			400			500			500
Sum eksport. Husdyr			10 389			10 621			10 636
Import. Rev og mink	-18 442	597,00	-11 010	-6 609	584,00	-3 860	-4 000	400,00	-1 600
Import. Andre dyr			-23 208			-19 801			-21 065
Import. Embryo stoffer	-113	8 000,00	-904	-53	8 000,00	-424	-100	8 000,00	-800
Import. Embryo småfe	-150	6 500,00	-975	-110	6 500,00	-715	-50	6 500,00	-325
Import. Embryo gris	-165	1 000,00	-165	-127	1 000,00	-127			
Sum import. Husdyr			-36 262			-24 927			-23 790
Kaninjøtt	35	115,00	4 025	32	125,00	4 000	32	130,00	4 160
Sum kaniner			4 025			4 000			4 160
Oppdrettsjøtt	144	120,00	17 280	160	123,00	19 680	155	126,00	19 530
Sum hjøtt			17 280			19 680			19 530
Salg til Honningcentralen	429	85,22	36 559	510	84,50	43 095	550	81,40	44 770
Honning. Direkte salg	821	177,00	145 317	840	182,00	152 880	800	186,00	148 800
Sum birøkt			181 876			195 975			193 570
Andre husdyrproduksjoner			194 108			223 199			221 956
A Kvantumshet: Antall stykk Prisenhet: Kr/stykk				B Kvantumshet: Tonn				Prisenhet: Kr/kg	

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 1.11 Kjøreinntekter m.v.

	Revidert regnskap 2017	Foreløpig regnskap 2018	Budsjett 2019
	1000 kr	1000 kr	1000 kr
Kjøring v/invest. driftsbyggn	52 113	48 378	46 320
Kjøring v/invest. grøfter	34 133	35 670	40 378
Kjøring v/invest. nydyrking	16 951	17 516	17 903
Sum kjøreinnt. v/investering	103 197	101 564	104 601
Kjøring i skogen	33 005	33 901	34 696
Kjøring på bierverv m.v.	302 827	304 563	305 473
Innt. hester i full pensjon	126 834	128 095	129 017
Kjøreinntekter m.v.	565 863	568 123	573 787

Vedleggstabell 1.12 Arbeidsinntekter ved invest.

	Revidert regnskap 2017	Foreløpig regnskap 2018	Budsjett 2019
	1000 kr	1000 kr	1000 kr
Invest.arb. driftsbygninger	208 361	193 598	185 264
Invest.arb. grøfter	51 174	53 484	60 573
Invest.arb. nydyrking	17 009	17 477	17 879
Arbeidsinnt. v/investeringer	276 544	264 559	263 716

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET, JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 1.13 Endringer i buskapsverdien

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr
Hester	1 200	4 170,00	5 004	-618	10 510,00	-6 495	-305	10 510,00	-3 206
Storfe under 1 år	2 000	18 740,00	37 480	-5 698	4 070,00	-23 191	169	4 050,00	691
Okser over 1 år			-26 824	-7 154	18 060,00	-129 201	-6 855	18 690,00	-128 120
Kviger			43 923			-41 213			28 879
Kyr						22 250			-5 544
Sum storfe			59 583			-171 355			-104 094
Sauer	-61 000	250,00	-15 250	-71 000	190,00	-13 490	-53 411	210,00	-11 216
Geiter	-400	180,00	-72	562	190,00	107	-662	190,00	-126
Slaktesvin	48 400	1 400,00	67 760	-18 725	1 310,00	-24 530	-9 020	1 270,00	-11 455
Avlssvin over 6 mnd.	5 200	2 300,00	11 960	-9 223	2 280,00	-21 028	-977	2 190,00	-2 140
Sum svin	53 600		79 720	-27 948		-45 558	-9 997		-13 595
Kyllinger	553 400	27,00	14 942	716 000	28,00	20 048	-6 200	29,00	-180
Ender, kalkuner og gjess	8 000	230,00	1 840	-8 900	220,00	-1 958			
Sum fjørfe	561 400		16 782	707 100		18 090	-6 200		-180
Rev	-5 000	800,00	-4 000	-5 000	730,00	-3 650	-5 000	760,00	-3 800
Mink				-45 000	290,00	-13 050			
Lager, revskinn	-30 000	706,00	-21 180	-5 000	753,00	-3 765			
Sum pelsdyr	-35 000		-25 180	-55 000		-20 465	-5 000		-3 800
Kaniner	-200	230,00	-46	-100	250,00	-25			
Endringer i buskapsverdi			115 537			-239 191			-136 217
A Kvantumsenhet: Antall skinn Frisenhet: Kr/skinn									

Vedleggstabell 1.14 Medlemsbonus

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	1000 kr			1000 kr			1000 kr		
Medlemsbonus	238 000		222 400	238 000		222 400			235 900

Vedlegg II

DIREKTE TILSKUDD TIL JORDBRUKET

REVIDERT REGNSKAP
2017

FORELØPIG REGNSKAP
2018

BUDSJETT
2019

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET, JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 2.1 Direkte tilskudd

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	1000 kr	1000 kr	1000 kr	1000 kr	1000 kr	1000 kr
BU-invest. tradisj. jordbruk	417 642	420 956	420 956	478 341	478 341	478 341
BU-invest. Grøfting	39 059	39 059	39 059	95 000	95 000	95 000
Tekniske miljøinvest.	30 457	41 200	41 200	35 000	35 000	35 000
Tilsk. til sær. kult.l.tilt.	45 225	42 402	42 402	45 000	45 000	45 000
Organisert arbeid	9 301	8 830	8 830	15 000	15 000	15 000
Rentestøtte	27 889	30 185	30 185	37 000	37 000	37 000
Tilskudd til verdensarven	4 597	5 049	5 049	7 500	7 500	7 500
Utvalgte kulturlandskap	13 520	17 578	17 578	25 000	25 000	25 000
Sum utbet. Landbr.utb.fond	587 690	635 500	635 500	737 841	737 841	737 841
Sum fondsutbetalinger	587 690	635 500	635 500	737 841	737 841	737 841
Areal kult.landsk.tillegg	3 008 784	3 066 496	3 066 496	3 432 000	3 432 000	3 432 000
Produksjonstillegg husdyr	2 193 714	2 528 531	2 528 531	2 422 000	2 422 000	2 422 000
Driftstilskudd i melkeprod.	1 374 664	1 579 092	1 579 092	1 593 000	1 593 000	1 593 000
Tilskudd til økolog. jordb.	1 008 893	1 08 558	1 08 558	116 000	116 000	116 000
Beitetilskudd	852 017	822 585	822 585	898 000	898 000	898 000
Regionale miljøprogram	419 716	431 982	431 982	493 159	493 159	493 159
Sum dir. tilsk. (underpost)	7 957 788	8 537 164	8 537 164	8 954 159	8 954 159	8 954 159
Fremme av norsk engfrøavl	6 048	8 250	8 250	10 300	10 300	10 300
Inseminering m.v.	66 144	67 668	67 668	73 400	73 400	73 400
Sum utviklingstiltak	72 192	75 918	75 918	83 700	83 700	83 700
Utbet.avleserordn.i jordbr.	1 133 744	1 119 644	1 119 644	1 167 400	1 167 400	1 167 400
Adm.tilsk. avl.lag/1.vikar	9 516	9 516	9 516	9 516	9 516	9 516
Refusj. utgifter under sykd.	138 409	139 998	139 998	142 000	142 000	142 000
Sjukesømsordning	73 000	50 200	50 200	48 300	48 300	48 300
Landbruksvikar avløsning	51 377	51 452	51 452	56 375	56 375	56 375
Tidligpensjonsordning	73 145	70 937	70 937	72 500	72 500	72 500
Sum velferdsordninger	1 479 191	1 441 747	1 441 747	1 496 091	1 496 091	1 496 091
Sum utbet. jordbruksavt.	10 036 861	10 690 329	10 690 329	11 271 791	11 271 791	11 271 791
Erst. tilt. pl./dyresykdom	66 625	31 282	31 282	62 500	62 500	62 500
Driftsplanlag m.v.	759	759	759	759	759	759
Tilsk. avløs. rep./HV-øvelse	953	953	953	953	953	953
Erstatn. rovdvyrsk. på husdyr	46 998	42 954	42 954	45 104	45 104	45 104
Tilskudd til erstatning m.n.	128 845	1 614 169	1 614 169	508 000	508 000	508 000
Sum andre ordninger	244 180	1 690 117	1 690 117	617 316	617 316	617 316
Sum direkte tilskudd	10 341 041	12 380 446	12 380 446	11 889 107	11 889 107	11 889 107

Vedlegg III

KOSTNADER

REVIDERT REGNSKAP
2017

FORELØPIG REGNSKAP
2018

BUDSJETT
2019

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET, JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 3.1 Handelsgjødsel og kalk

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Kalksalpeter (kalsiumnitrat)	11 583	305,36	35 370	13 266	277,03	36 751	11 606	275,07	31 925
Kalkammonsalpeter, 26-28% N	3 916	226,59	8 873	4 604	247,28	11 385	2 300	252,66	5 811
Urea	125	296,01	370	141	423,41	597	1 200	462,82	5 554
Ammoniumnitrat m.m.	74 952	243,24	182 313	86 622	278,34	241 104	82 783	295,37	244 546
Sum nitrogen-gjødsel	90 576	250,54	226 926	104 633	277,00	289 837	97 899	294,01	287 836
OPTI P-20	265	459,39	1 217	245	431,01	1 056	130	450,80	586
Sum fosforgjødsel	265	459,25	1 217	245	431,02	1 056	130	450,77	586
Sum fosforgjødsel			1 217			1 056			586
Kaliumsuperfosfat PK 11-21	465	388,72	1 808	424	398,65	1 690	600	400,50	2 403
Kaliumsulfat 41%	122	506,85	618	135	552,75	746	3 500	685,18	23 981
Kaliumgjødsel 49% (kaliumkl.)	111	582,77	647	95	546,59	519	100	570,86	571
Kaliummagnesium 22-25%	651	699,27	4 552	722	732,71	5 290	20	708,31	142
Sum PK-gjødsel og kaliumgj.	1 349	565,23	7 625	1 376	599,20	8 245	4 220	642,11	27 097
NPk-gjødsel 21-6-6				3 085	372,23	11 483	3 200	398,86	12 764
NPk-gjødsel 22-12	4 690	360,41	16 903	5 800	381,31	22 116	6 000	415,29	24 917
NPk-gjødsel 12-4-18	20 565	483,67	99 467	19 674	386,90	75 793	19 402	517,17	100 341
NPk-gjødsel 22-2-12	29 564	369,25	109 165	32 520	392,51	127 644	34 000	423,28	143 915
NPk-gjødsel 22-3-10	108 269	337,35	365 245	107 186	365,70	391 979	99 500	392,32	390 358
NPk-gjødsel 18-3-15	32 267	394,40	127 261	34 662	401,40	139 133	33 155	433,69	143 790
NPk-gjødsel 27-3-5	13 111	309,51	40 580	7 398	323,47	23 930	9 000	359,47	32 352
NPk-gjødsel 20-4-11	21 955	336,74	73 931	22 911	363,16	83 204	23 500	383,16	90 043
NPk-gjødsel 8-5-19	993	489,03	4 856	939	480,74	4 514	950	516,60	4 908
NPk-gjødsel 24-4-6	16 495	289,52	47 756	15 271	325,51	49 709	15 000	331,75	49 763
Fullgjødsel 25-2-6	102 172	312,40	319 185	105 010	336,69	353 558	105 469	360,80	380 532
NP 12-23	808	570,76	4 612	1 031	586,72	6 049	800	547,17	4 377
Sum NPk-gjødsel	350 889	344,54	1 208 961	355 487	368,26	1 309 112	349 976	393,76	1 378 060
Sum handelsgjødsel	443 079	326,07	1 444 729	461 741	348,30	1 608 250	452 225	374,50	1 693 579
Mikronæringsstoff	528	293,29	1 549	10	288,33	29	1 500	357,53	5 363
Gjødsel til veksthus	3 715	713,99	26 525	4 747	767,71	36 443	4 750	795,37	37 780
Sum mikronæringsstoff m.v.			28 074			36 472			43 143
Kalk	199 446	625,83	124 819	236 106	635,57	150 062	200 133	670,59	134 207
Sum hand.gj./kalk (u/tlusk.)			1 597 622			1 794 784			1 870 929
Andre rabatter							-187 272	8,56	-16 030
Handelsgjødsel og kalk			1 597 622			1 794 784			1 854 899
A Kvantumsenhet: Tonn									Prisenhet: Kr/tonn

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 3.2 Innkjøpt kraftfôr

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Drøvtyggerfôr	991 713	367,23	3 641 821	1 057 567	371,31	3 926 892	1 044 589	372,59	3 892 034
Økologisk drøvtyggerfôr	22 799	543,58	123 930	24 411	550,88	134 475	25 411	549,50	139 633
Sum kraftfôr til drøvtyggere	1 014 512	371,19	3 765 751	1 081 978	375,37	4 061 367	1 070 000	376,79	4 031 667
Svinefôr	490 759	374,41	1 837 437	474 147	384,70	1 824 050	449 547	389,49	1 750 941
Økologisk svinefôr	2 783	505,84	14 077	2 384	532,32	12 688	2 500	536,28	13 407
Sum kraftfôr til svin	493 542	375,15	1 851 514	476 531	385,44	1 836 738	452 047	390,30	1 764 348
Fjørtefôr u. koksdiostatika	438 951	389,81	1 711 076	433 048	404,35	1 751 025	453 786	404,55	1 835 832
Økologisk fjørtefôr	14 545	591,28	86 002	15 348	595,08	91 333	16 000	592,20	94 752
Sum kraftfôr til fjørte	453 496	396,27	1 797 078	448 396	410,88	1 842 358	469 786	410,94	1 930 584
Hestepellets (hestefôr)	4 211	603,71	25 423	4 964	626,78	31 115	5 361	627,45	33 638
Kaninfôr	181	657,41	1 191	181	663,74	1 202	163	664,41	1 083
Sum kraftfôr, andre husdyr	4 392	605,97	26 614	5 145	628,12	32 317	5 524	628,55	34 721
Sum kraftfôr/land, ukorr.	1 965 942	378,49	7 440 957	2 012 050	386,31	7 772 780	1 997 367	388,58	7 761 320
Grøpp av salgskorn	1 543	300,23	4 633	1 338	311,23	4 164	1 423	311,90	4 438
Sum innkjøpt kraftfôr ukorr.	1 967 485	378,43	7 445 590	2 013 388	386,26	7 776 944	1 998 790	388,52	7 765 758
Sum innkjøpt kraftfôr korr.	1 967 485	378,43	7 445 590	2 013 388	386,26	7 776 944	1 998 790	388,52	7 765 758
Rabatter og bonus			-14 455			-15 037			-14 457
Innkjøpt kraftfôr			7 431 135			7 761 907			7 751 301

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 3.3 Annet innkjøpt fôr

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Tilskuddsfôr	13 949	858,40	119 738	12 006	919,94	110 448	13 049	929,14	121 243
Høy, importert	18 137	245,06	44 447	88 763	324,11	287 690	39 280	281,88	110 722
Halm, importert				11 344	294,16	33 370			
Mei/keerstøtninger	4 938	3 178,99	156 979	5 204	2 965,62	154 331	5 162	2 999,18	154 818
Felsdyrfôr	38 000	329,00	123 500	36 000	300,00	108 000	29 000	280,00	81 200
Salt	2 000	386,17	7 723	2 000	269,57	5 391	2 000	289,87	5 797
Organisk våtfôr	27 645	297,21	82 164	28 774	305,43	87 884	29 355	308,78	90 642
Myse	333 126	11,13	37 077	286 447	11,36	32 540	272 026	11,41	31 038
Annet innkjøpt fôr			571 628			819 654			595 460
A Kvantumshet: 1000 FEm									
B Kvantumshet: 1000 liter									

Prisenhet: Kr/100 FEm
 Prisenhet: Øre/liter

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 3.4 Såfrø og planter

	Revidert regnskap 2017				Foreløpig regnskap 2018				Budsjett 2019				
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn
Innkjøpt såkorn. Hvete	13 643	6,51	88 816	12 759	6,67	85 103	16 915	7,12	120 435				
Innkjøpt såkorn. Rug	580	13,55	7 859	277	13,84	3 834	383	14,38	5 508				
Innkjøpt såkorn. Bygg	25 691	5,92	152 091	28 934	5,98	173 025	25 217	6,29	158 615				
Innkj. såkorn. Havre/pj.korn	13 860	5,97	82 744	14 005	5,99	83 890	11 571	6,35	73 476				
Innkjøpt såkorn. Rughvete	481	7,12	3 425	687	7,27	4 994	470	7,32	3 440				
Sum innkjøpt såkorn	54 255	6,17	334 935	56 662	6,19	350 846	54 556	6,63	361 474				
Oljefrø til modning	26	95,72	2 489	26	135,96	3 535	40	185,47	7 419				
Erter	329	8,54	2 810	385	8,58	3 303	385	9,99	3 846				
Engfrø	3 141	41,87	131 514	3 997	39,53	158 001	3 503	41,70	146 075				
Sum engfrø	3 141	41,87	131 514	3 997	39,53	158 001	3 503	41,70	146 075				
Imp. frø. Førnepe/kålrot	1	300,17	300	1	340,25	340							
Sum importert rotvekstfrø	1	300,00	300	1	340,00	340							
Importert grønnsakfrø	76	1 101,12	83 685	82	1 125,75	92 312	82	1 135,73	93 130				
Sum rotvekst- og grønnsakfrø	77		83 985	83		92 652	82		93 130				
Annet frø, imp. (pnyplanter)			21 000			21 000			22 000				
Kjøp settepoteter			67 382			78 785			78 230				
Blomsterløk m.v.			137 002			144 991			137 002				
Planteartikler			281 027			297 959			283 990				
Sum planter			418 029			442 950			420 992				
Sum såfrø/planter (u.tilsk)			1 062 144			1 151 072			1 133 166				
Såfrø og planter			1 062 144			1 151 072			1 133 166				

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 3.5 Energi og smøremidler

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	1000 liter	øre/liter	1000 kr	1000 liter	øre/liter	1000 kr	1000 liter	øre/liter	1000 kr
Fyringsolje. Veksthus	4 717	906,50	42 760	4 451	1 079,00	48 026	4 689	1 059,41	49 676
Bioenergi i veksthus	80 624	300,00	24 187	77 476	308,20	23 878	84 056	315,40	26 511
Gass i veksthus	225 199	355,44	80 045	215 581	463,26	99 870	231 428	441,65	102 210
Fyringsolje. Kornløkker	7 006	858,45	60 143	3 014	979,77	29 530	6 466	962,11	62 210
Bensin	3 227	1 171,20	37 795	3 170	1 244,26	39 443	3 116	1 198,80	37 555
Diesel (brønseolje)	134 075	828,90	1 111 348	133 963	946,04	1 267 344	134 014	928,99	1 244 977
Smøremidler (olje,fett m.v.)	2 950	4 151,47	122 468	2 813	4 062,37	114 274	2 680	4 305,87	1 460 662
Elektrisk lys og kraft			1 241 012			1 567 049			
Sum energi og smøremidler			2 719 758			3 189 414			3 098 998
A Kvantumsenhet: 1000 kWh			Prisenhet: Kr/1000 kWh						

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 3.6 forts. Andre kostnader

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Antall besøk	Kr/besøk	Antall besøk	Kr/besøk	Antall besøk	Kr/besøk
Veterinar	551 962	792,86	437 629	816,78	441 132	840,15
Medisin til dyr			414 118		436 699	470 708
Veterinar og medisin til dyr			851 747		877 831	919 410
Kunsth inseminasjon. Storfe	287 696	972,76	279 859	1 002,14	284 156	1 011,08
Kunsth inseminasjon. Svin	163 660	404,99	66 281	400,45	64 026	415,35
Husdyrforsikring			27 846		-16 988	22 817
Frakt. Kraftfôr	1 967 485	17,16	337 620	17,87	359 792	18,28
Frakt. Grovfor			120 000	100,00	120 000	100,00
Frakt. Kjøtt	248 913	4,93	12 271	4,90	12 381	5,02
Adm.geb. kjøp melkekvote			889		1 245	1 245
Destruksjon av høns			10 147		10 129	15 429
Sum a. Kostn. v/husdyrprod.			1 586 660		1 712 572	1 736 150
Skadefors. maskiner netto			138 136		37 017	125 755
Sum netto skadefors. maskin.			138 136		37 017	125 755
Frakt. Fyringsolje	11 723	22,42	2 628	23,52	1 756	24,07
Frakt. Ensleringsmidler	11 381	451,74	5 141	472,35	4 911	483,22
Frakt. Såraver	65 795	305,60	20 107	320,06	22 048	327,43
Sum diverse frakter			27 876		28 715	29 226
Kontormaskiner			49 652		48 871	48 147
Peretjenester			101 312		99 515	99 827
.....			23 216		23 442	24 166
.....						
Sum telefon og porto			124 530		122 957	121 993
Yrresskadeforsikring	33 859	288,95	9 784	296,75	8 584	306,54
Åravgift	82 274	548,40	45 119	561,60	45 340	45 302
Produsenttjenesten	6 346	31 689,00	201 098	28 072,00	170 790	173 805
Gårdsregnskap, registrert			529 974		536 390	541 631
Gårdsregnskap, ikke-reg.			13 472		15 085	14 701
Sum gårdsregnskap	40 338	13 472,31	543 446	13 919,01	551 485	14 320,37
Skadeforsikring på bygninger			293 972		107 546	235 134
Sum diverse andre kostnader			1 295 477		1 064 288	1 220 538
Sum ekskl.posten forskjellig			4 618 274		4 406 476	4 692 847
Forskjellig			591 139		564 029	600 684
Forskjellig inkl. inv.avgift			591 139		564 029	600 684
Utgifter til sjuk.lønn.ordn.			73 000		50 200	48 300
Adm.tilskudd til avløserlag			82 516		59 716	57 816
Sum sosiale ordninger			5 291 929		5 030 221	5 351 347
Andre kostnader						
A Kvantumsenhet: Ant. insem.						
B Kvantumsenhet: Tonn						
C Kvantumsenhet: 1000 liter						
D Kvantumsenhet: Tonn						
E Kvantumsenhet: Ant. enhet.						
F Kvantumsenhet: Ant. KJ.tøy						
G Kvantumsenhet: Kyr i fj.k.						
H Kvantumsenhet: Ant. regnsk.						
I Kvantumsenhet: Kr/100 Kyr Fk						
J Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
K Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
L Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
M Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
N Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
O Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
P Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
Q Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
R Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
S Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
T Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
U Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
V Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
W Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
X Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
Y Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						
Z Kvantumsenhet: Kr/1000 liter						

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 3.6 forts. Andre kostnader

	Revidert regnskap 2016		Foreløpig regnskap 2017		Budsjett 2018	
	1000 kr	1000 kr	1000 kr	1000 kr	1000 kr	1000 kr
Andre kostnader	5 220 534	5 249 907	5 249 907		5 435 892	

Vedleggstabell 3.7 Vedlikehold

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Kv.indeks	Pr.ind. vdl.	Kv.indeks	Pr.ind. vdl.	Kv.indeks	Pr.ind. vdl.
Vedlikehold. Bygninger	77 304	2 229,96	75 930	2 303,84	74 642	2 366,05
Vedlikehold. Mask. og redsk.	71 224	569,20	68 272	599,30	66 598	623,80
Vedlikehold. Biler	18 388	773,58	17 126	795,15	16 094	812,64
Sum vedlikehold		2 271 501		2 294 637		2 312 291

Vedleggstabell 3.8 Leasing av maskiner

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Kvantum	Pr.ind. kts.	Kvantum	Pr.ind. kts.	Kvantum	Pr.ind. kts.
Leasing, kapitalslitdel	41 744	407,83	46 321	400,49	51 706	386,57
Leasing, rentedel	4 785	3,25	5 049	3,36	5 370	3,66
Leasing, effekt finansiering				-138 784		-123 320
Sum leasing av maskiner		1 770 198		1 885 972		2 071 821

A Kvantumsenhet: Mill. kr Frisenhet: Rentepros.

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 3.9 Kapitalslit

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Kvantum	Pr.ind. kts.	1000 kr	Kvantum	Pr.ind. kts.	1000 kr	Kvantum	Pr.ind. kts.	1000 kr
Kapitalslit. Ma./t.u. dr.b.	31 610	407,40	1 287 791	33 086	418,60	1 384 980	34 107	428,20	1 460 462
Kapitalslit. Driftsbygninger	58 848	407,40	2 397 468	58 894	418,60	2 465 303	58 782	428,20	2 517 045
Kapitalslit. Sum driftsb.	90 458	407,40	3 685 259	91 980	418,60	3 850 283	92 889	428,20	3 977 507
Kapitalslit. Maskiner/redsk.	62 428	407,40	2 543 317	60 451	418,60	2 530 479	58 577	428,20	2 508 267
Kapitalslit. Biler	2 761	407,39	112 480	2 572	418,59	107 661	2 416	428,22	103 458
Kapitalslit. Grøfter	6 252	407,39	254 700	6 371	418,59	266 684	6 484	428,22	277 658
Kapitalslit. Hydrotekn. anl.	701	407,39	28 558	776	418,59	32 483	821	428,22	35 157
Kapitalslit. Delsum	162 600	407,40	6 624 314	162 150	418,60	6 787 590	161 187	428,20	6 902 047
Kapitalslit			6 624 314			6 787 590			6 902 047

Vedleggstabell 3.10 Realrente lånt kapital

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Mill. kr	Rentepros.	1000 kr	Mill. kr	Rentepros.	1000 kr	Mill. kr	Rentepros.	1000 kr
Nedbetalingslån statsbanker	4 324	2,72	117 613	4 272	2,70	115 344	4 173	3,12	130 198
Nedb.lån andr. lång. f. 1997	55 405	3,23	1 789 582	56 239	3,22	1 810 896	58 043	3,71	2 153 395
Sum nedbetalingslån	59 729	3,19	1 907 195	60 511	3,18	1 926 240	62 216	3,67	2 283 593
Sum rentebærende utlån	59 729	3,19	1 907 195	60 511	3,18	1 926 240	62 216	3,67	2 283 593
Investeringslån LØF	218			157			106		
Rentekostnader lånt kapital	59 947	3,18	1 907 195	60 668	3,18	1 926 240	62 322	3,66	2 283 593
Effekt av finansiering			-1 099 409			-1 667 637			-1 433 421
Realrente lånt kapital			807 786			258 603			850 172

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 3.11 Bruttoinvest. Løpende priser

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	1000 kr	Indeks	1000 kr	Indeks	1000 kr	Indeks
Mask. og tekn. utst. dr.byg.	2 160 053	2 005 932	2 005 932	2 005 932	1 919 700	1 919 700
Driftsbygninger	3 050 882	2 833 200	2 833 200	2 833 200	2 711 405	2 711 405
Sum driftsbygninger	5 210 935	4 839 132	4 839 132	4 839 132	4 631 105	4 631 105
Maskiner og redskaper	2 059 029	1 891 790	1 891 790	1 891 790	1 886 707	1 886 707
Biler	57 900	56 300	56 300	56 300	59 900	59 900
Grøfter	39 059	4 916,00	51 836	5 078,00	47 500	5 213,00
Hydrotekniske anlegg	11 008	4 916,00	16 019	5 078,00	12 443	5 213,00
Sum avskrivb. bruttoinvest.	7 573 994	7 131 795	7 131 795	7 131 795	6 890 201	6 890 201
Fulldyrking u. grøftekostn.	23 000	7 371,00	23 000	7 616,00	23 000	7 783,00
Sum br. invest.uavskr.jordkap	23 000	7 371,00	23 000	7 616,00	23 000	7 783,00
Sum bruttoinvesteringer	7 743 527	7 306 963	7 306 963	7 306 963	7 069 210	7 069 210

A Kvantumsenhet: Daa Prisenhet: Kr/daa

Vedleggstabell 3.12 Bruttoinvest. Faste priser

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	1000 kr	Indeks	1000 kr	Indeks	1000 kr	Indeks
Teknisk inst. bygninger	2 160 053	2 230,00	2 005 932	2 303,80	1 941 674	1 919 700
Driftsbygninger	3 050 882	2 230,00	2 833 200	2 303,80	2 742 441	2 711 405
Sum driftsbygninger	5 210 935	4 460,00	4 839 132	4 607,60	4 684 115	4 631 105
Maskiner og redskaper	2 059 029	569,20	1 891 790	599,30	1 796 774	1 886 707
Biler	57 900	773,60	56 300	795,10	54 778	59 900
Grøfter	192 014	482,40	263 223	498,30	254 824	247 618
Hydrotekniske anlegg	54 116	482,40	81 350	498,30	78 754	64 871
Sum avskrivbare bruttoinvest.	7 573 994	7 131 795	7 131 795	6 869 245	6 869 245	6 890 201
Fulldyrking	169 533	100,00	169 533	103,32	169 539	179 009
Sum br.inv.i uavskr.jordkap	169 533	175 168	175 168	175 168	169 539	179 009
Sum bruttoinvesteringer	7 743 527	7 306 963	7 306 963	7 044 413	7 038 784	6 607 626

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET, JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 3.13.1 Bokført kap. etter hist. kost. 1 000 kr

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Driftsbygninger	54 927	56 934	56 934	58 110		
Jord	34 355	36 147	36 147	37 856		
Grøfter og vannlegg	1 459	1 622	1 622	1 795		
Maskiner og redskaper	21 087	21 985	21 985	22 570		
Biller	11 593	581	581	560		
Husdyr	11 087	10 961	10 961	10 845		
Varer i arbeid	10 473	11 021	11 021	11 049		
Sum bokført kapital	133 981	139 251	139 251	142 785		
Herav lånt kapital	-59 947	-60 668	-60 668	-62 322		
Egenkapital	74 034	78 583	78 583	80 463		

Vedleggstabell 3.13.1 Bokført kap. etter prisjustert saldo 1 000 kr

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Teknisk inst. bygninger	10 781	11 909	11 909	12 739		
Driftsbygninger	57 219	59 121	59 121	60 469		
Sum driftsbygninger	68 000	71 030	71 030	73 208		
Maskiner og redskaper	24 593	24 562	24 562	24 319		
Biller	786	751	751	715		
Grøfter	3 921	4 056	4 056	4 224		
Hydrotekniske anlegg	417	456	456	493		
Sum avskrivbar kapital	97 717	100 855	100 855	102 959		
Jord	34 355	36 147	36 147	37 856		
Husdyr	11 086	10 961	10 961	10 845		
Varer i arbeid	10 473	11 021	11 021	11 049		
Sum ikke-avskrivbar kapital	55 914	58 129	58 129	59 750		
Sum kapital	153 631	158 984	158 984	162 709		
Lånt kapital	-59 947	-60 668	-60 668	-62 322		
Egenkapital	93 684	98 316	98 316	100 387		

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 3.14.1 Arbeidsforbruk, timeverk

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Ant. j. bedr.	Tim. p. bedr	1000 timer	Ant. j. bedr.	Tim. p. bedr	1000 timer	Ant. j. bedr.	Tim. p. bedr	1000 timer
Timeverk i jordbruket	40 338	2 117,00	85 400	39 621	2 125,00	84 200	38 949	2 131,00	83 000

Vedleggstabell 3.14.2 Arbeidsforbruk, årsverk

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Ant. j. bedr.	Tim. p. bedr	1000 timer	Ant. j. bedr.	Tim. p. bedr	1000 timer	Ant. j. bedr.	Tim. p. bedr	1000 timer
Årsverk i jordbruket	85 400	46 300	46 300	84 200	45 650	45 650	83 000	45 000	45 000

Vedlegg IV

AREAL, AVLING OG BRUKEN AV AVLINGEN

REVIDERT REGNSKAP
2017

FORELØPIG REGNSKAP
2018

BUDSJETT
2019

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 4.1 Areal, avling og bruken av avlingen

	Revidert regnskap 2017				Foreløpig regnskap 2018				Budsjett 2019			
	Daa	Kg/daa	Tonn		Daa	Kg/daa	Tonn		Daa	Kg/daa	Tonn	
Hvete	757 500	529,00	400 718		585 600	235,00	137 616		850 000	475,00	403 750	
Rug/rughvete	83 700	597,00	49 969		33 100	272,00	9 003		50 000	516,00	25 800	
Bygg	1 348 600	426,00	574 504		1 476 500	274,00	404 561		1 305 000	414,00	540 270	
Havre	676 200	418,00	282 652		696 700	218,00	151 881		570 000	406,00	231 420	
Sum korn og ertre	2 866 000	456,33	1 307 843		2 791 900	251,82	703 061		2 775 000	432,88	1 201 240	
Oljefrø	23 100	444,00	10 256		32 600	316,00	10 302		50 000	342,00	17 100	
Poteter	117 300	2 390,00	280 347		116 200	2 810,00	326 522		115 000	2 804,00	322 460	
Andre grovfôrvekster	95 800	1 877,00	179 817		110 100	1 054,00	116 045		100 000	1 678,00	167 800	
Sum åker og hage	3 318 300	535,90	1 778 263		3 270 100	353,48	1 155 930		3 260 000	524,11	1 708 600	
Eng, slått	4 191 940	621,00	2 603 195		4 390 499	466,00	2 045 973		4 408 371	643,00	2 834 583	
Sum eng	6 532 821	398,48	2 603 195		6 593 430	310,30	2 045 973		6 610 000	428,83	2 834 583	
Sum åker og eng	9 851 121	444,77	4 381 458		9 863 530	324,62	3 201 903		9 870 000	460,30	4 543 183	
Sum avling			4 381 458				3 201 903				4 543 183	

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 4.1 forts. Areal, avling og bruken av avlingen

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	1000 FEm	1000 FEm	1000 FEm	1000 FEm	1000 FEm	1000 FEm
Hvete	413 361	130 481	130 481	414 736	414 736	414 736
Rug/rughvete	50 564	3 048	3 048	24 994	24 994	24 994
Bygg	585 195	396 553	396 553	531 516	531 516	531 516
Havre	234 623	122 603	122 603	192 097	192 097	192 097
Erter	4 023	2 848	2 848	4 211	4 211	4 211
Sum korn og erter	1 267 766	655 533	655 533	1 167 554	1 167 554	1 167 554
Oljefrø	17 994	12 468	12 468	28 947	28 947	28 947
Poteter	80 319	83 115	83 115	82 081	82 081	82 081
Andre grovfôrvekster	21 155	13 652	13 652	19 741	19 741	19 741
Andre åker- og hagevekster	7 564	7 676	7 676	7 700	7 700	7 700
Sum åker og hage	1 394 798	772 444	772 444	1 306 023	1 306 023	1 306 023
Eng, slått	1 679 482	1 320 659	1 320 659	1 828 763	1 828 763	1 828 763
Eng, beite	527 322	368 927	368 927	519 677	519 677	519 677
Sum eng	2 206 804	1 689 586	1 689 586	2 348 440	2 348 440	2 348 440
Halm	6 492	33 528	33 528	18 205	18 205	18 205
Sum åker og eng	3 608 094	2 495 558	2 495 558	3 672 668	3 672 668	3 672 668
Utmarks- og fjellbeite	311 000	300 000	300 000	290 000	290 000	290 000
Sum avling	3 919 094	2 795 558	2 795 558	3 962 668	3 962 668	3 962 668

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 4.1 forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Balanse

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	-5 774	-5 589	-5 589	-4 325	-4 325	-4 325
Rug/rughvete	-305	-5 285	-5 285	-554	-554	-554
Bygg	-13 019	-8 889	-8 889	-8 895	-8 895	-8 895
Havre	-6 167	-4 388	-4 388	-4 388	-4 388	-4 388
Sum korn og erter	-25 265	-24 151	-24 151	-24 151	-24 151	-24 151
Oljefrø	30	-10	-10			
Poteter	31 554	32 652	32 652	32 246	32 246	32 246
Andre grovfôrvekster	17 982	11 605	11 605	16 780	16 780	16 780
Sum åker og hage	24 301	20 096	20 096	31 047	31 047	31 047
Eng, slått	160 464	125 928	125 928	174 376	174 376	174 376
Sum eng	160 464	125 928	125 928	174 376	174 376	174 376
Halv	2 532	13 076	13 076	7 100	7 100	7 100
Sum åker og eng	187 297	159 100	159 100	212 523	212 523	212 523
Sum avling	187 297	159 100	159 100	212 523	212 523	212 523

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 4.1 forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Salg

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	399 128	123 493	399 008	399 008		
Rug/rughvete	49 777	7 580	24 685	24 685		
Bygg	575 474	399 973	536 809	536 809		
Havre	282 828	146 527	230 116	230 116		
Erter	3 822	2 706	4 000	4 000		
Sum korn og erter	1 311 029	680 279	1 194 618	1 194 618		
Oljefrø	10 226	7 117	16 500	16 500		
Poteter	229 713	248 449	263 624	263 624		
Sum åker og hage	1 550 968	935 845	1 474 742	1 474 742		
Eng, slått	129 440	127 173	125 404	125 404		
Sum eng	129 440	127 173	125 404	125 404		
Halv	44	335	150	150		
Sum åker og eng	1 680 452	1 063 353	1 600 296	1 600 296		
Sum avling	1 680 452	1 063 353	1 600 296	1 600 296		

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 4.1 forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Hjemmeforbruk såfrø

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	3 113	4 335	3 117	3 117		
Rug/rughvete	497	717	569	569		
Bygg	3 549	3 500	3 856	3 856		
Havre	1 740	1 311	1 559	1 559		
Sum korn og erter	8 899	9 863	8 801	8 801		
Poteter	18 602	18 550	18 550	18 550		
Sum åker og hage	27 501	28 413	27 351	27 351		
Sum åker og eng	27 501	28 413	27 351	27 351		
Sum avling	27 501	28 413	27 351	27 351		

Vedleggstabell 4.1 forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Hjemmeforbruk mat

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn
Poteter	147	121	115	115		
Sum åker og hage	147	121	115	115		
Sum åker og eng	147	121	115	115		
Sum avling	147	121	115	115		

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 4.1 forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Hjemmeforbruk for

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	4 250	4 250	4 250	4 250	4 250	4 250
Bygg	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500
Havre	4 250	4 250	4 250	4 250	4 250	4 250
Sum korn og ertre	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000
Foteter	35 521	35 521	26 750	26 750	7 925	7 925
Andre grovfôrvekster	161 835	161 835	104 441	104 441	151 020	151 020
Sum åker og hage	214 356	214 356	148 191	148 191	175 945	175 945
Eng, slått	2 313 293	2 313 293	1 793 921	1 793 921	2 534 802	2 534 802
Sum eng	2 313 293	2 313 293	1 793 921	1 793 921	2 534 802	2 534 802
Halv	22 744	22 744	117 349	117 349	63 750	63 750
Sum åker og eng	2 550 393	2 550 393	2 059 461	2 059 461	2 774 497	2 774 497
Sum avling	2 550 393	2 550 393	2 059 461	2 059 461	2 774 497	2 774 497

Vedleggstabell 4.2 Utvikling i jordbruksareal i drift. Fordeling på de enkelte vekster. 1 000 dekar¹

År	Korn og erter	Olje- frø	Poteter	Åker og hage		Andre vekster og brakk	I alt	Eng på dyrket jord		Beite	Fulldyrket jord i drift	Slått	Natureng	Beite	Sum jordbruksareal i drift
				Rot- vekster ²	Groenn- for ³			Slått	Beite						
1959	2 182	..	553	152	114	478	3 479	4 303	561	8 343	763	1 001	10 107		
1969	2 447	78	346	91	188	518	3 667	4 049	553	8 269	430	1 164	9 863		
1970	2 576	36	335	82	203	445	3 707	3 878	554	8 139	385	1 012	9 536		
1971	2 678	19	310	74	203	468	3 753	3 767	543	8 063	290	956	9 308		
1972	2 725	21	288	66	192	481	3 773	3 657	521	7 951	253	897	9 101		
1973	2 799	38	293	65	194	469	3 858	3 546	496	7 900	251	886	9 037		
1974	2 910	36	297	67	210	446	3 966	3 436	530	7 932	229	846	9 007		
1975	2 997	49	249	67	242	467	4 071	3 387	460	7 918	235	828	8 981		
1976	2 981	60	279	69	259	459	4 107	3 408	432	7 947	238	777	8 962		
1977	3 024	51	280	62	272	453	4 142	3 458	403	8 003	236	755	8 994		
1978	3 063	48	250	59	281	459	4 160	3 533	373	8 006	250	690	9 006		
1979	3 202	53	223	41	291	335	4 146	3 821	390	8 358	296	943	9 597		
1980	3 175	58	214	40	312	313	4 111		4 275	8 386	301	894	9 581		
1981	3 166	66	216	39	312	330	4 130		4 364	8 494	253	838	9 585		
1982	3 212	77	220	47	344	292	4 193		4 428	8 621	235	779	9 635		
1983	3 256	75	220	51	345	318	4 264		4 478	8 742	218	746	9 706		
1984	3 302	101	216	55	345	295	4 314		4 457	8 771		994	9 765		
1985	3 402	79	206	50	368	280	4 385		4 416	8 801		1 000	9 801		
1986	3 425	69	187	44	365	271	4 362		4 405	8 767		1 001	9 768		
1987	3 442	64	188	39	381	263	4 377		4 389	8 766		1 002	9 768		
1988	3 445	63	194	33	385	265	4 386		4 428	8 814		1 024	9 838		
1989	3 469	61	194	31	372	278	4 402		4 443	8 846		1 096	9 941		

1) Ekskl. villahager f.o.m. 1979

2) Inkl. førmarkkål 1959-1978

3) Inkl. førmarkkål fra 1979

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 4.2 forts. Utvikling i jordbruksareal i drift. Fordeling på de enkelte vekster. 1 000 dekar¹

År	Åker og hage			Andre vekster			Eng på dyrket jord		I alt		Sum jordbruksareal
	Korn og Olje-	Poteter	Rot- Grønn-	Rot- Grønn-	Andre vekster	I alt	Slått + bette	Slått + bette	Fulldyrket	Natureng Slått + bette	
1990	3 567	52	194	27	377	251	4 467	4 364	8 830	1 142	9 972
1991	3 622	42	184	24	360	225	4 457	4 383	8 840	1 169	10 009
1992	3 591	59	196	23	378	203	4 450	4 409	8 859	1 206	10 065
1993	3 527	87	187	20	425	152	4 430	4 477	8 916	1 236	10 152
1994	3 486	99	176	16	390	201	4 368	4 568	8 936	1 280	10 216
1995	3 381	111	184	16	416	216	4 324	4 660	8 984	1 303	10 287
1996	3 341	77	186	14	402	223	4 241	4 774	9 015	1 329	10 344
1997	3 326	76	184	12	357	210	4 165	4 888	9 053	1 366	10 419
1998	3 356	64	167	11	355	202	4 156	4 851	9 007	1 487	10 494
1999	3 282	64	149	9	308	184	3 995	4 876	8 871	1 511	10 383
2000	3 306	57	151	9	282	180	3 985	4 856	8 841	1 581	10 422
2001	3 281	109	152	9	267	179	3 997	4 865	8 862	1 605	10 467
2002	3 268	110	152		206 ⁴	178 ⁵	3 915	4 917	8 832	1 635	10 466
2003	3 267	75	146		196	170	3 854	4 905	8 759	1 644	10 404
2004	3 283	68	142		176	176	3 846	4 892	8 737	1 660	10 397
2005	3 252	67	137		155	193	3 805	4 858	8 663	1 692	10 354
2006	3 182	65	141		149	195	3 731	4 896	8 628	1 717	10 345
2007	3 119	62	145		137	206	3 669	4 906	8 574	1 746	10 320
2008	3 090	48	143		131	197	3 609	4 884	8 494	1 751	10 245
2009	3 061	43	138		120	205	3 566	4 829	8 395	1 748	10 143
2010	3 011	59	132		119	214	3 536	4 766	8 302	1 758	10 060
2011	2 988	52	129		102	205	3 476	4 748	8 224	1 766	9 989
2012	2 942	55	127		105	205	3 434	4 729	8 163	1 765	9 929
2013	2 860	35	126		122	207	3 350	4 757	8 107	1 764	9 871
2014	2 838	41	124		113	211	3 326	4 785	8 111	1 756	9 867
2015	2 827	35	118		100	223	3 303	4 799	8 102	1 759	9 861
2016	2 851	42	120		91	229	3 332	4 750	8 084	1 755	9 839
2017	2 866	23	117		96	216	3 318	4 727	8 046	1 806	9 852
2018*	2 792	33	116		110	219	3 270	4 791	8 062	1 803	9 865
2019**	2 775	50	115		100	220	3 260	4 810	8 070	1 800	9 870

¹⁾ Ekskl. villahager f.o.m. 1979

²⁾ Inkl. förmårgkål 1959–1978

³⁾ Inkl. förmårgkål fra 1979. Inkl. rotvekster til fra 2002

Vedlegg V
HUSDYRSTATUS OG HUSDYRPRODUKSJON

REVIDERT REGNSKAP
2017

FORELØPIG REGNSKAP
2018

BUDSJETT
2019

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 5.1 Husdyrstatus

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr
Hest	25 500	9 890,00	252 195	25 500	10 510,00	268 005	24 900	10 510,00	261 699
Kalver < 1 år	292 300	4 170,00	1 218 891	293 500	4 070,00	1 194 545	287 800	4 090,00	1 177 102
Okser > 1 år	112 000	18 740,00	2 098 880	114 000	18 060,00	2 058 840	106 800	18 690,00	1 996 092
Kviger	156 000	12 080,00	1 884 480	156 500	11 680,00	1 827 920	152 600	11 780,00	1 797 628
Melkekyr	221 200	13 310,00	2 944 172	217 500	13 250,00	2 881 875	214 700	13 350,00	2 866 245
Ammekyr	83 000	13 310,00	1 104 730	90 000	13 250,00	1 192 500	94 000	13 350,00	1 254 900
Sum storfe	864 500	10 701,16	9 251 153	871 500	10 505,66	9 155 680	855 900	10 622,70	9 091 967
Sauer	1 129 000	250,00	282 250	1 068 000	190,00	202 920	997 000	210,00	209 370
Geiter	34 300	180,00	6 174	33 900	190,00	6 441	34 500	190,00	6 555
Slaktesvin	413 400	1 400,00	578 760	461 800	1 310,00	604 958	443 100	1 270,00	562 737
Avlssvin over 6 mnd.	89 000	2 300,00	204 700	94 200	2 280,00	214 776	85 000	2 190,00	186 150
Sum svin	502 400	1 559,43	783 460	556 000	1 474,34	819 734	528 100	1 418,08	748 887
Kyllinger	14 063 700	27,00	379 720	14 617 100	28,00	409 279	15 333 100	29,00	444 660
Ende, kalkuner, gjess	17 600	230,00	4 048	25 600	220,00	5 632	16 700	230,00	3 841
Kaniner	1 300	230,00	299	1 100	250,00	275	1 000	260,00	260
Rev	40 000	800,00	32 000	35 000	730,00	25 550	30 000	760,00	22 800
Mink	155 000	340,00	52 700	155 000	290,00	44 950	110 000	290,00	31 900
Sum pelsdyr	195 000	434,36	84 700	190 000	371,05	70 500	140 000	390,71	54 700
Sum husdyr	16 833 300	656,08	11 043 999	17 388 700	629,06	10 938 466	17 931 200	603,53	10 821 939
Lager reveskinn	60 000	706,00	42 360	30 000	753,00	22 590	25 000	919,00	22 975
Sum pelsdyrskinn	60 000	706,00	42 360	30 000	753,00	22 590	25 000	919,00	22 975
Sum husdyrstatus			11 086 359			10 961 056			10 844 914

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
Budsjettneimda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 5.2 Utviklingen i husdyrproduksjon til salg og hjemmeforbruk. 1 000 liter melk og tonn kjøtt og egg

	Kumelk	Geitemelk	Storfe	Kalv	Sau/lam	Geit/kje	Hest	Fjorfe	Fjorfe	Tamrein-hjort	Kamner	Gris ¹	Sum kjøtt	Egg
1989	1 854	26,6	74 022	1 364	23 072	331	798	19 988	2 592	217	84 099	206 483	51 933	
1990	1 854	27,3	80 486	1 307	23 377	331	783	19 816	2 343	230	83 446	212 119	49 750	
1991	1 809	25,8	78 094	1 255	22 741	320	857	20 104	2 674	230	85 518	211 793	50 177	
1992	1 800	25,8	82 350	1 354	23 306	322	909	22 617	2 510	230	91 249	224 847	50 866	
1993	1 794	25,8	81 105	1 887	24 471	323	866	22 749	2 414	260	90 320	224 395	51 300	
1994	1 750	24,6	84 849	1 783	25 142	329	823	25 647	2 136	250	91 408	232 367	51 537	
1995	1 721	24,8	82 916	1 242	25 211	324	718	28 633	2 282	250	96 063	237 639	49 276	
1996	1 698	23,8	84 002	1 083	25 846	313	656	32 425	1 833	250	103 349	249 757	49 296	
1997	1 692	23,2	87 082	999	24 564	316	589	33 399	1 430	260	105 454	254 093	48 955	
1998	1 680	22,6	89 979	841	23 332	298	618	31 409	1 412	260	106 398	254 547	47 382	
1999	1 654	21,7	94 051	1 525	22 946	266	606	36 528	1 616	270	109 250	267 058	47 705	
2000	1 566	21,1	88 384	2 477	23 499	257	588	43 091	1 270	270	102 913	262 749	47 786	
2001	1 523	20,3	83 438	2 315	24 482	241	636	42 321	1 589	260	108 756	264 035	47 760	
2002	1 509	21,3	83 220	2 397	25 145	242	636	46 138	1 812	260	104 018	263 868	47 841	
2003	1 524	21,2	83 115	2 173	24 534	240	569	49 382	1 737	260	106 039	268 049	50 239	
2004	1 524	21,5	84 440	2 101	26 233	222	533	54 617	2 315	239	113 511	284 211	52 414	
2005	1 515	22,1	85 303	2 067	26 096	247	465	56 861	2 103	218	112 818	286 178	50 702	
2006	1 504	20,9	85 526	2 116	25 278	297	425	62 894	2 037	197	116 356	295 126	50 815	
2007	1 545	20,3	82 566	2 089	23 544	285	383	70 282	2 113	176	117 742	299 180	53 187	
2008	1 531	20,3	84 499	1 966	24 246	306	363	84 090	2 195	155	122 706	320 526	56 012	
2009	1 505	20,8	83 098	1 684	24 048	269	440	81 145	2 085	134	123 642	316 545	58 916	
2010	1 509	20,7	81 873	1 632	24 554	285	414	83 084	2 260	113	128 771	322 986	59 556	
2011	1 479	20,3	79 742	1 883	23 498	233	429	84 757	2 056	92	130 797	323 487	58 829	
2012	1 535	20,2	75 908	2 125	22 893	260	367	91 190	2 133	71	131 494	326 442	63 682	
2013	1 528	19,7	81 252	2 398	23 669	342	293	104 084	2 074	50	127 535	341 698	63 809	
2014	1 513	19,4	76 470	2 262	24 267	289	152	106 125	1 959	43	128 839	340 407	67 254	
2015	1 540	21,2	77 935	1 737	25 674	289	91	92 551	2 048	40	134 688	335 052	67 393	
2016	1 526	21,5	80 139	1 538	26 104	300	70	98 316	2 231	38	137 736	346 472	68 247	
2017	1 498	21,0	83 724	1 474	27 557	356	61	100 962	1 655	35	137 271	353 095	69 762	
2018*	1 525	21,3	87 379	2 015	27 084	355	56	98 158	1 873	32	137 348	354 303	70 439	
2019**	1 496	20,9	84 725	1 618	25 512	355	56	102 886	2 005	32	130 902	348 091	72 656	

*Foreløpig regnskap

**Budsjett ¹ Uten hode og labb fom. 2002

Vedlegg VI
FÔRTILGANG OG FÔRBEHOV

REVIDERT REGNSKAP
2017

FORELØPIG REGNSKAP
2018

BUDSJETT
2019

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET, JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 6.1 Førtilgang i alt

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Tonn	1000 FEm	Tonn	1000 FEm	Tonn	1000 FEm
Kli/gris no. matk. hvete/rug	4 250	4 384	4 250	4 384	4 250	4 384
Kli/gris no. matk. bygg	8 500	8 362	8 500	8 362	8 500	8 362
Kli/gris no. matk. havre	4 250	3 528	4 250	3 528	4 250	3 528
Sum leiemalt korn og helkorn	17 000	16 274	17 000	16 274	17 000	16 274
Poteter	29 777	7 580	29 673	7 553	14 614	3 720
Andre grovfôrvekster	161 835	19 039	104 441	12 287	151 020	17 767
Silo og rundballer		1 566 416		1 340 997		1 413 046
Gras		9 250		4 976		5 244
Sum saftig fôr		1 602 285		1 365 813		1 439 777
Eng berøgnert som høy	2 408 746	1 554 030	2 053 607	1 324 908	2 164 361	1 396 362
Herav silo, rundbal. og gras		-1 575 666		-1 345 973		-1 418 290
Halm	19 316	10 169	70 047	37 818	90 550	49 016
Sum tørt stråfôr		-11 467		16 753		27 088
Beite på innmark		527 322		368 927		519 677
Utmark og fjellbeite		311 000		300 000		290 000
Fôr fra frukt- og grønnsakp.		5 000		5 000		5 000
Sum hjemmeprod. planteprod.		2 450 414		2 072 767		2 297 816
Hjelpfôr og kjøkkenavfall		33 645		34 774		35 355
Melk og myse		47 870		46 238		40 515
Sum hjemmeprodusert fôr		2 531 929		2 153 779		2 373 686
Importert høy	18 137	9 068	50 054	25 027	69 694	34 847
Innkjøpt kraftfôr	1 967 485	1 933 247	2 013 388	1 974 518	1 998 790	1 959 984
Sum førtilgang		4 474 244		4 153 324		4 368 517

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
 Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 6.2 Fôrtilgang - kraftfôrforbruk

	Revidert regnskap 2017		Foreløpig regnskap 2018		Budsjett 2019	
	Tonn	1000 FEm	Tonn	1000 FEm	Tonn	1000 FEm
Fôrblandinger drøvtyggere	1 014 512	956 257	1 081 978	1 019 849	1 070 000	1 008 558
Fôrblandinger svin	493 942	511 512	476 531	493 882	452 047	468 506
Fôrblandinger fjørfe	453 496	460 052	448 396	454 878	469 796	476 588
Fôrblandinger andre husdyr	4 392	3 956	5 145	4 635	5 524	4 976
Sum fôrblend. inkl. leiemalt	1 965 942	1 931 777	2 012 050	1 973 244	1 997 367	1 958 628
Sum innkj. kraftf. i bland.	1 965 942	1 931 777	2 012 050	1 973 244	1 997 367	1 958 628
Grøpp av salgskorn	1 543	1 469	1 338	1 274	1 423	1 355
Sum innkjøpt kraftfôr	1 967 485	1 933 246	2 013 388	1 974 518	1 998 790	1 959 983
Leiemalt korn og helkorn	17 000	16 274	17 000	16 274	17 000	16 274
Sum kr. f. forbr. f.o.m. 1985	1 984 485	1 949 520	2 030 388	1 990 792	2 015 790	1 976 257
Totalt kraftfôrforbruk		1 949 520		1 990 792		1 976 257

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2017 OG 2018. BUDSJETT 2019
Budsjettnemnda for jordbruket 2019

Vedleggstabell 6.3 Førbehov

	Revidert regnskap 2017			Foreløpig regnskap 2018			Budsjett 2019		
	1000 stykk	Mill. FEm	1000 stykk	Mill. FEm	1000 stykk	Mill. FEm	1000 stykk	Mill. FEm	
Melkekyr	218	1 317	216	1 325	211	1 325	211	1 302	
Ammekyr	94	253	96	260	100	260	100	271	
Kviger	160	313	155	303	154	303	154	302	
Økser > 1 år	113	387	103	400	97	400	97	392	
Kalver < 1 år	293	318	291	315	290	315	290	315	
Sum storfe	878	2 588	861	3 020	852	3 020	852	2 582	
Hester	25	54	28	59	31	59	31	65	
Sauer > 1 år	969	329	952	324	901	324	901	306	
Sauer < 1 år	1 523	259	1 482	252	1 431	252	1 431	243	
Sum sauer	2 492	0,24	2 434	0,24	2 332	0,24	2 332	0,24	
Geiter > 1 år	43	21	44	22	45	22	45	22	
Geiter < 1 år	16	2	14	2	17	2	17	2	
Sum geiter	59	0,39	58	0,41	62	0,39	62	24	
Svin	862	609	833	588	793	588	793	560	
Høns. Voksne	4 467	180	4 511	182	4 659	182	4 659	188	
Høns. Livkyllinger		27		27		27		28	
Sum høns	4 467	0,05	4 511	0,05	4 659	0,05	4 659	216	
Ender, gjess og kylling, mv.		270		263		263		278	
Pelsdyr (før i førtalg)		10		10		10		7	
Sum førbehov		4 349		4 332		4 332		4 281	

